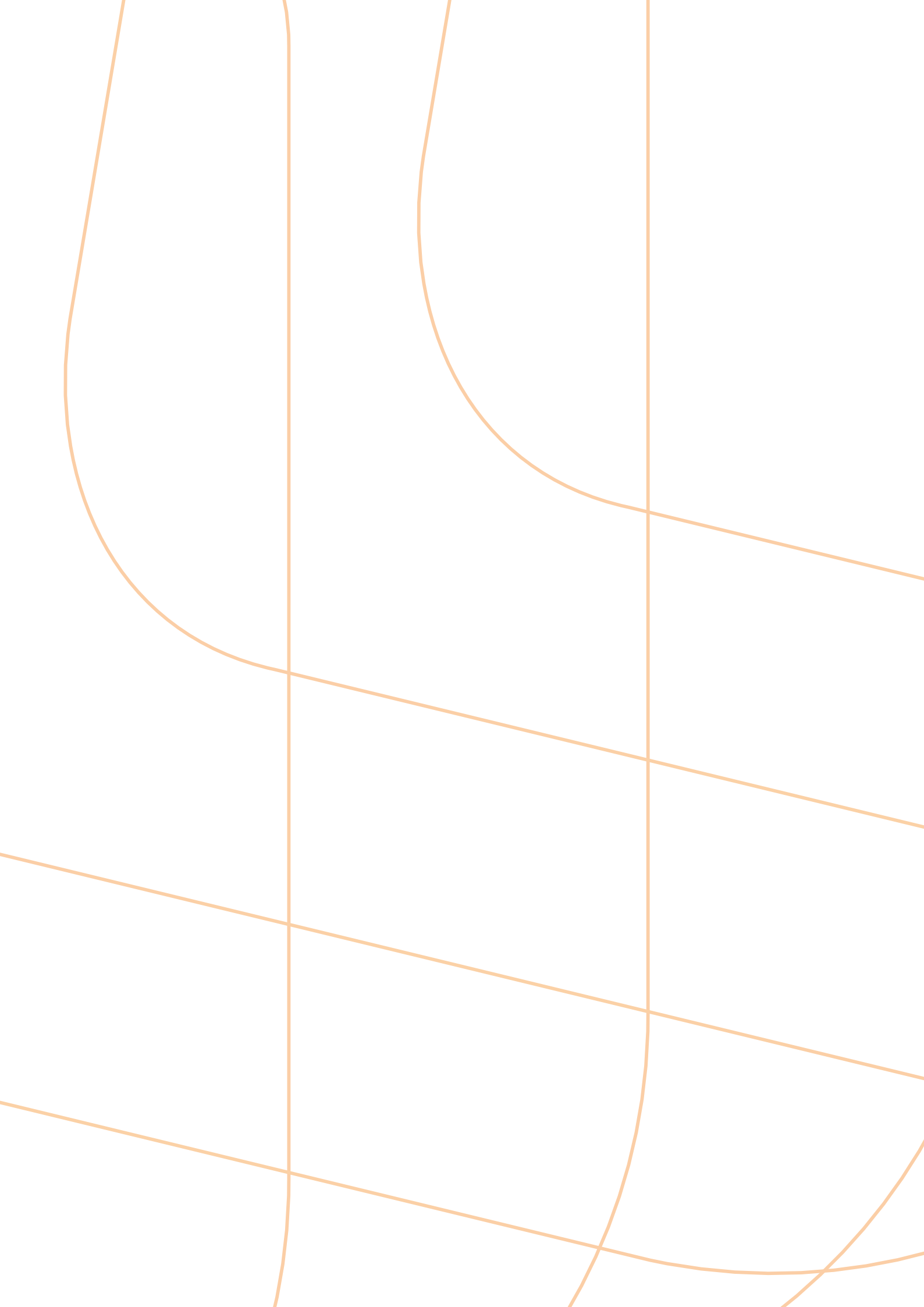

Årsrapport

141. regnskapsår

2019

Innhold

Nær – der du er.....	4
Organisering.....	6
Samfunnsansvar og bærekraft.....	13
Redegjørelse for foretaksstyring	23
Regnskap og noter	25
Nøkkeltall	26
Årsberetning	27
Revisors beretning.....	112
Erklæring fra styret og adm. direktør	116

Nær – der du er ...

Fana Sparebank skal være en lønnsom bank som gjennom bærekraftig virksomhet skaper verdi til våre kunder, lokalsamfunnet, investorer og medarbeidere. Dette har vi klart gjennom bankens 142-årige historie. Er dette en arv det er mulig å videreføre? Vi mener det. En vesentlig forutsetning for å klare det, er at vi har en stor endringstakt i organisasjonen, og evner å skape endringsglede blant bankens ansatte. Det unike med Fana Sparebank er at vi har respekt for historien, og vi har respekt for våre kunder. Vi må alltid huske på hvor vi kommer fra, samtidig som vi må klare å fornye oss og utnytte de nye, digitale mulighetene som ligger i det å være en liten, kjapp og innovativ aktør. Min påstand er at vi klarer begge deler; vi har en av Norges beste digitale løsninger samtidig som vi har den nære relasjonen til våre ikke-digitale kunder. De ikke-digitale kundene må håndteres på en respektfull måte. De er våre lojale kunder som vi har å takke for at vi er der vi er i dag. Så igjen, tusen takk. Fana Sparebank har alle muligheter for å lykkes i dette bildet, noe vi er i ferd med å leve ut!

Det store utfordringsbildet i Norge er vi har en aldrende befolkning i kombinasjon med en stor, global klimaufordring. Det å klare å opprettholde velferdsnivået vil bli krevende. I følge regjeringen må vi bli grønnere, smartere og mer nytenkende. Til det trenger vi en velfungerende finansnæring. Og i det perspektiv spiller den lokale sparebanken en viktig rolle. Og vi mener vi er på god vei, både i forhold til vår rolle som finansør og ikke minst i forhold til vår allmenntilgitt virksomhet og engasjementet vi som sparebank alltid har hatt til samfunnsansvar. Fana Sparebank har de siste årene satt fokus på bærekraftsmålene, og vi jobber godt med det i hele organisasjonen. Vi har udiskutabelt blitt mer nytenkende. Om vi har blitt smartere? Det gjenstår å se.

Hva gjelder den digitale utviklingen, er bankmarkedet i rask endring. Kundene er blitt mer opplyste og bevisste både hva gjelder gode opplevelser, pris og digitale løsninger. Det er positivt, og det skjerper oss. Nye regulatoriske endringer har kontinuerlig en stor innvirkning på virksomheten vår. Nye aktører med smarte digitale og effektive løsninger utfordrer oss.

Fana Sparebank har i 2019 lagt bak seg nok et spennende og innholdsrikt år med høy aktivitet. Konsernet leverte et tilfredsstillende resultat med en egenkapitalavkastning etter skatt på 7,5 prosent, noe

som var på nivå med målet for året som var satt til 7,8 prosent. Banken fikk over 2600 nye kunder i personmarkedet. Banken tar betydelige markedsandeler i dette segmentet, og hadde en utlånsvekst på hele 7,9 prosent i 2019. Bankens heldigitale nettlånsløsning har blitt en stor suksess, og våren 2019 implementerte også bankens eiendomsmeglingsavdeling en av Norges første heldigitale løsninger for eiendomsoppgjør. 70 prosent av alle lånesøknader i personmarkedet kommer via våre digitale løyper. Bedriftsmarkedet hadde en nedgang i veksten i 2019. Dette var planlagt og kontrollert, da strategien var å redusere bankens eksponering mot store eiendomsengasjement.

Banken lanserte våren 2019 eget kredittkort. Kredittkortene er knyttet til Visa, og erstatter tidligere leveranse fra Entercard. Søknadsprosessen for kredittkort er selvbetjent og automatisert, herunder med bruk av samtykkebasert lånesøknad. Kortene har vilkår som er blant markedets beste. Ved utgangen av året har banken fått i overkant av 3.500 kredittkortkunder og innvilget kredittkortramme var i underkant av 200 millioner kroner.

Suksessen med Himla Eiendom, bankens lavpris eiendomsmegler-konsept, fortsetter. Himla Eiendom solgte 513 eiendommer, mens konsernet totalt sett solgte 938 eiendommer i 2019. I Bergensmarkedet tilsvarte det en markedsandel på nærmere 11 prosent, hvorav Himla stod for 5,5 prosent. I Oslo tok aktiviteten seg betydelig opp i andre halvdel av 2019, og Himlas tre eiendomsmeglere leverte i andre halvdel av 2019 en markedsandel på omkring 1 prosent av alle boliger omsatt i Oslo. Fana Sparebank Eiendom gikk med et underskudd på 1,4 millioner kroner i 2019. Hovedårsaken til dette kan knyttes til Næringsmeglingsvirksomheten, samt som forventet etableringen av Himla Eiendom Oslo. Himla Eiendom Bergen leverte positive resultater i 2019. Konsernet har med virkning fra 1. januar 2020 avviklet sin næringsmeglingsvirksomhet.

Banken brukte mye ressurser i 2019 på å hente inn gyldig kundelegitimasjon i forbindelse med antihvitvask. Dette har vært et prioritert arbeid og vil gi en viktig trygghet for bankens kunder. Alle bankene fikk frist til den 17. januar i år å rapportere inn til Finanstilsynet. Banken fikk tilbakemelding fra Finanstilsynet at dette dokumentbaserte tilsynet var tilfredsstillende gjennomført. Det var viktig for oss, og vi takker kundene for den tålmodigheten som ble utvist i forbindelse med dette arbeidet.

Samfunnsansvar står høyt på agendaen i banken, og som en Sparebank fra 1878 ligger det i vår natur å gi tilbake til samfunnet rundt oss. Vi delte ut rekordmye gavemidler i 2019, og gjennomførte en rekke store arrangementer. I 2019 tok vi også store steg i riktig retning med tanke på bærekraft. Vi signerte FNs klimainitiativ innen finans, og forpliktet oss med det til seks prinsipper for å drive bærekraftig bankvirksomhet. Vi var også eneste norske bank som signerte en kollektiv forpliktelse til klimahandling. Det betyr at vi forplikter oss til å ha konkrete planer og mål med bærekraftarbeidet, i tillegg til at vi må rapportere fremgangen til FN. Med disse initiativene er vi en del av et internasjonalt nettverk som samarbeider og lærer av hverandre for å finne gode bærekraftige løsninger.

Fokuset på grønne produkter fortsetter. I desember 2019 ble rammeverk for grønn finansiering offentliggjort. Rammeverket har fått rating medium green fra CICERO Shades of Green. Bankens første Grønne obligasjon er utstedt med et volum på 300 millioner kroner. Lånet er en OMF utstedt av boligkredittselskapet, og Norges første i norske kroner.

Jeg vil takke de ansatte for en fantastisk innsats i 2019, og ikke minst en positiv innstilling i forhold til at dere ser behovet for alle de endringer vi har gjennomført. Gode arbeidsforhold er viktig. Banken ble nok en gang Great Place to Work-sertifisert. Med en trustindex på 85 prosent skal vi være godt fornøyd, det er en fremgang på 8 prosentpoeng. Hele 108 av bankens 109 medarbeidere svarte på undersøkelsen. Jeg er stolt over at vi er en av Norges Beste Bedrifter.

Ved utgangen av året 2019 kunne vi skrive at det var en viss usikkerhet i verdensøkonomien knyttet til Brexit, økt proteksjonisme og handelskrig og at det dempet den globale veksten noe. Men de makroøkonomiske forventningene og utsiktene var likevel gode. Det var god vekst i USA, lav arbeidsledighet, bedriftene leverte gode resultater og børsene var all-time high. Også i norsk økonomi var det optimisme å spore. Bergen Næringsråd sin medlemsundersøkelse i februar viste at det var fremtidsro å spore blant bedriftene i Vestland fylke, med unntak av detaljhandelssektoren som så utfordringer på flere områder.

I skrivende stund, har både det lokale bildet og verdensbildet endret seg fullstendig. Vi er i ferd med å oppleve den største krisen på mange mannsaldere. Børsverdier på 30–40 prosent forsvant over et par dager. Koronakrise og oljekollaps er over oss. Det er vanskelig å se for seg alle konsekvensene på kort og mellomlang sikt. Alle bankene vil bli påvirket i større eller mindre grad; Vi forventer at utlånstapene vil øke, og markedsuroen har allerede påført oss urealiserte tap i våre verdipapirporteføljer. Renteendringene som er gjennomført vil også slå inn. Dette vil påvirke bankens lønnsomhet. Når dette er sagt, er det samtidig viktig å understreke at Fana Sparebank har betydelige likviditetsressurser og kapitalreserver til å takle stormen. Tidligere erfaring viser at vi under slike omstendigheter både ivaretar våre eksisterende kunders tillit, og oppsøkes av nye kunder som søker en trygg havn.

Det viktigste nå er å ha fokus på bankens kunder og bidra der vi kan hjelpe. Etterlevelse av bankens visjon «NÆR DER DU ER» har aldri vært viktigere. Ett er helt sikkert; Vi skal stå på for kundene våre, og vi skal komme gjennom denne krisen sammen.

Lisbet K. Nærø

Administrerende direktør Fana Sparebank

Organisering

Finansbransjen gjennomgår store endringer, og fokuset på digitale løsninger er økende. Kundene forventer tilstedeværelse med enkle, effektive og brukervennlige løsninger. Våre arbeidsprosesser må effektiviseres i takt med denne utviklingen. Riktig kompetanse, effektiv utnyttelse av våre ansatte og teknologiske løsninger vil være avgjørende for å øke vår lønnsomhet og sikre fremtidig eksistens.

Gjennom vår organisering setter vi kunden i fokus, både i våre selvbetjente løsninger og gjennom personlig rådgiving. Kundene skal oppleve at vi etterlever vår visjon om å være:

«Nær – der du er»

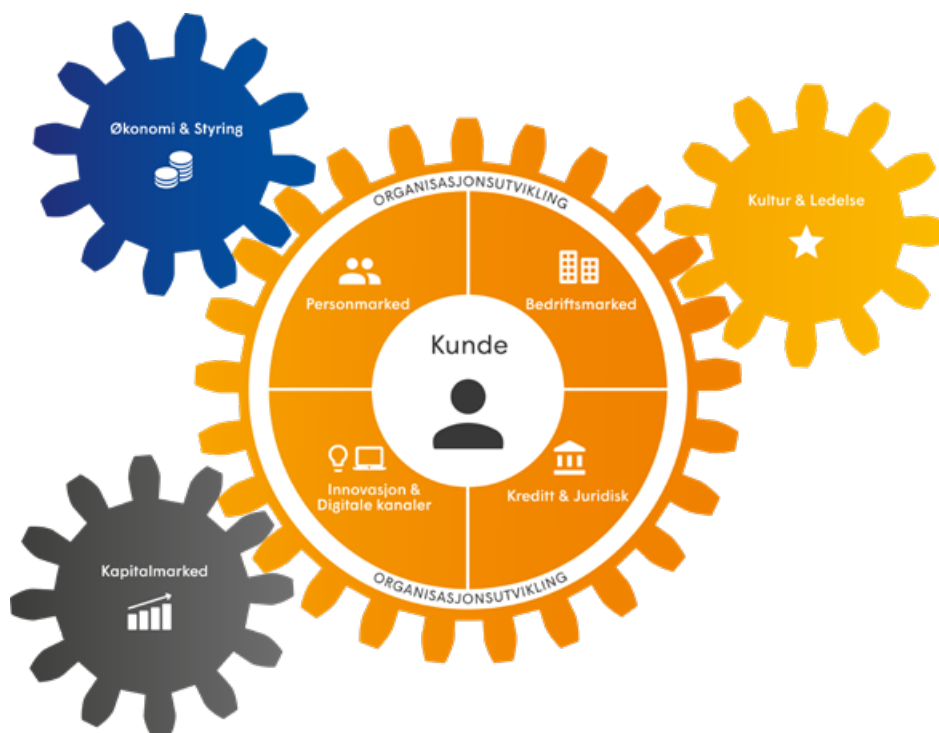
For å rigge oss for fremtiden har vi valgt å organisere oss etter kundens behov, kanalvalg og våre arbeidsprosesser. Vi har gått bort fra den mer tradisjonelle inndelingen i forretningsområdene, jamfør organisasjonskartet nedenfor. Dette for å unngå suboptimalisering og silotankegang mellom ulike forretningsområder. Gjennom en dynamisk organisasjonsstruktur sikrer vi korte beslutningsveier og mer agile arbeidsprosesser. Vi jobber svært målrettet for å sikre godt tverrfaglig samarbeid og mener at større grad av selvledelse er en forutsetning for å lykkes. I en dynamisk verden i stadig

endring må vi alle være i stand til å lede oss selv og treffe egne beslutninger i tråd med strategien. Gjennom større grad av rendyrking av oppgaver sikrer vi også en bedre og mer effektiv utnyttelse av bankens stab- og støttefunksjoner. Ved å knytte tekniske ressurser tettere sammen med nøkkelressurser med god forretningsforståelse, opplever vi økt kundeinnsikt og implementeringsevne.

Vi ønsker å være en utfordrerbank, som hver dag jobber målrettet for å gjøre ting enda litt bedre og jobbe litt smartere. Vi ønsker å være der kundene er, på kundens premisser og gjør det vi kan for å finne de beste løsningene for kundene. Vi har et felles ønske om å lykkes, og har et godt arbeidsmiljø med høy trivsel og lav turnover. I vårt organisasjonskart er kunden i senter. Alle jobber for kundene, og alle har kundeopplevelse i fokus.

Forretningsidé – derfor er vi til

Fana Sparebank ble etablert i 1878, og er en lokal og uavhengig sparebank. Gjennom vår lange historie har vi opparbeidet oss viktige erfaringer og innsikt, og har bygget en sterk posisjon som bank- og boliglånsløseleverandør i Bergen og omkringliggende kommuner. Våre gode digitale løsninger har ført til vesentlig vekst også utenfor vårt primærområde. Vi har hovedkontor på Nesttun og avdelingskontor i Sentrum.

Konsernet består av Fana Sparebank, Fana Sparebank Eiendom og Fana Sparebank Boligkreditt. I tillegg lanserte vi Himla Eiendom i 2018, som er en lavpristjeneste levert av Fana Sparebank Eiendom. Vi har vært en aktiv bidragsyter til finansbyen Bergen, gjennom medvirkning til etableringen av Frende Forsikring, Brage Finans og Norne Securities. Høsten 2018 besluttet banken å selge store deler av sin eierandel i Frende Forsikring, da det ikke lenger var ansett som strategisk viktig for banken å være eier i selskapet. Etter transaksjonen vil banken fremdeles besitte en liten eierandel, noe som var viktig da banken ønsker å fortsette som distributør av Frende produkter. I 2017 gikk vi inn som eier og distributør av betalings-tjenesten Vipps.

I dag er Fana Sparebank en rådgivende bank med blick for fremtiden, med fokus på våre kunder, samtidig som vi bidrar til å styrke og bygge opp lokalsamfunnet rundt oss. Forretningsideen vår bygger opp under visjonen og verdiene, samtidig som den ivaretar sparebanksærpreget og vårt samfunnsansvar.

Vår forretningsidé:

«Vi skal hjelpe kundene våre å ta gode valg for sin økonomi, samt være en positiv bidragsyter for samfunnet rundt oss.»

Vi ønsker å være en selvstendig og nær sparebank som skaper verdier gjennom å hjelpe kundene til å ta gode valg for sin økonomi. Gjennom en bærekraftig virksomhet og lønnsom drift gir vi trygghet til våre kunder, ansatte og eiere, samt er en positiv bidragsyter for samfunnet rundt oss.

Som lokalbanken mellom de syv fjell, har vi latt oss inspirere av varden på byfjellene i vår logo. Varden utgjør også den overordnede strukturen for vårt strategiske rammeverk. Varden er bygget stein på stein, og viser hvordan systematisk arbeid gir resultater over tid, både for våre kunder og for oss som finansinstitusjon. Varden har stått der i generasjoner og vist vei i all slags vær. Vi er kundens hjelper og veiviser i hverdagen, hvor vi hjelper kunden med å ta viktige og riktige valg ved store endringer i livet.

Vår visjon – Nær der du er

Vår visjon «Nær der du er» uttrykker selve kjernen i sparebankkulturen gjennom begrepet nær. Nær ved å være tilstede og lokal i vårt markedsområde. For oss betyr visjonen å skape tillit og trygghet til kunder, kollegaer og investorer. Det betyr at vi kjenner lokalmiljøet og kundene våre, og vet dermed hvilke behov som oppstår i ulike faser av livet. Vi er tilgjengelig der kunden ønsker å møte oss, enten det er i det digitale, hjemme hos dem eller i våre lokaler. Det skal være lett å komme i kontakt med oss.

Gjennom å være nær og personlig skal vi hjelpe kundene våre til å ta gode valg for sin økonomi. Vi strekker oss gjerne det lille ekstra for å lykkes, og er proaktive i vårt arbeid. Vi er til stede der kunden er – på kundens premisser, både med hensyn til kanal, timing og teknologi.

Våre verdier – Ekte, Smidig og Nytenkende

Verdiene våre er viktige for oss. De sier noe om hvordan vi er og hva våre kunder og samarbeidspartnere kan forvente av oss.

Vi er ekte

Ekte er en verdi som er kjernen i vårt omdømme og ivaretar selve sparebankkulturen. Vi er nære og personlige. Vi viser interesse for kundene, med høy grad av tillit og integritet. Med lange og stolte banktradisjoner er vi en trygg og solid aktør, og fremstår som ærlige og genuine. Vi opptrer alltid profesjonelt, og moral og etikk står sentralt i alt vi gjør. Hos oss møter du ekte og troverdige mennesker med respekt for individuelle behov og ulikheter.

Vi er smidige

Vi er fleksible og tilgjengelig på kundens premisser. Gjennom fleksible løsninger, ønsker vi å tilby kundene mer enn de forventer. Det skal være enkelt å være kunde hos oss. Vi snur oss raskt og har korte beslutningsveier, dette gir løsningsorientert og smidig kundebehandling. Vi er endringsvillige og løsningsorienterte, og klarer å tilpasse oss de endringer som skjer i bransjen.

Vi er nytenkende

Vi skal være nytenkende i alt vi gjør – vi tør å utfordre og tenker annerledes. Dette gjelder både innen teknologi, forretningsutvikling, arbeidsprosesser, kundeopplevelse og kommunikasjon. For å være et attraktivt valg for kundene, må vi være relevante både gjennom løsning og høy kompetanse. Nytenkende forplikter også i form av å utvikle virksomheten på en bærekraftig måte. Ved å være nytenkende bygger vi et sterkt og godt omdømme for fremtiden

Vårt strategiske målbilde

Som en selvstendig og nær sparebank har vi en viktig samfunnsrolle. For oss handler samfunnsansvar om å hjelpe våre kunder til å ta gode valg for sin økonomi, gi trygghet til våre medarbeidere og være en positiv bidragsyter for samfunnet rundt oss. Det handler om hvordan vi driver lønnsomt og hvordan vi forvalter vår kapital.

Det strategiske målbildet er delt inn i fem områder. Disse fem områdene er styrende med hensyn til prioriteringer av handlingsplaner og hvordan resultater måles og følges opp.

Hvordan vi jobber med strategi

Finansbransjen endrer seg raskt, og ingen vet hvordan bransjen ser ut om noen år. Vi er en smidig og kjapp bank, og jobber med strategi i halvårssprinter. Vi velger noen store, relevante prosjekter innen hvert strategiske målbilde som vi har troen på, og gjennomfører disse prosjektene på 6 måneder. Neste halvår er det nye prosjekter. Dette gjør at vi holder et høyt tempo, og hele tiden holder oss oppdatert på hvilke prosjekter som er mest relevante for våre kunder og ansatte.

Great Place To Work

Fana Sparebank ble i 2019 igjen sertifisert som en av Norges beste arbeidsplasser gjennom Great Place To Work. Vi jobber kontinuerlig med å beholde og utvikle det gode arbeidsmiljøet. De ansatte er vår viktigste ressurs, og det er viktig at de trives på jobb.

Bankens viktigste aktiviteter i 2019

Vi holder høyt tempo i Fana Sparebank, og det har skjedd mye også i 2019. Tidlig på året utfordret vi renten i kredittkortmarkedet. Vi lanserte vårt eget kredittkort med en mer kundevennlig rente som gir et mer korrekt bilde av den risiko forbruksgjeld representerer. Det ble en kjempesuksess. På starten av sommeren arrangerte vi et stort gavekalas for barn og unge som har mottatt gavemidler fra banken. Over 4000 barn og unge deltok på arrangementet i Nygårdsparken. Der var det ulike aktiviteter som sang og dans, hoppeslott, klovner, sukkerspinn og mye mer.

Etter sommeren har oppdatering av legitimasjonen til kundene våre vært en tidkrevende prosess. Det har vært årets største dugnad i banken, og vi er fornøyde med å komme i mål innen fristen fra finansstilsynet. Det kan vi takke flinke ansatte og behjelpelige kunder for. Vi kan også takke roboten vår, som har vært til stor hjelp med å automatisere prosesser både under legitimeringsprosjektet og andre oppgaver. Ved siden av denne prosessen har vi planlagt og gjennomført nok en Nattevandring med stor suksess. Flere tusen møtte opp og gikk sammen med oss for bærekraft. Statsministeren var med på vandringen også i år, i tillegg til å dele ut Folkets pris under gratiskonserten etter vandringen.

Våre digitale løsninger brukes i stor grad av kundene. Det er viktig at disse løsningene fungerer optimalt. Tidlig i 2019 fikk vi helt nye hjemmesider med et moderne og profesjonelt uttrykk. Alle bilder på hjemmesidene og i kampanjer er av egne kunder og ansatte. Det understreker vår visjon om å være nær og personlig. I tillegg har vi utviklet en digital låneløype, som gjør at kunden kan søke lån hjemmefra og få svar i løpet av minutter. I løpet av 2019 har vi også lansert ulike betalingsløsninger, som blant annet Fitbit og Garmin pay i tillegg til Google pay og Apple pay. Det gjør at kunder har en alternativ betalingsløsning uavhengig av hvilken enhet de ønsker å benytte.

Gjennom hele året har vi jobbet med å utvikle nye tjenester som boliglån, kredittkort og et godt innskuddsprodukt under merkenavnet Himla. Disse tjenestene vil bli lansert av Fana Sparebank, våren 2020. Helt på slutten av året noterte vi verdens første grønne obligasjon med fortrinnsrett i norske kroner. Obligasjonen vil finansiere grønne utlån til våre kunder. Vi skal også åpne kontor på Os i løpet av våren 2020. Det blir et annerledes bankkontor som legger til rette for en allsidig bruk. Samfunnsansvar blir også et stort fokus på Os.

I tillegg til disse store prosjektene har vi tatt store steg innen bærekraft. Vi har blant annet konkretisert arbeidet med FNs bærekraftsmål, og skrevet en bærekraftstrategi som blir førende for arbeidet videre. Dette beskrives nærmere i samfunnsansvarsrapporten.

Samfunnsansvar

Fana Sparebank har utviklet et sterkt og tydelig engasjement innen bærekraft og ESG (environmental, social, governance) de senere år, og et trekk ved denne satsningen er at det involverer og inkluderer hele organisasjonen. Satsing på bærekraft er viktig for banken på selvstendig grunnlag, men det er også relevant for å være en attraktiv arbeidsplass. Både for bankens ansatte og for å være i posisjon til å tiltrekke oss de mest kompetente arbeidssøkerne, er en tydelig bærekraftprofil viktig.

På overordnet nivå er banken tilknyttet UN Global Compact som forplikter banken innenfor fire hovedmål; Menneskerettigheter, Arbeidsforhold, Miljø og Anti-korrupsjon. Bankens er en av stifterbankene til FNs klimainitiativ innen finans, og har i den sammenhengen som eneste norske bank også signert en forpliktelse til klimahandling som stiller store krav til banken de nærmeste årene. Bærekrafttemaene er gjennom 2019 blitt integrert i bankens strategier og delstrategier, herunder kreditt, investeringer og finansiering.

Bankens samfunnsansvar beskrives nærmere i det følgende.

Ledergruppen

REGNSKAPSÅRET 2019

Lisbet K. Nærø

Administrerende direktør

Lisbet K. Nærø har vært administrerende direktør i Fana Sparebank siden våren 2014. Hun har lang erfaring fra lederstillinger innen finans og transportsektoren. Blant annet har hun vært konsernsjef i Tide ASA, administrerende direktør i BN Bank ASA, konserndirektør i Sparebank 1 SR-Bank, BNR/Fjord Line AS og Sparebanken Vest.

Lisbet er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole og har MBA fra University of Central Florida, samt tilleggsutdannelse fra det juridiske fakultet i Bergen og Harvard Business School.

Oddgeir Timberlid

Økonomidirektør

Oddgeir Timberlid har vært ansatt i banken siden 2008, og begynte i stillingen som leder for økonomi og styring våren 2011. Han har tidligere vært banksjef og leder i konsernregnskapsavdelingen i Christiania Bank og Kreditkasse og i revisjonsavdelingen hos Ernst&Young og Deloitte.

Oddgeir er siviløkonom og statsautorisert revisor fra Norges Handelshøyskole.

Kim Fordyce Lingjærde

Finansdirektør kapitalmarked

Kim tiltrådte som finanssjef i mai 2005. Han har 30 års erfaring fra ulike stillinger innen bank og finans. I Bergens Skillingsbank / Bergensbanken, senere Handelsbanken, var han administrasjonssjef og direksjonssekretær og hadde også ansvar for IR.

Kim er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole med fordypning innen finans, informasjonssystemer og regnskap.

Marianne Wik Sætre

Direktør for innovasjon og digitale kanaler

Marianne tiltrådte som leder for innovasjon og utvikling i mars 2015, med ansvar for strategi, forretningsutvikling og IT-området. Fra september 2017 ble ansvaret utvidet til å dekke hele bankens digitale satsing, som også omfatter bankens markedsavdeling, kundesenter og digitale rådgivere.

Marianne har erfaring fra blant annet Frende Forsikring, Storebrand og Capgemini Consulting. Hun mottok i 2017 Sunnivaprisen, som hvert år deles ut til en kvinne i en ledende posisjon.

Marianne er Cand.merc og siviløkonom fra Norges Handelshøyskole, med hovedfag innen strategi, organisasjon og endringsledelse.

Bjarne Amundsen

Direktør kreditt og juridisk

Bjarne Amundsen har vært ansatt i banken siden 1997, og ble kredittsjef høsten 2014.

Han har tidligere vært nestleder for bedriftsmarked, og er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole.

Ann Kristin Thue Tveit

Direktør personmarked

Ann Kristin Thue Tveit begynte i Fana Sparebank i 2018, og har vært leder for kontoret på Straume og Nesttun. Hun tiltrådte som leder for personmarked i Fana Sparebank januar 2020. Ann Kristin har blant annet vært leder for personmarkedet i Danske Bank, Hordaland og har ledet avdelingen for fiberleveranse i Eltel Networks.

Hun er utdannet Diplommarkedsfører fra BI og har tilleggsutdannelse fra Norges Handelshøyskole, Høyskolen Kristiania og Columbia University, New York.

Pål K. Haugetun

Direktør bedriftsmarked

Pål K. Haugetun tiltrådte i stillingen som Direktør Bedriftsmarked i 2020 og har vært ansatt i banken siden 2016. Han har tidligere vært nestleder og leder for bedriftsmarked i Fana Sparebank, og har erfaring fra Innovasjon Norge, Sparebanken Vest og Inter Revisjon.

Pål er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole, Breinstruktør og vinterturleder i Bergen og Hordaland Turlag.

Medlemmer av styret

REGNSKAPSÅRET 2019

Styret i Fana Sparebank (fra venstre): Kjerstin Fyllingen, Linn Cecilie Moholt, Nils Magne Fjereide, Arnt Hugo Knudsen, Hanne Magnussen, Peter Frølich.

Medlemmer av styret og valgkomité pr. regnskapsåret 2019

Styret	Valgt t.o.m.	Generalforsamlingens valgkomité	Valgt t.o.m.
Nils Magne Fjereide (leder)	2019	Anne-Merete Ask (leder)	2020
Peter Frølich (nestleder)	2020	Bjørn-Frode Schjelderup	2020
Kjerstin Fyllingen	2020	Helga Raå	2019
Linn Cecilie Moholt	2019	Geir Mikalsen	2019
Arnt Hugo Knudsen (ansattes rep.)	2019	Tove-Mette Lexander (ansattes rep.)	2019
Hanne Magnussen (ansattes rep.)	2020		
Varamedlemmer		Varamedlemmer	
Arnstein Bjørke (1. vararepresentant)	2019	Pål Ivarsøy	2020
Bjarte Bø (ansattes rep.)	2019	Nina Askvik	2020
Rita Husebø (ansattes rep.)	2020	Rita Husebø (ansattes rep.)	2019

Medlemmer av generalforsamlingen i Fana Sparebank pr. regnskapsåret 2019

Kundevalgte	Valgt t.o.m.	Samfunsrepresentant	Valgt t.o.m.
Ørnulf Samdal	2021	Ruth S. Brudvik (A)	2019
Brigitte Sørheim	2021		
Kjersti Hartvedt	2021	Varamedlemmer	
Bjørn-Frode Schjelderup	2020	Henning Warloe (H)	2019
Erik Fossum Færevaa	2020		
Nina Askvik	2020	Ansattes medlemmer	
Hilde Agnete Martens	2020	Rita Husebø	2021
Pål Ivarsøy	2020	Tove Mette Lexander	2019
Anne-Merete Ask	2019	Bjarte Bø	2019
Marit Warncke	2019	Espen Joachimsen	2022
Anne Carlsen	2019	Nina Solheim	2019
Helga Raå	2022		
Kenneth Vågenes	2022	Varamedlemmer	
Karsten Tuffeland	2022	Andre Hornæs	2022
		Aase Gjerdal	2021
		Kristine Rasmussen Størksen	2021
Varamedlemmer			
Carl Platou Ellingsen	2020		
Stein Walle	2020		
Anne Gro Storheim Hellsten	2020		
Knut Cook Bratland	2020		

Samfunnsansvar og bærekraft

1 Bankens samfunnsansvar

Fana Sparebank er et finanskonsern med kjernevirksomhet innenfor tradisjonell bankdrift. I tillegg har konsernet heleide datterselskaper som utøver beslektet virksomhet, Fana Sparebank Boligkreditt AS, samt eiendomsmegling gjennom Fana Sparebank Eiendom AS. Konsernet har dessuten strategiske eierandeler i produktselskaper innen forsikring, verdipapirhandel og annen finansieringsvirksomhet.

Bankens samfunnsansvar er nært knyttet til begreper som bærekraft og ansvarlig bankvirksomhet. Fana Sparebank har formulert et bærekraftsløfte der banken, gjennom egen virksomhet, og ved å stimulere våre omgivelser til handling, skal bidra til å oppfylle FN's bærekraftsmål.

2 Bankvirksomheten

Fana Sparebanks primærvirksomhet faller innenfor begrepet tradisjonell bankdrift. I dette ligger tjenester og produkter innen innskudd, utlån og kredittgivning, samt betalingsformidling. Omfanget av den tradisjonelle virksomheten, eller det som også kan betegnes som bankens kjernevirksomhet, er under utvikling. Salg og distribusjon av relaterte tjenester, herunder forsikring, leasing og plasseringstjenester, øker i omfang både nominelt og som andel av bankens samlede virksomhet.

Kredittgivning ansees å være den delen av bankdriften som i størst grad berører samfunnet og bankens overordnede og uttalte ansvar. I et bærekraftperspektiv, spesielt innen klimarelatert risiko, utgjør kredittgivning bankens vesentligste fokusområde for risikoanalyse og tiltak. For kredittområdet er det etablert presise eksklusjonskriterier, og det er dessuten innført krav om at bankens næringskunder skal respektere de ti prinsippene for ansvarlig forretningsførsel som er nedfelt i UN Global Compact. Det innebærer at bankens næringslivskunder må forholde seg til grunnleggende regler for praksis innen menneskerettigheter, arbeidsforhold, miljø og anti-korrupsjon.

Fana Sparebank tilstreber seg å utvise en ansvarlig praksis innen kredittgivning. Bankens retningslinjer for kredittgivning innebærer blant annet en grundig vurdering av kundens økonomiske situasjon og evne til å betjene et lån. Sikkerhet alene er ikke tilstrekkelig, da konsekvensene av mislighold av et låneforhold vil kunne ramme låntager uavhengig av underliggende sikkerhet og pant. Tilsynsmyndighetene fastsetter de overordnede rammer og føringer for kredittgivning. Banken legger for eksempel til grunn at kunders tilgjengelige likviditet skal være tilstrekkelig for å betjene et lån med dagens vilkår i tillegg til et tenkt scenario der rentenivået skulle øke i betydelig grad. I tillegg anvender banken egne analyser og retningslinjer som kan være strengere enn de generelle rammebetingelsene.

Fana Sparebank har nedfelt krav om at virksomheter som finansieres må kunne fremvise nødvendige tillatelser fra offentlige miljøvernmyndigheter. I særskilte tilfeller har banken også innhentet dokumentasjon i form av arbeidskontrakter i enkelte, utsatte næringer.

Finans Norge har formulert Veikart for grønn konkurransekraft i finansnæringen. Veikartet inneholder anbefalinger som er rettet direkte til bankers opptreden i ulike sammenhenger, herunder ved kredittgivning. Fana Sparebank tiltrer disse anbefalingene, og arbeider for aktiv implementering av dem.

Som stiftelsesmedlem av FN's klimainitiativ innen finans har Fana Sparebank tiltrådt et sett prinsipper for ansvarlig bankvirksomhet. Disse prinsippene setter mål for aktive handlinger, og dekker områder som tilpasning, påvirkning, kunder og interessenter, styring og kultur, samt åpenhet og ansvarlighet i utøvelsen av virksomheten.

Banken tilbyr en rekke produkter og tjenester utover de tradisjonelle banktjenestene. Dette inkluderer eiendomsformidling, skade- og livsforsikring, spare- og plasseringsprodukter, verdipapirhandel og leasing. Fana Sparebank har distribusjonsavtaler med de ulike leverandørene, og mottar provisjoner fra salget. I salget av slike tjenester og produkter sørger banken for at kundene mottar bankens beste råd og veiledning. Alt salg skal baseres på kundens behov og i henhold til reglene om god skikk.

Fana Sparebank utøver eierskapet i datterselskaper og tilknyttede selskaper med samme krav til forretningsmessig fremferd som for banken selv. Banken er representert med styremedlemmer i flere av de tilknyttede selskapene, og har således muligheter for direkte påvirkning. Det innebærer blant annet at vi stiller krav til klimanøytralitet, tilknytning til FN's Global Compact og at virksomheten har eksklusjonskriterier som definerer egne kunde- og investeringsmandater.

2.1 Korrupsjonsbekjempelse og antihvitvasking

Banken har i sitt IT-baserte kundesystem implementert antihvitvask som ledd i oppfyllelse av de forpliktelsene banken har etter gjeldende Lov om hvitvasking og terrorfinansiering. Dette omfattes også av tiltak for korrupsjonsbekjempelse gjennom registrering av såkalte PEP-kunder – Politisk eksponerte kunder. Styret mottar halvårlig rapporter med status for hvitvaskingsarbeidet.

Banken svarer også for krav til overholdelse av reglene for hvitvasking for egne kunders del overfor produktleverandører, herunder fondsforvaltere og for kunders verdipapirhandel.

2.2 Investeringer

Fana Sparebank har finansielle investeringer i verdipapirer og verdipapirfond. I det alt vesentlige utgjøres dette av rentebærende finansielle instrumenter utstedt av stat, kommuner og andre finansinstitusjoner. Banken fastsetter interne rammer og retningslinjer for investeringsvirksomheten, og disse revideres årlig av styret. Det er innhentet bekreftelser på tidligere kartlegging av hvilke retningslinjer som gjelder i fond der banken har plassert midler. Det er bragt på det rene at samtlige fond følger de samme etiske retningslinjer som Statens pensjonsfond utland (SPU/NBIM) eller tilsvarende som et minimum. Referansen til SPU gir trygghet for at det til enhver tid er offentlig oppmerksomhet rundt endringer og strømninger i samfunnet. Retningslinjene til SPU inneholder både etiske, miljø- og klimarelaterte bestemmelser.

Bankens kapitalforvaltningsstrategi inneholder egne avsnitt som stiller krav til ansvarlige investeringer og eksklusjon av investeringer innen visse bransjer.

Utviklingen den senere tid viser at ansvarliggjøringen av forvaltere og generelle holdninger til investeringer bidrar til å grensene for hva som ansees å være langsiktig bærekraftig er under konstant revisjon og endring. Publikums økte etter-spørsel etter produkter som oppfyller strenge krav til miljø, ansvarlighet og god virksomhetsstyring er viktig for å påvirke og endre adferd. Fana Sparebank har mottatt informasjon fra interessegrupper som påpeker brudd på menneskerettigheter i investeringsporteføljer hos fondsforvaltere som bankens distribuerer. Banken bidrar med å forsikre seg overfor forvalterne om at de utøver forvaltningen og eierskapet på sine investeringer i henhold til internasjonal lov og rett.

2.3 Bankbil

Fana Sparebanks grunnleggende holdning til samfunnsansvar gjenspeiles på mange plan. Banken har drevet den «ikke-digitale mobilbanken» siden februar 2016. Det er et tilbud til de av bankens kunder som ikke er helt digitale enda, eller som ikke har mulighet til å oppsøke banken fysisk. Bankbilen passer for kunder som har behov for hjelp til ulike banktjenester, og som ønsker å lære mer om våre digitale banktjenester. Bankbilens tjenester brukes i gjennomsnitt 4 til 5 ganger i uken.

Konseptet med bankbilen har fått særlig god nytte i 2019 med innhenting av legitimasjon. Vårt tilbud er godt tilpasset Fana Sparebanks forutsetninger, ved at de fleste kunder befinner seg innenfor en rimelig avstand fra hovedkontoret på Nesttun og kontoret i Kaigaten. Det er en forutsetning for tjenesten at løsningen kan gjennomføres med bruk av elbil for å begrense de miljømessige konsekvensene av tiltaket.

3 Strategi og målbilder

Fana Sparebank arbeider kontinuerlig med ulike strategier for alle deler av virksomheten. I forbindelse med en større revisjon av konsernets hovedstrategi i 2017, ble målbildene tilpasset en fremtidsrettet profil. Målbildene er delt inn i fem ulike kategorier: *Kroner*, *Kunder*, *Digital*, *Folk* og *Samfunn*. Sistnevnte vil i mange henseender favne virksomhetens samfunnsrolle og -ansvar. Det er i målbilde Samfunn lagt et solid fundament for å synliggjøre at Fana Sparebank skal ha en tydelig og forpliktende bærekraftprofil.

Strategiprosessene i Fana Sparebank gjennomføres med svært høy grad av medvirkning fra hele organisasjonen. Samtlige medarbeidere inviteres til tankesmier for å drøfte

scenarier og gi innspill til utforming av målbildene. Arbeidet består i å spille inn tiltak for å oppfylle målbildene. Disse prosessene resulterer i konkrete forslag fordelt på målbildene. Forslagene bearbeides videre, sorteres og gis prioritet. I 2019 er en rekke tiltak som er direkte initiert av bankens medarbeidere blitt satt ut i livet.

Blant temaene som implementeres som følge av medarbeiderønsker, er et program for hospitering i ulike deler av banken. Hospitering i kortere eller lengre perioder bidrar til å øke organisasjonens samlede kompetanse, og gi større grad av forståelse og innsikt i de ulike avdelingene og funksjoners rolle. Erfaringene så langt er meget positive, og blir videreført. I løpet av 2019 er det registrert til sammen 102 hospiteringsopphold av kortere eller lengre varighet, inkludert spesielt tilrettelagte avdelingspresentasjoner. For 2020 er det satt en ambisjon om at samtlige ansatte skal gjennomføre minst ett hospiteringsopphold i løpet av året.

4 Gaver til allmennyttige formål – nær der du er

Sparebanker kan, med hjemmel i Finansforetaksloven, sette av deler av årsoverskuddet til allmennyttige formål. Gaver til allmennyttige formål er en viktig del av Fana Sparebanks strategiske satsing, og som lokalbank ønsker vi å bidra og legge til rette for et godt nærmiljø. Fana Sparebank har balanseført et gavefond på 50,8 millioner kroner. Totalt delte banken ut 24,1 millioner kroner til allmennyttige formål i løpet av 2019.

Med utgangspunkt i de fremlagte resultatene for 2019 er det i 2020 foreslått en avsetning til gaver og allmennyttige formål på 30 millioner kroner.

Det deles ut gaver under fire kategorier fordelt på hvert sitt kvartal.

4.1 Næring og kultur

Ved hjelp av gavefondet skal banken være med på å stimulere formål som arbeider for utvikling av kultur- og næringslivet. Støtte kan skje direkte til foreninger, nærings- og bransjesamarbeid innenfor kultur og næringslivet, og/eller gjennom arrangement og konferanser som er tilrettelagt for dette segmentet. Utdelingen finner sted én gang i året, og tildelings- og søkeprosessen vil være i 1. kvartal.

I 2019 mottok Fana Sparebank mange søknader innenfor næring og kultur gjennom hele året. Mange av søknadene var veldig spennende, og det er gledelig å få være med på prosjekter som Bergen Awards, Vitenskogen med VilVite og utdelingen av Raftoprisen – for å nevne noen.

Det ble delt ut hele 13,8 millioner kroner til Næring og kultur i 2019, med den største gaven på 10 millioner kroner til den nye bærekraftsutstillingen som er under utvikling på Vilvite.

4.2 Barn og ungdom

Med konseptet barn og ungdom får Fana Sparebank mulighet til å bidra til en god oppvekst gjennom sunne aktiviteter og spennende prosjekter. Konseptet dekker en rekke kategorier, eksempelvis kultur, musikk, idrett og oppvekst. Banken mottok 940 søknader i 2019, og det ble delt ut 6,7 millioner kroner totalt. 2019 viste at det var stort mangfold i kategorier og aktiviteter det ble søkt om støtte til, i tillegg til stor geografisk bredde i Bergens bydeler i søknadene.

4.3 Velfortjent

Gjennom Velfortjent deles det ut gavemidler til mennesker som har gjort noe spesielt, og som fortjener ekstra oppmerksomhet. Det kan være enkeltpersoner som har gjort noe bra for andre eller som har et unikt talent, og som fortjener en velfortjent påskjønnelse. Her fikk banken inn 34 nominasjoner i 2019, og delte ut totalt 125.000 kroner til totalt seks personer.

4.4 Bærekraft

Bærekraft er ett nytt gavekonsept som ble lansert høsten 2018. Konseptet bygger opp under FNs bærekraftsmål, og der det deles ut en bærekraftspris til virksomheter eller bedrifter som bruker bærekraftsmålene i sin virksomhet, som ser de globale utfordringene som en mulighet, og som bidrar til et bedre og mer bærekraftig samfunn. Som en del av bærekraftsprisen ble det også arrangert en nattevandring, hvor publikum ble invitert med til å gå sammen for FNs bærekraftsmål. Fana Sparebank står også som hovedbidragsyter bak utdelingen av Bergen Næringsråds Bærekraftspris. Årets vinner av Bærekraftsprisen var GC Rieber Eiendom. Tildelingen ble offentliggjort i tilknytning til Bergen Næringsråds Årskonferanse 2019.

I tillegg til bærekraftsprisen delte vi i 2019 ut Folkets pris for første gang. Det er mange enkeltpersoner og organisasjoner som gjør mye godt arbeid for bærekraft. Folkets pris for FNs bærekraftsmål skal deles ut til noen som brenner for bærekraftsmålene og som gjør det lille ekstra for de rundt seg og samfunnet vi lever i. Prisen ble delt ut under konserten etter Nattevandringen av Statsminister Erna Solberg. Vinneren ble Bergen Røde Kors Ungdom, som fikk 100.000 kroner.

Gavetildeling for Nattevandringen 2019 ble 2,7 millioner kroner.

5 Sponsoraktivitet

Fana Sparebank ser på sponsing som økonomiske bidrag til støtte av sosialt og samfunnsmessige verdifulle prosjekter. Bidragene har til hensikt å synliggjøre og profilere banken og merkevaren Fana Sparebank overfor gitte målgrupper.

Hovedmålet med sponsing er at banken, gjennom samarbeidsavtaler med lokale aktører i markedsområdet, skal styrke egen virksomhet, samt bidra til positiv utvikling hos samarbeidspartnerne. Dette skaper gjensidig motivasjon og inspirasjon.

Sponsorarbeidet er et viktig virkemiddel for å sikre at Fana Sparebank får god eksponering overfor ønsket målgruppe. Det vil på sikt føre til økt kundetilstrømming og styrket kundelojalitet.

For regnskapsåret 2019 var bankes største samarbeids- og sponsoravtaler følgende lag og organisasjoner: Fana IL Fotball, Bergen og Hordaland Turlag, Kirkens Bymisjon, Åsane Håndball, Salgs- og Reklameforeningen, Vestkantsvømmerne og ViVite.

6 Engasjement

Bankens medarbeidere har gjennom året deltatt og vært engasjert på en rekke områder. Alle ansatte oppfordres til å delta på arrangement etter eget valg som fremmer samfunnsnyttige formål, og slik innsats vil utløse bidrag fra banken. Det gis fri inntil to dager per år til å engasjere seg i frivillig arbeid. Mange har deltatt på arrangement i regi av bankens samarbeidspartnere, men flere har også engasjert seg i andre lokale tiltak. I løpet av året 2019 har de ansatte blant annet deltatt på, og lagt ned en god innsats, på følgende områder og arrangement:

6.1 Kirkens Bymisjon

Bankens ansatte har sammen med vår samarbeidspartner Kirkens Bymisjon deltatt på flere initiativ. Banken stilte med ansatte som bøssebærere til TV-aksjonen, og var også delaktige i forkant av TV-sendingen for å engasjere lokalt næringsliv til å gi bidrag. Gjennom samarbeidsavtalen banken har med Kirkens Bymisjon kan ansatte jobbe en dag i kafeen Spisestedet, og slik bidra til Kirkens Bymisjons arbeid, og få en annerledes og givende dag på jobb.

6.1.1 Strikking for et varmere samfunn

I anledning Kirkens Bymisjons arbeid for et varmere samfunn, arrangeres årlig en strikkedugnad. Fana Sparebanks ansatte har i flere år deltatt i denne aksjonen, og kunne i 2019 levere hele 204 oransje skjerf. Medarbeidere fra alle avdelinger bidro med selvstrikkede, oransje skjerf, og strikkedugnaden skapte stort engasjement. En ansatt strikket hele 15 og et halvt skjerf, hvor det halve ekstra var hjelp til en kollega som ikke var like fingernem.

6.2 Nattevandring

Nattevandring for FNs bærekraftsmål er et tiltak som NORAD står bak. Fana Sparebank har i samarbeid med Bergen Næringsråd tilrettelagt for arrangementet i Bergen. Informasjon om de 17 bærekraftsmålene står i fokus når byens befolkning inviteres til å få kunnskap. Arrangementet gjennomføres med deltakelse fra en rekke frivillige organisasjoner, foreninger, lag og virksomheter som identifiserer seg med ett eller flere av bærekraftsmålene.

Over 50 frivillige ansatte fra banken deltok som frivillige til å få gjennomført arrangementet i november 2019. Gjennom denne innsatsen bidro både banken og medarbeiderne til å øke bevisstheten rundt FNs bærekraftsmål lokalt i Bergen, og synliggjort utfordringene verden står ovenfor. De ansatte var involvert i arbeidet både i forkant, under og i etterkant av arrangementet.

6.3 VilVite

Gjennom året har ansatte på tvers av organisasjonen deltatt på arrangementer sammen med VilVite, blant annet for å øke barns nysgjerrighet og bevissthet til samfunnet. VilVite er også den samarbeidspartneren banken har bidratt med de største gavemidlene. Støtten er gitt til en ny bærekraftsutstilling som skal stå ferdig høsten 2020.

6.4 7-fjellsturen

Bergen og Hordaland Turlag er en av bankens hovedsamarbeidspartnere. Den tradisjonsrike 7-fjellsturen arrangeres siste søndag i mai hvert år, og banken stilte med en rekke frivillige som delte ut sjokolade, energitilskudd og oppmuntrende ord til spreke deltagere på én av toppene, Rundemanen. Fana Sparebanks stasjon byr på en god anledning til å vise frem banken i fantastiske omgivelser for flere tusen turgåere. I 2019 hadde banken lagt til rette for et eget Snapchat-filter for hver fjelltopp, og som ble et populært markedsføringsstiltak for banken.

6.5 Andre engasjement

I tillegg til de store arrangementene med bankens samarbeidspartnere, har ansatte også lagt ned en god innsats andre steder. En gruppe dedikerte «miljøaktivister» engasjerte seg under den nasjonale plastryddedagen i mai 2019. I samarbeid med Nesttunvassdragets Venner ble bredden av Nesttunvatnet og lokale omgivelser ved bankens hovedkontor ryddet for plast og skrot. Ryddeaksjonen var en oppfølging av en tilsvarende aksjon i 2018.

Rekordmange ansatte fra Fana Sparebank deltok også under Rosa Sløyfe-løpet i 2019. Med 62 kolleger kledd i oransje, lyste bankens profil opp løypen. Fana Sparebanks barnecup ble også gjennomført med suksess i 2019. Totalt har banken vist et stort engasjement for lokalsamfunnet, i tråd med sparebankmodellen og bankens samfunnsansvar.

7 Klimanøytral

Fana Sparebank er klimanøytral.

Basert på årsrapporten til Stiftelsen Miljøfyrtårn for året 2018, og innkjøpte klimakvoter i 2019 for å kompensere beregnet CO₂-utslipp som ikke er dekket gjennom reduserende tiltak, er Fana Sparebank klimanøytral etter definisjonene til UN Climate Neutral Now.

Kjøp av klimakvoter er å anse som et midlertidig tiltak, og unntar ikke banken fra kravet om å redusere eget karbonfotavtrykk.

7.1 UN Climate Neutral Now

FNs program Climate Neutral Now er anvendt som grunnlag for å etablere klimanøytralitet. Lokalt er disse prinsippene gjort kjent gjennom Fjordkraft og deres Klimanjoro-prosjekt der de, foruten selv å være klimanøytrale, også krever at deres leverandører forplikter seg til å bli det. Fana Sparebank har besluttet å implementere tilsvarende krav. Klimanøytralitet oppnås gjennom følgende 3 trinn:

1. Lag et klimaregnskap

Et klimaregnskap er en oversikt over hvordan bedriften påvirker klimaet – hvilket klimafotavtrykk vi har.

2. Reduser utslipp

Når bedriften har fått oversikt over utslippene, iverksettes tiltak for å redusere dem.

3. Kompenser for restutslipp

Ved å kjøpe klimakvoter kan bedriften kompensere for virksomhetens innvirkning på klimaet. Klimakvotene skal være FN-godkjente: UN Certified Emission Reductions (CERs).

Klimanøytraliteten er basert på kompensasjon av foregående års klimaregnskap. Av det beregnede karbonfotavtrykket på 236 tonn CO₂ i 2018 var 112 knyttet til forbruk av elektrisitet, hovedsakelig til oppvarming, drift av kontormateriell, og belysning. Dette forbruket dekkes av opprinnessertifikater, Guarantees of Origin (GoO). Sertifikatene sikrer oss at el-forbruket er direkte knyttet til produksjonen ved et presist angitt vannkraftverk. I rapporteringen til Miljøfyrtårn beregnes det likevel en utslippsfaktor i form av CO₂-ekvivalenter. I karbon-sammenheng er det derfor rimelig å ta dette med i mengden som skal kompenseres med klimakvoter.

Banken tar forbehold om at ikke alle utslipp er kartlagt eller tilstrekkelig dokumentert. Dette gjelder i særlig grad utslipp som hører til under Scope 3, indirekte utslipp. Den antatt vesentligste kilden til utslipp innen denne kategorien er bankens forbruk av energi knyttet til IT, samt drift av datasystemer og datalagring. Bankens hovedleverandør innen dette området er Evry. Karbonfotavtrykk knyttet til innkjøp vil også bli bedre dokumentert etter hvert som leverandørene gir tilgang til informasjon.

7.2 Valg av kvoter

Klimakvoter er knyttet til ulike prosjekter. CER er tilgjengelig både for igangsatte vindkraftprosjekter, biogassanlegg og vannkraftverk, men også for nye prosjekter. Bankens kjøp av klimakvoter er i hovedsak knyttet til prosjekter som finansierer kommende, karbonreduserende tiltak.

Kostnaden for CER varierer mellom USD 1 og USD 8,75 per tonn CO₂. Banken kvotekjøp er gjort til et gjennomsnitt av USD 5,30 per tonn CO₂. Av bankens samlede kjøp av klimakvoter ble 83 prosent av beløpet anvendt til to ulike prosjekter i Malawi, begge knyttet til erstatning av åpen ild med enkle ovner til koking. Den største klimapåvirkningen ved disse prosjektene er at forbruket av ved i husholdningen blir redusert med inntil 80 prosent. I de aktuelle regionene er avskoging et problem på grunn av husholdningenes behov. Kokeovnene bidrar således til at skog og tilhørende CO₂-fangst opprettholdes. Bankens kjøp av klimakvoter til disse prosjektene kommer anslagsvis 125 familier til gode.

Alle prosjektene banken har støttet gjennom kjøp av klimakvoter har sekundæreffekter ved at de eksempelvis bidrar til velstandssøkning i lokalsamfunnene, fattigdomsbekjempelse, reduksjon av avskoging, sykdomsbekjempelse eller reduksjon i arbeidsbelastning for kvinner.

7.3 Kjøp av klimakvoter

Samlet sett kjøpte Fana Sparebank klimakvoter for 505 tonn CO₂ i 2019. Dette fordeler seg på beregnet kompensasjon i henhold til Climate Neutral Now (236 tonn CO₂), donasjon fra bankens medarbeidere (166 tonn CO₂), samt tilleggskjøp for å ta høyde for udokumenterte, ikke kartlagte utslipp i Scope 3 (103 tonn CO₂). Bidraget fra bankens medarbeidere har sammenheng med nattevandringen for Bærekraft i november 2019, der det ble åpnet for at den enkelte kunne donere avtalt avspasering i form av klimakvoter.

8 Klima- og bærekraftsforpliktelser

Fana Sparebank har knyttet seg til flere toneangivende nasjonale og internasjonale organisasjoner som forplikter banken innen bærekraft og ESG. Disse organisasjonene og forpliktelsene er retningsgivende for banken, herunder hensyn til sentrale bærekraftsmål og virksomhetsstyring.

8.1 Miljøfyrtårn

Fana Sparebank er sertifisert Miljøfyrtårn. Sertifiseringen omfatter Fana Sparebank i sin helhet, med hovedkontor og avdelinger. I tillegg er Fana Sparebank Eiendom miljøsertifisert. Banken ble sertifisert i 2015, og ble resertifisert i november i 2018. Den årlige rapporteringen som avlegges i ordningen danner hovedstammen for bankens klimaregnskap.

8.2 FNs Global Compact

Fana Sparebank er tilsluttet FNs Global Compact. FNs Global Compact baserer seg på ti prinsipper innenfor de fire hovedområdene menneskerettigheter, arbeidslivsstandarder, miljø og anti-korrupsjon. Tilslutning til Global Compact betyr at man gjør sitt beste for å drive sin virksomhet i tråd med de ti prinsippene. FNs Global Compact stiller krav til at deltakende selskaper skal produsere en årlig rapport, Communication on Progress (COP), som beskriver arbeidet med å integrere de ti prinsippene i strategier og operasjoner. COP er et offentlig tilgjengelig dokument. Fana Sparebank leverte sin første COP i 2019.

FNs Global Compact er i dag verdens største initiativ for næringslivets samfunnsansvar med mer enn 10.400 bedrifter og organisasjoner fra 161 land. Det er 137 norske medlemmer.

Fana Sparebank stiller krav til at finansinstitusjoner og verdipapirforetak som banken handler med for utførelse av tjenester innen funding og handel av finansielle instrumenter skal være tilsluttet FNs Global Compact. Videre stilles det krav til at bankens næringslivskunder skal respektere prinsippene for virksomhetsutøvelse som er uttrykt i FNs Global Compact.

8.3 FN Klimainitiativ innen finans

FNs klimainitiativ innen finans (UNEP Finance Initiative) er et globalt samarbeid mellom FN og finanssektoren. Et av initiativene til UNEP FI er de såkalte prinsippene for ansvarlig bankdrift (Principles for Responsible Banking). Klimainitiativet ble etablert med 132 banker i september 2019, og utgjør i dag mer enn 160 banker over hele verden. Disse representerer omtrent en tredjedel av alle bankenes samlede forvaltningskapital.

Prinsippene for ansvarlig bankdrift betyr at banker er transparente om hvordan deres produkter og tjenester skaper verdier for kunder og investorer, i tillegg til samfunnet som helhet. Prinsippene skal veilede bankene i sitt bærekraftarbeid, og støtte opp under samfunnets overordnede mål, i tråd med FNs mål for bærekraftig utvikling og Paris-avtalen.

Fana Sparebank er stiftelsesmedlem av FNs Klimainitiativ innen finans.

8.3.1 Kollektiv forpliktelse for klimahandling

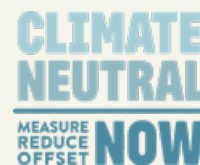
Blant stifterbankene av prinsippene for ansvarlig bankvirksomhet har en gruppe på 30 inngått en kollektiv forpliktelse til klimatiltak; Collective Commitment for Climate Action (CCCA).

I samsvar med Parisavtalen har gruppen forpliktet seg til å tilpasse utlånsporteføljene slik at de reflekterer og finansierer en lav-karbon, klimastabil økonomi som kreves for å begrense den globale oppvarmingen til godt under 2, og streber etter 1,5 grader Celsius. Det skal blant annet gjøres ved å:

- Fokuserer innsats der den har eller kan ha den mest betydningsfulle effekten, det vil si innledningsvis på de mest karbonintensive og klimasårbare sektorene i våre porteføljer
- Engasjere og samarbeide med våre klienter om deres overgang til et lavutslippsamfunn.
- Iverksette tiltak mens det jobbes med metoder og utvikles mål.

8.4 Climate Neutral Now

Fana Sparebank anvender prinsippene i FNs Climate Neutral Now som grunnlag for å etablere klimanøytralitet for egen virksomhet. Banken vil kreve at leverandører av varer og tjenester til banken forplikter seg til å bli klimanøytrale innen utgangen av 2020.

9 Bærekraftig virksomhet – det grønne skiftet

Fana Sparebanks forpliktelser innenfor bærekraft og klimatilstand er godt forankret i bankens styringsdokumenter og strategier. Bankens bidrag til å nå FNs bærekraftsmål krever handling og konkrete tiltak. Det legges vekt på å gjennomføre konkrete tiltak på alle nivåer, også gjennom symbolhandlinger som kan være holdningsskapende. I et vesentlighetsperspektiv er det likevel gjennom kjernevirksomheten – kreditt- og utlånsvirksomhet – at banken kan bidra mest.

9.1 Grønn finansiering – Green Finance Framework

Fana Sparebank etablerte i desember 2019 et rammeverk for grønn finansiering basert på internasjonale standarder for grønn finansiering; ICMA Green Bond Principles. Rammeverket er kvalitetssikret med en uavhengig bekreftelse fra CICERO Shades of Green, som gav programmet rating Medium Green.

Rammeverket gir grunnlag for å finansiere kvalifiserte, grønne prosjekter gjennom utstedelse av Grønne Obligasjoner eller ved å motta øremerkede, Grønne Innskudd fra publikum.

Fana Sparebanks rammeverk for grønn finansiering har lagt til grunn strengere kvalifiseringskrav enn markedsstandard. Banken har lagt vekt på at den grønne finansieringen i størst mulig grad skal oppfylle krav til at tiltak skal medvirke til reduksjon av karbonfotavtrykket. Det betyr at det ikke ansees som å være tilstrekkelig at en oppført bolig tilfredsstillende bygnings-teknisk standard, men skal også oppfylle krav til ytterligere tiltak ved å ta i bruk alternative energikilder. Eksempelvis vil boliger med energimerke «A» fra Enova tilfredsstillende kvalifiseringskravet.

9.1.1 Grønne Innskudd

Fana Sparebank står bak et innskuddsprodukt som representerer en nyvinning innen bærekraftig bankvirksomhet; Grønne Innskudd. Grønne Innskudd er et tilbud til publikum om sparekonto med en garantert grønn profil. Innskudd forplikter banken til å finansiere tilsvarende midler i kvalifisert, bærekraftig virksomhet i henhold til bankens rammeverk for grønn finansiering. Grønne Innskudd er en innovasjon innen norsk bankvesen, og representerer en variant av konseptet Green Bonds.

Grønne Innskudd

Grønne Innskudd representerer et miljørettet kundeløfte fra Fana Sparebanks side. For hver krone som kommer inn på Grønne Innskudd forplikter banken seg til å finansiere et bærekraftig formål eller prosjekt med et tilsvarende beløp. Ut fra det perspektivet, bestemmer kundene med deres innskudd hvor stor del av bankens virksomhet som skal finansiere bærekraftig aktivitet.

Konseptet bygger på en mer aktiv dialog med kundene enn ordinære innskuddsprodukter. Banken skal rapportere på årlig basis hvilke miljømessige effekter som er oppnådd. I tillegg setter banken av en andel av innskuddsmidlene til en Grønn Bonus. Grønn Bonus vil representere en sum som skal danne grunnlag for en utdeling til et innskytervalgt miljøformål.

Grønne Innskudd er en modell for bærekraftige innskudd som har anvendelse for andre publikumstilbud. Banken tilbyr fastrenteinnskudd med tilsvarende profil. Grønt Fastrenteinnskudd stimulerer i tillegg langsiktig sparing. For å underbygge bankens langsiktige ambisjoner og mål for ansvarlig bankvirksomhet, vil alle bruks- og sparekontoer for barn og unge bli underlagt samme, grønne profil.

Ved utgangen av 2019 har til sammen 489 kunder åpnet konto med Grønne Innskudd i Fana Sparebank. Det representerer mer enn en dobling fra fjoråret (236).

9.2 Kapitalforvaltning

Fana Sparebank har til enhver tid store midler plassert i finansielle instrumenter. Det største volumet er knyttet til plasseringer som inngår i bankens likviditetsbuffer. I tillegg har vi porteføljer av obligasjoner som holdes for avkastningsformål. I denne porteføljen inngår en egen aktivaklasse Grønne obligasjoner. Disse er notert på egen liste på Oslo Børs, og finansierer bærekraftig virksomhet i henhold til bestemte kriterier.

Kapitalforvaltningen i Fana Sparebank er underlagt bankens bærekraftstrategi og særskilte retningslinjer for eksklusjon av bransjer og virksomhetsområder.

9.3 Fond og plasseringsprodukter

Fana Sparebank leverer fondsprodukter fra SKAGEN Fondene, DNB Asset Management, Holberg Fondene, Odin Forvaltning og Eika Fond. Blant fondene som tilbys våre kunder, er det en positiv trend for utvikling av nye fond som har fastsatt miljø- eller bærekraftinnrettede mandater for sin forvaltningspraksis. Investeringsmandatene varierer, slik at enkelte fond har spesifikke klimareferanser, mens andre legger opp til bredere spekter av hensyn. En fellesbetegnelse for det siste er uttrykt ved ESG (Environmental, Social and Governance), og kan oversettes til norsk som miljø, sosiale og virksomhetsstyring.

Fana Sparebank har gått inn på eiersiden i Invertapro, et selskap som driver insektsoppdrett. Virksomheten representerer sirkulærøkonomi der matavfall blir omdannet til protein som bl.a. kan gå til konsum og førtilskudd i fiskeoppdrett.

Fondsutvalget som tilbys bankens kunder inneholder i tillegg muligheten til å velge mellom aktivt forvaltede fond og indeksforvaltning.

10 Klimaregnskap

Det samlede karbonfotavtrykket er en funksjon av bankens forbruk av ulike innsatsfaktorer, både direkte og indirekte, omregnet til CO₂-ekvivalenter. Bankens karbonfotavtrykk er basert på årsrapportering til Stiftelsen Miljøfyrtårn. Alle tall i antall tonn CO₂-ekvivalenter.

Beskrivelse	2018	2019
Scope 1, direkte utslipp oppvarming/kjøretøy	73	31
Scope 2, elektrisitetsforbruk og elbiler	106	98
Scope 3, indirekte utslipp, restavfall og flyreiser	57	39
Beregnet karbonfotavtrykk, Miljøfyrtårn	236	168

10.1 Scope 1 direkte utslipp

Ved bankens hovedkontor var oppvarmingsbehovet delvis dekket av en oljefyr i ett av to bygg. Av bankens samlede CO₂-ekvivalenter i 2018 utgjorde oljefyring 55 tonn CO₂. Oljefyren ble tatt permanent ut av drift i mai 2019. Nye varmepumper og tilhørende styringssystemer ble fasett inn i 2. halvår. Effekten av denne endringen er at oljefyringen isolert sett ble redusert til 23 tonn CO₂-ekvivalenter. Selv om tiltaket øker elektrisitetsforbruket for å drive varmepumpene, vil nettoeffekten bli positiv, og ha særlig utslag på karbonfotavtrykket.

Øvrige, direkte utslipp er knyttet til dieselforbruk for bankens varebil i tillegg til kjøregodtgjørelse for tjenestereiser. Når økonomisk og klimamessig levealder tilsier det, vil varebilen bli skiftet ut med et ikke-fossilt alternativ.

10.2 Scope 2 indirekte utslipp

Hovedforbruket er elektrisitet til oppvarming, belysning og drift av lokale installasjoner, herunder IT-utstyr. Kjøregodtgjørelse for elbiler og forbruk i elbiler i bankens eie inngår i Scope 2.

El-forbruket i 2019 er påvirket av sesongvariasjoner, men også av flytting av virksomheten fra Straume mot slutten av året, og økt elektrisitetsforbruk ved overgang fra olje til varmepumper og elektrisitet ved hovedkontoret.

Alt forbruk av elektrisitet er knyttet til opprinnelsesgarantier, Guarantees of Origin (GoO), basert på EUs fornybardirektiv.

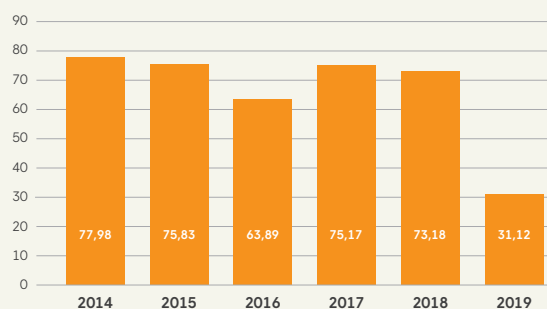
10.3 Scope 3 indirekte utslipp fra kjøpte tjenester

Scope 3 omfatter indirekte forbruk som følge av bankens virksomhet. Forbruk av flyreiser utgjør den vesentligste andelen av registrerte utslipp under Scope 3. Mellom 2018 og 2019 er antallet flyreiser redusert fra 165 til 107. Reisene regnes som tur/retur. Omregnet til CO₂-ekvivalenter utgjør dette en reduksjon fra 51 til 35 tonn. Flyreisene er i all hovedsak mellom Bergen og Oslo.

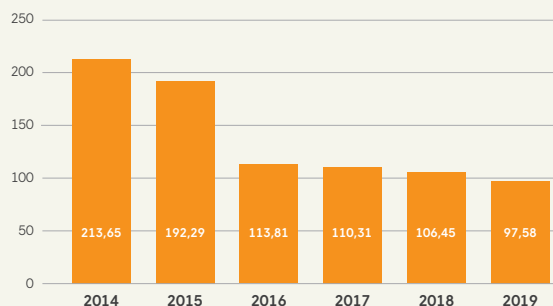
Denne kategorien inkluderer indirekte utslipp der banken ikke har tilstrekkelig god oversikt. Det er særlig utslipp og klimaeffekt av IT-systemer som antas å inneholde de største volumene. Innen dette segmentet er det to vesentlige områder; Innkjøp og forbruk av maskinvare, herunder PC-er, skjermer, mobiler, nettbrett og møteromsinstallasjoner, og bankens forbruk av datatjenester, herunder dataleveranser fra systemleverandøren EVRY, drift av servere og datalagring. Forbruket under Scope 3 forventes å bli vesentlig påvirket av bankens avdekking av indirekte utslipp knyttet til IT-tjenester. I tillegg kommer forbedret identifisering og datagrunnlag for andre indirekte utslipp som har sammenheng med bankens virksomhet.

10.4 Tiltak

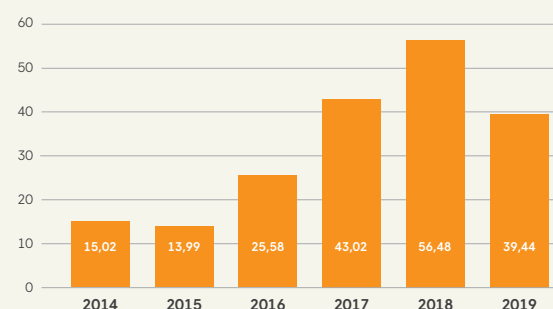
Bankens samlede karbonfotavtrykk fra egen virksomhet er et uttrykk for interne forhold, der oppvarming, materialforbruk, avfallhåndtering og reiseaktivitet utgjør vesentlige poster. Det er generelt sett god oppmerksomhet på gjennomføring av små og store lokale tiltak som forbedrer klimaregnskapet. Variasjoner år om annet kan påvirkes av forhold utenfor bankens måling, for eksempel værmessige svingninger. I tillegg er banken svært bevisst at økt kunnskap og tilgang til data fra kilder som ennå ikke er fanget opp i klimaregnskapet vil øke det registrerte karbonfotavtrykket.

SCOPE 1: Direkte utslipp fra egen virksomhet, der forbruk av fossile energikilder til oppvarming er den dominerende faktoren.

SCOPE 2: Indirekte utslipp fra virksomheten, elektrisitet, omregnet til CO₂-ekvivalenter.

SCOPE 3: Indirekte utslipp fra bl.a. restavfall og reisevirksomhet. Scope 3 forventes å øke etter hvert som banken får tilgang på informasjon om andre, indirekte utslipp som skyldes virksomheten.

De siste årene har banken i hovedsak gått over til elbiler, med unntak av en driftsbil som fremdeles er fossil. Her avventer vi at den miljømessige effekten av utskifting står i et rimelig forhold til fortsatt bruk av det eksisterende kjøretøyet. Bankens eiendomsmeglere, som bruker bil mest i sitt virke, kjører også utelukkende elbiler.

Kontorene til Fana Sparebank er godt plassert, og i god relasjon til kollektivtilbudet for både ansatte og kunder. Hovedkontoret på Nesttun ligger rett ved et bybanestopp og et knutepunkt for buss. Det samme gjør Kaigaten.

Det vil i løpet av de neste årene bli innført mengdeberegning av avfall gjennom BIR AS. Dermed vil det bli oppnådd mer nøyaktig og høyere kvalitet på målingene.

Bankens håndbøker for helse-, miljø og sikkerhet er oppdatert og i tråd med retningslinjene som gjelder for sertifisering. Tilsvarende gjelder personalhåndboken, drifts- og innkjøpsrutiner, samt øvrige rutiner og retningslinjer.

Det er gjennomført en grunnleggende kartlegging av virksomhetens innkjøp og forbruk av ulike produkter, samt energikilder. Det er tatt umiddelbare skritt for å forbedre konsernets håndtering av avfall. Videre er det gjennomført energisparende tiltak som allerede har gitt målbar effekt.

Blant mange interne tiltak er det etter forslag fra bankens ansatte innført en kjøttfri dag i uken i bankens kantine.

Den viktigste konsekvensen av miljøsertifiseringen er imidlertid at banken har etablert og satt forpliktende mål for videre tiltak. Målsetningene krever et aktivt engasjement og løpende fokus på mange sider ved å forbedre Fana Sparebanks karbonfotavtrykk, hvori også inngår en forpliktelse om at banken skal være klimanøytral.

10.5 Reisevaner

Flyreiser og andre jobberelaterte reiser er redusert, og her erstattes enkelte reiser med tog, hovedsakelig mellom Bergen og Oslo. Møter og konferanser blir også i større grad enn tidligere tilbudt med et videoalternativ.

Blant tiltakene banken har gjennomført, er en kartlegging av de ansattes reisevaner. Bankens vurderer hvilke muligheter som foreligger for effektivt å stimulere til mer bærekraftige reisevaner.

Fra reisevaneundersøkelsen fremkom at mellom 61 og 65 prosent av alle reiser til og fra jobb skjer med egen bil. Variasjonen er sesongbetont, der andelen som bruker sykkel naturlig nok er størst i sommerhalvåret. Banken har tilrettelagt for at ansatte som sykler til jobb har tilgang på dusj og garderobe i tilknytning til lokalene. Disse fasilitetene ble oppgradert i 2019.

I tråd med generelle trekk i samfunnet, bruker også en rekke av bankens medarbeidere elbil til daglig. Andelen el- og hybridbiler er stigende i takt med samfunnsutviklingen generelt.

Ansattes reisevaner er identifisert som et område der banken skal vurdere ulike tiltak for å stimulere til en dreining over på mer bruk av kollektivtransport eller sykling til og fra hjemstedet.

10.6 Bysykler

Ansatte i Fana Sparebank som bruker Bergen kommunes Bysykler får dekket abonnement av banken.

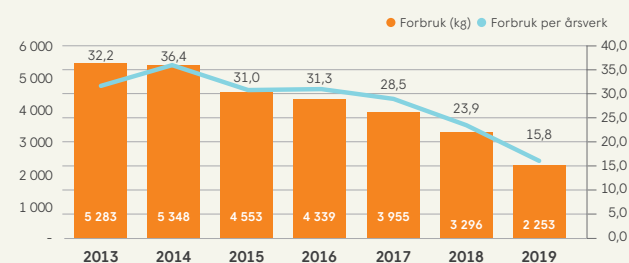
10.7 Materialforbruk

Fana Sparebank anvender Admincontrol som verktøy for elektronisk saksbehandling og møteadministrasjon for styret og sentrale interne møter. I tillegg brukes systemet av selskaper banken har produktsamarbeid med, og der også banken er representert gjennom eierskap og i styrende organer. Verk-

tøyet erstatter i det alt vesentlige fysiske sakspapirer. Systemet ivaretar også en sikkerhetsmessig side ved at konfidensielt materiale blir håndtert på en trygg måte.

Det kan konstateres at papirforbruket, både absolutt og fordelt per ansatt, er kraftig redusert. Det samlede, beregnede forbruket av kopipapir ble redusert fra 3,3 til 2,3 tonn i 2019. Målt per ansatt utgjør reduksjonen en tredjedel sammenlignet med fjoråret. Miljøsertifiseringen i 2015 inkluderte detaljert kartlegging av det interne forbruket av papir til kopiering og utskrifter. Samtidig ble det iverksatt ulike tiltak, både gjennom holdningsskapende informasjon og ved styring av konsernets skrivere. Standardverdien er blant annet satt til tosidige utskrifter. Det er generelt sett god oppmerksomhet på bruk av papirutskrifter, da dette er et godt synlig og konkret miljøtiltak.

Reduksjonen i papirforbruket har det siste året vært positivt påvirket av økt digitalisering av interne prosesser og rapportering, og ikke minst i kundesammenheng. E-signting og digital behandling av avtaledokumenter bidrar til lavere papirforbruk.

DIAGRAMMET viser forbruk av kopipapir totalt for konsernet. Oppgitt enhet er beregnet antall kilo papir. Både faktisk forbruk og forbruk per årsverk er redusert over flere år. For 2019 er totalt beregnet forbruk 15,8 kg per ansatt, en reduksjon på 1/3 i løpet av det siste året

10.8 Ren kraft

For å stimulere til økt produksjon av fornybar energi har Fana Sparebank fortsatt å kjøpe opprinnelsesgarantier tilsvarende hele konsernets fysiske kraftforbruk i Norge. Kjøpet gir en garanti for at et kraftvolum tilsvarende årsforbruket av elektrisk kraft blir produsert som fornybar kraft ved norske vannkraftverk.

Ordningen med opprinnelsesgarantier (Guarantees of Origin, GoO) er etablert med utgangspunkt i EUs fornybardirektiv, og er en frivillig ordning for forbrukere som ønsker å gjøre en konkret klimainnsats.

Opprinnelsesgarantier gjør at fornybarheten i kraftproduksjonen kan spores og omsettes i markedet som en egen vare. GoO-godkjente kraftanlegg som produserer fornybar energi, for eksempel i form av vann- eller vindkraft, får utstedt ett GoO-sertifikat for hver MWh de produserer. Disse kan omsettes fritt i markedet. Hvert GoO-sertifikat har et unikt ID-nummer som knytter den til selve kraftproduksjonen. Fana Sparebanks opprinnelsesgaranti er knyttet til Aurland 1 Kraftverk. Aurland er et vannkraftverk i Aurland kommune i Sogn og Fjordane. Kraftverket, som er Norges tredje største, startet produksjonen i 1973 og var ferdig utbygget i 1989.

10.9 Andre forhold

Banken har besluttet å opprette et nytt kontor i Os sentrum. Kontoret vil bli i de samme lokalene som opprinnelig huset Os Privatbank. Bygningen er fra 1933. Rehabiliteringen skjer med spesiell vekt på å bevare de opprinnelige kvalitetene, og med behørig hensyn til bærekraft ved materialvalg og utførelse. Lokalene vil bli tilrettelagt for fremtidsrettet bruk av teknologi, slik at banken kan tilby best mulig kundeopplevelse.

10.10 Fremtidige forpliktelser og utfordringer

Som Miljøfyrtårn har banken inngått en forpliktelse om å utvide og utvikle engasjementet. Forpliktende utsagn knytter seg til innkjøpsrutiner, energiforbruk, samt høynet bevissthet knyttet til virksomhetens klima og miljøpåvirkning.

Fokus omkring egen virksomhet har vært et naturlig utgangspunkt ved etableringen som Miljøfyrtårn. Det ligger imidlertid en betydelig utfordring, og tilhørende potensial, i å implementere miljørelaterte temaer i vår forretningsvirksomhet. I et samfunnsøkonomisk perspektiv er det først når vi kan integrere dette i kundesammenheng at vårt bidrag kan få et omfang av betydning. Fana Sparebank har forpliktet seg til å utvikle kunderelaterte produkter og tjenester som underbygger en økologisk bærekraftig utvikling. I tillegg skal gavetildeling og støtte fra bankens gavefond inkludere formål som underbygger en økologisk bærekraftig utvikling.

Banken har inngått en fadderavtale med en lokal birøkte om installasjon av tre bikuber på taket av bankens hovedkontor på Nesttun. Tiltaket vil blant annet bidra til å forbedre kvaliteten på pollinering i frukthager i nærmiljøet.

11 Etikk

Fana Sparebank er opptatt av å levere tjenester som er forankret i solid etisk adferd. Dette sikres blant annet i god, grunnleggende kompetanse og faglig bakgrunn. Banken er tilknyttet fire ulike autorisasjonsordninger innenfor Finansnæringens autorisasjonsordninger, FinAut. Flere av autorisasjonsordningene er overlappende, det vil si at rådgivere og ansatte er autorisert innen flere fagområder. Samlet sett besitter bankens medarbeidere autorisasjoner som følger: 35 innenfor sparing og investeringsrådgivning, 35 innen kreditt, 35 innenfor skadeforsikring, og 3 innenfor personforsikring. Autorisasjon innen personforsikring er en pågående prosess der flere er godkjent i 2020.

Autorisasjonsordningene legger til grunn reglene for god skikk i kundekommunikasjon og rådgivningsvirksomhet både for bankvirksomheten og innenfor forsikringsområdet. Banken stiller på generell basis krav til at rådgivere innen personmarkedet skal være autorisert for områder der de treffer kundene. I fagplanene inngår etikk som ett av kompetanseområdene, og kunnskapen prøves både med teoretisk og praktisk prøve. Etiske problemstillinger inngår også i en årlig, faglig oppdatering.

Samtlige ansatte pålegges å sette seg inn i og å undertegne bankens etiske retningslinjer. Retningslinjene omfatter blant annet forholdet mellom fritid og arbeid, privatøkonomi, service og tillit, habilitet, taushetsplikt og forholdet til kunder, leverandører og forretningsforbindelser. I tillegg gjelder egne regler for adferd når det gjelder anvendelsen av IKT og data-sikkerhet. De etiske retningslinjene gjennomgås og kvitteres ut elektronisk på årlig basis.

Satsningen på FinAut og systematiseringen av retningslinjene for bankens etiske ansvar ansees å ha bidratt positivt både overfor kunder og samfunnet, samt å ha gitt et økt bevissthetsnivå innad i banken og dets datterselskaper.

Bankens etiske retningslinjer fastslår at medarbeidere i Fana Sparebank ikke må motta vederlag i noen form fra kunder, meglere, leverandører eller andre forretningsforbindelser. Dette fordi slike ytelser kan være egnet til å påvirke den enkeltes beslutninger om forvaltningen av betroede midler. Ingen medarbeider må derfor motta personlige gaver utover mindre oppmerksomheter, uten at dette rapporteres skriftlig og godkjennes av overordnede. Gaver omfatter ikke bare materielle gjenstander, men også andre fordeler, for eksempel i form av personlige rabatter ved kjøp av varer og tjenester.

Visse ansatte er pålagt særskilte restriksjoner når det gjelder verdipapirhandel. For denne gruppen er regelverket beskrevet i bankens rutinehåndbok, og hjemlet i Verdipapirhandellovens bestemmelser.

11.1 Medarbeidere

Samtlige medarbeidere er underlagt egne regler og retningslinjer for habilitet og taushet i eksterne og interne forhold. Habilitetsreglene innestår for at den enkelte medarbeider i sitt virke i banken ikke skal behandle lån, fastsette forretningsvilkår eller på annen måte foreta vurderinger på vegne av banken eller datterselskaper som berører

- egne personlige interesser
- familiemedlemmer
- nære venner
- privat eller offentlig virksomhet eller organisasjoner vedkommende har økonomisk interesse eller tillitsverv i, eller
- lag og/eller organisasjoner som man er medlem av eller deltaker i

Som et ledd i overholdelsen av disse retningslinjene avgir den enkelte medarbeider årlig en erklæring med oversikt over tillitsverv eller økonomiske interesser i organisasjoner og/eller selskaper de er engasjert i. Habilitets- og taushetsreglene tar utgangspunkt i Finansforetakslovens bestemmelser, og er forankret i bankens Personhåndbok med tilhørende retningslinjer. Fana Sparebank har ikke avdekket uregelmessigheter innenfor dette området.

Det er fastlagte prosedyrer for opplæring av nye ansatte, slik at disse gis anledning til å sette seg inn i bankens arbeidsreglement og de forventninger som stilles den enkelte overfor kunder og kolleger i arbeidsforholdet.

11.2 Sosiale medier

Det er utarbeidet noen generelle råd og anbefalinger til hjelp for den enkelte ansatte for kommunikasjon som privatperson i sosiale medier på nett og samtidig å ivareta Fana Sparebanks interesser og omdømme.

11.3 Diskriminering og likestilling

Bærekraftsmålene har mange referanser til menneskeretter generelt, og områder som diskriminering og likestilling spesielt. Fana Sparebank har fokus på integrering av mangfolds- og likestillingsperspektiver i virksomheten, og arbeider med mål og tiltak på flere felt. Et grunnleggende prinsipp er å tilstrebe full likestilling på alle områder. Nedenstående oversikter supplerer årsberetningens redegjørelse:

11.3.1 Hel- og deltidstilling

Av bankens ansatte er det 6 som har deltidstilling. Av disse er 5 kvinner og 1 mann. Deltidstillingene er i det alt vesentlige knyttet til uførhet. Stillingsandelene fordeler seg slik:

Andel ansatte fordelt på stillingsbrøk	Kvinner/ Menn	%
100 % stilling	58/45	92/98
80 % stilling	1/0	2/0
75 % stilling	1/0	2/0
50 % stilling	0/1	0/2
40 % stilling	2/0	3/0
35 % stilling	1/0	2/0
Sum	63/46	100/100

11.3.2 Permisjon og fravær

Uttak av foreldrepermisjon (samlet antall dagsverk):

Kjønn	Antall	Gj.snitt	Samlet	Andel
Menn	2	62	124	39 %
Kvinner	3	68	203	62 %
Sum	5	65	327	100 %

Det er videre registrert kjønnsfordeling av fravær på grunn av syke barn, der menn og kvinner er registrert med henholdsvis 23 og 62 dagsverk.

12 Prosedyre

Alle retningslinjer, rammer og krav som er nedfelt i bankens strategidokumenter, blir gjort gjenstand for regelmessig oppdatering og årlig revisjon med forankring i styret. Den enkelte operative enhet har ansvaret for å implementere strategiene gjennom handlingsplaner og faktiske tiltak. Fastsatte rammer skal måles med angitt frekvens og rapporteres.

Banken har fastsatt retningslinjer og prosedyrer for rapportering av avvik. Dersom det oppstår hendelser som bryter med bankens rammer eller retningslinjer, eller også oppdages før det inntreffer brudd, blir disse rutinemessig loggført og rapportert. Alle rapporterte avvik ledsages av en vurdering om den aktuelle hendelsen krever endring i eller oppdatering av gjeldende rutiner.

13 Veien videre

Fana Sparebank har inngått forpliktelser innenfor bærekraft generelt og for klimahandling spesielt. Disse forpliktelsene påvirker bankens agenda og handlingsplaner, og det forventes at dette vil forsterkes i kommende år. Banken har vedtatt en bærekraftstrategi som stiller høye ambisjonskrav når de gjelder omstilling og tilpasningen til et lavkarbonsamfunn. Som et ledd i denne målsettingen vil det bli gjennomført grunnleggende risikoanalyse og kartlegging av hele virksomheten. Det vil i 2020 bli satt særlig fokus på å identifisere risiko for tap eller skade som følge av klimaendring. Dette gjøres ved å anvendes scenarier for ulike temperaturrendringer, og vurdere potensielle konsekvenser for banken, dets omgivelser og virksomhet på generelt grunnlag, inkludert kundeengasjementer.

Videre har banken engasjementer med lokale organisasjoner som vil kreve ressurser og bidrag. Ett forhold som i særlig grad vil berøre kundene direkte, er innføringen av kundeutbytte.

Fana Sparebank har i forretningsideen nedfelt utsagn om at virksomheten skal drives på en bærekraftig måte, samt at banken skal være en positiv bidragsyter for samfunnet. Disse utsagnene skal, i tråd med de forpliktelsene som er inngått, gis innhold og bli synliggjort gjennom bankens måte å drive virksomheten på.

Det knyttes forventninger til at bankens hovedstrategi, bærekraftstrategi og strategi for gaveinstituttet vil medføre en klar synliggjøring av bankens samfunnsansvar og satsning på bærekraftig virksomhet.

I de kommende år vil flere grønne produkter se dagens lys; Grønt boliglån forventes lansert i løpet av første halvår 2020. Likeledes vil innskudds- og brukskontoer knyttet til barn og ungdom bli integrert i bankens rammeverk for grønn finansiering (Green Finance Framework). Dette innebærer at banken etablerer en «grønn tråd» for kunder som kvalifiserer eller ønsker produkter som oppfyller krav til bærekraft; Innskudd, lån og plasseringer.

I tillegg til dette vil det også fra bankens side bli stilt nye krav til kunder og forbindelser, primært på næringslivssiden. Det er naturlig å se for seg at kreditt- og utlånsvirksomheten vil se en klar dreining i retning av å bli et instrument for påvirkning av samfunnet rundt oss.

Redegjørelse for foretaksstyring

Styrende organer

Styret

Styret er ansvarlig for de strategiske veivalg Fana Sparebank gjør. Styret skal føre tilsyn med bankens virksomhet, herunder at de midler det rås over forvaltes på en betryggende og hensiktsmessig måte. Styret skal holde seg orientert om bankens økonomiske stilling og påse at banken har forsvarlig egenkapital og likviditet i forhold til lovpålagte krav. Videre skal styret sørge for at banken har en forsvarlig organisering, tilstrekkelig kvalifisert personell og klare ansvarslinjer. Styret har 6 medlemmer (inkludert 2 medlemmer valgt av de ansatte) og 3 varamedlemmer (1 varamedlem for eksterne styremedlemmer og 1 varamedlemmer for hver av ansatte-representantene). Styret har en ordning hvor varamedlem for de eksterne styremedlemmene av hensyn til kontinuitet i styrearbeidet, har møte- og talerett. Styrets medlemmer og varamedlemmer velges av generalforsamlingen for inntil to år. Styrets leder og nestleder velges for inntil 2 år ved eget valg på generalforsamlingen. Uttredende medlemmer og varamedlemmer kan gjenvelges.

Generalforsamlingen

Generalforsamlingen har 20 medlemmer, hvorav 14 medlemmer er valgt av og blant sparebankens kunder/innskytere, 1 medlem som ivaretar samfunnsfunksjonen og 5 medlemmer som er valgt av og blant de ansatte i banken.

Generalforsamlingens oppgaver er blant annet å se til at banken virker etter sitt formål i samsvar med lov, vedtekter og generalforsamlingens vedtak. Generalforsamlingen fastsetter bankens vedtekter, vedtar bankens regnskap, herunder avsetning til gavefond, om det skal deles ut kundeutbytte, samt velger styre, valgkomité og fastsetter honorar til tillitsvalgte.

For å tilpasse seg rammelovgivning på best mulig måte, har generalforsamlingen besluttet at det ikke skal være en særskilt leder av dette organet. Styret innkaller til møter i generalforsamlingen og møtene vil bli åpnet og ledet av styrets leder.

Risikostyring og internkontroll

God risiko- og kapitalstyring er sentralt i Fana Sparebanks langsiktige verdiskapning. Bankens overordnede mål følger av strategisk plan. Avkastningsmålet er styrende for bankens aktiviteter og konkretisering av delmål. Fokus settes på å sikre bankens konkurranseevne. Fana Sparebanks strategiske mål balanseres mot bankens risikoevne og -vilje. Risiko- og kapitalvurderinger er en integrert del av bankens strategiske og forretningsmessige prosesser. Bankens risikostyring er knyttet opp mot hovedområdene kreditt risiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko og operasjonell risiko.

Styret i Fana Sparebank legger til grunn at banken skal være godt kapitalisert. Gjennomgang av bankens viktigste risikoområder, samt kapitalvurderinger (ICAAP) gjennomføres minst én gang i året og behandles av styret. Bankens kapitalstrategi skal være basert på reell risiko i virksomheten supplert med effekt av ulike stressscenarioer. Ansvar for gjennomføring av bankens risiko- og kapitalstyring og kontroll er delt mellom bankens styre, ledelse og operative enheter. Styret har ansvar for å påse at banken har kapital som er tilstrekkelig ut fra ønsket risiko og bankens virksomhet, samt sørge for at banken er tilstrekkelig kapitalisert ut fra regulatoriske krav. Styret vedtar også bankens mål og rammer innenfor alle risikoområder. Rapportering til styret i forhold til mål og rammer finner sted kvartalsvis. Administrerende direktør har ansvaret for bankens samlede risikostyring, herunder utvikling av gode modeller og rammeverk for styring og kontroll. Bankens avdeling for risikostyring ivaretar viktige funksjoner knyttet til styring, kontroll, rapportering og analyse, og har ansvar for bankens modellverk for risiko- og kapitalstyring. Leder for risikostyring, Risk manager, rapporterer administrativt til direktør Økonomi og styring, og for å opprettholde uavhengighet, direkte til administrerende direktør i risiko-/kontrollrelaterte saker.

Ansvarlig for Compliance/CCO (etterlevelse av regelverk) har et overordnet ansvar for å kontrollere at lov- og regelverk blir implementert og rapporterer administrativt til direktør for Kreditt og prosess, og direkte til administrerende direktør i saker som gjelder compliance. Lederne for de ulike enhetene har ansvar for implementering av regler, retningslinjer og rutiner og at virksomheten drives i samsvar med gjeldende regelverk. Styret har godkjent bankens compliance-policy, complianceplan, compliance-risikoanalyse og retningslinjene til CCO.

Kredittkomiteer behandler større engasjementer og saker av spesiell karakter.

Alle ledere i Fana Sparebank har ansvar for å styre risiko og sikre god internkontroll innenfor eget område i tråd med bankens vedtatte risikoprofil. Fana Sparebank har vedtatt en strategi for risikostyring og internkontroll som fastsetter mål, organisering og gjennomføring av internkontrollarbeidet. Strategien omfatter også krav til rapportering av status for bankens risikobilde og kvaliteten i internkontrollen samt oppfølging av risikoreduserende tiltak.

Bankens regnskapsavdeling har ansvar for fagområdene finansiell rapportering, intern økonomistyring, skatt/avgift og internkontroll over finansiell rapportering. Herunder følger ansvar for kvartalsvis finansiell rapportering i samsvar med gjeldende lovgivning, regnskapsstandarder og fastsatte regnskapsprinsipper for konsernet. Det er utarbeidet rutiner for finansiell rapportering, som skal sikre fullstendighet i rapporteringsgrunnlaget og konsistent prinsippbruk. Ledelsen i banken foretar, i tillegg til gjennomgang av regnskap og risikorapportering, periodisk gjennomgang av driftsrapportering mot budsjett med orientering til styret.

Styrets revisjonsutvalg, som består av styrets leder, et styremedlem samt et styremedlem valgt av de ansatte, behandler bankens regnskaper. Revisjonsutvalgets oppgaver er rettet mot prosessen for regnskapsavleggelse og de avlagte regnskapene, samt revisjon og revisors uavhengighet.

Styrets risikoutvalg, som er tilsvarende sammensatt som revisjonsutvalget, overvåker og styrer bankens samlede risiko og vurderer jevnlig om bankens styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivå og omfang av virksomheten.

Godtgjørelsesutvalget gjennomgår og overvåker praktiseringen og virkningene av bankens godtgjørelsesordninger.

Internrevisjonen er en uavhengig, objektiv bekreftelses- og rådgivningsfunksjon. Internrevisjonen benytter en systematisk og strukturert metode for å evaluere og forbedre effektiviteten og hensiktsmessigheten av organisasjonens prosesser for risikostyring, kontroll og governance. Internrevisor velges av bankens styre.

Eksternrevisor velges av generalforsamlingen. Revisor avgir årlig revisjonsberetning til generalforsamlingen, og har minst et årlig møte med styret hvor beretning fra revisor blir presentert og kommentert. I dette møtet redegjør revisor som regel bl.a. for sin vurdering av bankens internkontroll, herunder områder hvor kontrollen bør forbedres. Forholdet til revisor er regulert i engasjementsbrev som blant annet omhandler partenes ansvar, fastsettelse av revisjonshonorar og hvordan andre tjenester skal avtales og honoreres.

Bankens etiske retningslinjer omfatter varslingsplikt for ansatte ved kritikkverdige forhold, herunder brudd på interne retningslinjer, lover og forskrifter, og fremgangsmåte for hvordan slik informasjon skal avgis.

Virksomheten i Fana Sparebank er underlagt tilsyn av Finanstilsynet. I tillegg til stedlige tilsyn, gjennomgår Finanstilsynet bankens års- og delårsregnskaper samt risikoreporter og kapitalvurderinger. Styret og administrasjonen tilstreber en åpen og konstruktiv dialog med Finanstilsynet.

Banken har rutiner for finansiell informasjon som skal sikre finansmarkedene korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om bankens utvikling og resultater. Informasjon til markedet formidles gjennom kvartalsvise børs- og pressemeldinger, bankens hjemmeside samt regnskapsrapporter. Finansiell rapportering for banken finner sted kvartalsvis i tillegg til årsregnskapet. Banken lar seg vurdere av et internasjonalt ratingbyrå.

Vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskifting av styremedlemmer m.v.

I henhold til bankens vedtekter skal valgkomiteen forberede valg til generalforsamlingen, styret og valgkomite. Valgkomiteen innstiller på kandidater til kunde-/innskytervalget og fremmer forslag til medlemmer av styret og medlemmer av valgkomiteen. Valgkomiteen fremmer også forslag til kandidater på vervene som styrets leder og styrets nestleder. I tillegg innstiller valgkomiteen på honorar til de tillitsvalgte. Valgkomiteen har 5 medlemmer og 3 varamedlemmer, hvorav de ansatte har 1 medlem med varamedlem. Medlemmer og varamedlemmer av valgkomiteen velges for inntil 2 år. Valgkomiteens leder velges ved eget valg. Valgkomiteens oppgaver følger for øvrig av instruks fra generalforsamlingen.

Fana Sparebank følger for øvrig Norsk Anbefaling Eierstyring og Selskapsledelse, utgitt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES).

INNHOLDSFORTEGNELSE

Regnskap og noter

Nøkkeltall	26
Årsberetning 2019	27
Resultatregnskap	38
Balanse	39
Kontantstrømoppstilling	40
Endringer i egenkapitalen	41

Noter

1 Regnskapsprinsipper	42	16 Rentefølsomhet	79
2 Segmentrapportering	50	17 Netto renteinntekter	80
3 Kapitaldekning	51	18 Provisjonsinntekter og gebyrer	81
4 Uvektet kapitalandel	54	19 Provisjonskostnader	81
5 Risikostyring	55	20 Utbytte og netto gevinst/tap på finansielle instrument ...	82
6 Maksimal kreditteksponering	59	21 Personal- og generelle administrasjonskostnader	83
7 Kreditrisiko og risikoklassifisering	61	22 Andre driftskostnader	83
8 Utlån, garantier og tap på utlån fordelt på næringer	64	23 Skattekostnader	84
9 Utlån og garantier fordelt på kundegrupper og geografisk område	66	24 Klassifikasjon av finansielle instrumenter i balansen	86
10 Misligholdte og tapsutsatte engasjementer	67	25 Virkelig verdi av finansielle instrumenter til amortisert kost	88
11 Tap på utlån, ubenyttede kreditter og garantier	68	26 Verdsettelseshierarki for finansielle instrumenter til virkelig verdi	89
12 Fordeling av utlån til kunder mellom steg	70	27 Finansielle derivater	92
13 Likviditetsrisiko/restløpetid på eiendels- og gjeldsposter	71	28 Motregning finansielle derivater	93
14 Renterisiko / reprisingtidspunkt på eiendels- og gjeldsposter, morbank	75	29 Rentebærende verdipapirer	94
15 Renterisiko / reprisingtidspunkt på eiendels- og gjeldsposter, konsern	77	30 Aksjer, andeler, egenkapitalbevis	95
		31 Datterselskaper	96
		32 Immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	97
		33 Leieavtaler	99
		34 Gjeld	101
		35 Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter	103
		36 Avsetninger og pensjonsforpliktelser	103
		37 Pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader	104
		38 Transaksjoner med nærstående parter	107
		39 Godtgjørslser og lån til ledende ansatte og tillitsvalgte ..	108
		40 Forretninger utenfor balansen, pantsstillinger, betingede utfall og hendelser etter balansedagen	110

Nøkkeltall

Regnskapsposter i % av GFK	2019	2018	2017	2016	2015
Gjennomsnittlig forvaltningskapital pr. mnd. i mill. kroner	25 958	24 741	23 062	21 249	20 120
Renteinntekter	2,86	2,55	2,56	2,68	3,09
Rentekostnader	1,42	1,12	1,05	1,17	1,58
Netto renteinntekter	1,44	1,43	1,51	1,51	1,51
Andre driftsinntekter	0,42	0,62	0,60	0,63	0,27
Sum inntekter	1,86	2,05	2,11	2,13	1,78
Driftskostnader	0,99	0,98	0,94	0,90	1,15
Driftsresultat før tap	0,87	1,07	1,17	1,23	0,63
Tap på utlån og garantier	-0,05	0,10	0,03	0,05	0,05
Driftsresultat etter tap	0,92	0,97	1,14	1,19	0,59
Skattekostnader	0,22	0,18	0,25	0,27	0,17
Resultat for perioden	0,70	0,79	0,89	0,92	0,42
Totalresultat	0,70	0,79	1,00	0,99	0,65
Andre nøkkeltall	2019	2018	2017	2016	2015
Egenkapitalavkastning (Resultat etter skatt i % av snitt EK)	7,5	8,6	9,9	11,0	5,2
Egenkapitalavkastning (Totalresultat etter skatt i % av snitt EK)	7,5	8,6	11,1	11,8	8,1
Kapitaldekning i prosent	21,2	20,6	19,1	18,0	18,0
Ren kjernekapitaldekning i prosent	18,0	16,7	15,2	14,8	14,5
Uvektet kapitalandel i prosent	9,3	9,3	8,7	8,5	8,2
LCR i prosent	208	190	184	147	129
Kostnader i prosent av totale inntekter	53,3	47,7	44,4	42,2	64,6
Kostnader i prosent av totale inntekter ekskl. verdipapirer	53,4	51,2	47,7	44,2	56,9
Innskudd i prosent av utlån	48,4	49,9	51,8	56,5	59,4
Årsverk i bankdriften	108	103	101	111	109
Vekst i utlån brutto i prosent	5,4	6,5	11,2	7,4	6,9
Vekst i innskudd fra kunder i prosent	2,2	2,6	1,9	2,3	6,5
Vekst i forvaltningskapital i prosent	4,3	4,8	9,3	5,9	3,8
Forvaltningkapital pr. 31.12.	26 241	25 168	24 022	21 990	20 770
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	25 958	24 741	23 062	21 249	20 120
Brutto utlån pr. 31.12.	23 310	22 119	20 759	18 672	17 381
Netto utlån pr. 31.12. (etter tapsavsetninger)	23 253	22 034	20 693	18 608	17 321
Innskudd fra kunder pr. 31.12.	11 278	11 037	10 762	10 557	10 316
Egenkapital	2 535	2 486	2 305	1 888	1 682

Årsberetning 2019

1 Året i sammendrag

Fana Sparebank presenterer med dette sitt 141. årsregnskap.

Årsberetningen viser etter styrets skjønn at Fana Sparebank fremstår med høy grad av bevissthet og kompetanse til å løse store og komplekse samfunnsoppgaver nå og i overskuelig fremtid. Bærekraft er blitt et samlebegrep for det grunnleggende samfunnsansvaret som er forankret i genene til en sparebank med lange tradisjoner.

Fana Sparebanks relevans som aktiv bidragsyter i et moderne samfunn vil defineres på flere nivåer. Kompetanse og gjennomføringskraft innen innovasjon for å skape innovative, effektive og kundetilpassede tjenester er grunnleggende for å møte fremtidige utfordringer. Dernest må det økonomiske fundamentet være tilstede gjennom god lønnsomhet som sikrer soliditet og evne til å oppfylle kundenes finansielle behov. Til sist hviler det også et stort ansvar på banken for å oppfylle sitt samfunnsansvar ved å drive ansvarlig bankvirksomhet og bidra til å oppfylle FN's bærekraftsmål i en tid som stiller høye krav til omstilling. Fana Sparebank har i 2019 tatt viktige steg i rett retning innen alle disse områdene.

Bak tallene finnes en imponerende stab av dedikerte og kompetente medarbeidere som daglig løser krevende oppgaver i sterkt skiftende omgivelser.

Konsernets virksomhet og resultater i 2019 viser positiv utvikling og tilfredsstillende resultater. Grunnlaget for bankens totalresultat på 182 millioner kroner er skapt gjennom en solid plattform av eksisterende kunder, og også et stort tilfang av nye kunder gjennom hele 2019.

Den underliggende kjernevirksomheten viser solid utvikling, med vekst i netto renteinntekter 20,0 millioner kroner, hvilket utgjør 5,7 prosent. Utlånsvekst på 1,2 milliarder kroner, 5,4 prosent, er den store driveren bak resultatfallene. Konsernets forvaltningskapital økte med 1,1 milliarder kroner, til 26,2 milliarder kroner ved utgangen av året.

Fana Sparebank har tatt flere betydelige veivalg i 2019. Det er lagt til rette for utdeling av kundeutbytte, der bankens innskudds- og utlånskunder vil kunne få ta direkte del i en betydelig andel av bankens overskudd. Videre er det besluttet å etablere et nytt bankkonsept; Himla. Himla vil være et tilbud til kunder som kan dekke sine bankbehov gjennom enkle, standardiserte og selvbetjente tjenester. Prisingen av boliglån i Himla vil bli aktiv, og knyttet til en ambisjon om å ligge på topp 3 sammenlignet med øvrige bankers utlånsbetingelser til enhver tid.

Årets virksomhet har positiv effekt for konsernets soliditet og kapitaldekning. Årsresultatet, sammen med endringer i de

regulative kapitalkravene, styrker egenkapitalen. Konsernets rene kjernekapital er hele 18,0 prosent ved utgangen av 2019.

Digitalisering og utvikling av nye tjenester som er relevante for kundenes opplevelse av banken er viet betydelige ressurser og innsats i 2019. Bankens nettsider er totalrenovert, og fremstår med nytt design og innhold. Et særtrekk ved nettsidene er at det er bankens kunder som er avbildet og har stått som modeller. Det skjedde etter en åpen invitasjon via sosiale medier.

Lavpriskonseptet innen eiendomsformidling, Himla Eiendoms-megling, har fortsatt å erobre markedsandeler. Ved utgangen av 2019 er markedsandelen over 6 prosent i bankens hovedmarkedsområde, og periodisk opp mot 2 prosent i Oslo-området. Fana Sparebank Eiendom har opprettholdt en markedsandel på rundt 6 prosent.

Banken lanserte nye korttjenester tidlig i 2019. Fana Sparebank står nå bak egne kredittkort, og tilbyr noen av markedets beste kredittbetingelser.

Som et ledd i utviklingen av organisasjonen, har banken knyttet seg til Great Place to Work (GPTW). Fana Sparebank ble sertifisert allerede på første forsøk i 2018. Det ble dannet et godt grunnlag for oppfølging og systematisk forbedringsarbeid i 2019. Gjennom GPTW er det etablert en målestokk for å utvikle en god bedriftskultur. Oppfølgingsundersøkelsen i 2019 konkluderte med en betydelig bedring fra et allerede høyt nivå.

På et overordnet nivå er observert kundeadferd et godt uttrykk for hvordan banken utvikler seg. I løpet av 2019 er det registrert i overkant av 2.600 nye kunder i Fana Sparebank. Det er en like stor økning som året før. Dette skjer under krevende markeds- og konkurranseforhold, og i en tid der kravene til å tilby tidsriktige og digitale løsninger er svært høye. Styret tar dette som en bekreftelse på at bankens virksomhet har utviklet seg i riktig retning i 2019.

2 Den økonomiske bakgrunnen for årets virksomhet

Innledningen til 2019 var preget av usikkerhet og sterk geopolitisk uro og en avslutning av det forrige året med lavere anslag for økonomiske vekst i flere sektorer og områder. Frykten var at den lange og tilnærmet uavbrutte globale vekstperioden skulle erstattes med resesjon og tilbakeslag. Fasit for 2019 viser imidlertid at den økonomiske situasjonen tok seg opp og viste fortsatt styrke. I den grad det generelle fondsuniverset er en målestokk på utviklingen, var det høy grad av suksess innenfor de globale mandatene, riktignok med tyngde i USA. Det nordiske og norske perspektivet gav også høy uttelling.

Sektorene som gjenspeiler fremgang og utvikling var utviklingsomt å finne innen teknologi og det som kan identifiseres med begrepet bærekraftig. Bærekraftsdimensjonen speiler gjennomgripende samfunnsstrekk, der enkelte bransjer møter en hverdag som stiller nye krav. Innen bank og finans er innføringen av ekskluderende kriterier en realitet for virksomheter som ikke lenger ansees å ha en fremtid. På den annen side styrkes oppmerksomheten rundt at kapital og ressurser vil bli kanalisert til omstilling og investeringer som kan bidra til å realisere et samfunn basert på lave utslipp av drivhusgasser.

Den tilsynelatende universelle enigheten om grunnleggende omstillingsbehov er imidlertid ikke sterk nok til å motvirke kreftene som fremmer kortsiktige mål med proteksjonisme og direkte konfrontasjoner og konflikt som resultat. Uro springer ut fra kjente kilder som politisk frihet, menneskerettigheter, og territoriale uoverensstemmelser, men også forhold som har direkte sammenheng med hvordan verdenssamfunnet skal løse utfordringer knyttet til en aldrende befolkning, slik situasjonen er i utviklede økonomier.

De regulatoriske rammebetingelsene for banker har også i det tilbakelagte året vært knyttet til kapitalrelaterte temaer, herunder utsiktene til innføring av nye buffere for å styrke bankenes soliditet og evne til å sikre kontinuitet dersom kritiske situasjoner oppstår. Det er likevel arbeidet innen antihvitvask som fremheves som en stor oppgave som har fått tilfredsstillende løsning takket være stor arbeidsinnsats. I siste halvdel av året ble det gjennomført ekstraordinære tiltak for å sikre lovpålagt legitimering av samtlige kunder. Ved fristens utløp medio januar 2020 oppfylte banken legitimeringskravet. Banken har sett seg nødt til å sperre et mindre antall bankkontoer som følge av mangelfull kundelegitimering, og disse blir suksessivt gjenåpnet ved oppgradering av korrekt legitimering.

3 Bankens virksomhet i 2019, daglig drift

Fana Sparebanks hovedaktivitet er knyttet til tradisjonell sparebankvirksomhet. Historisk sett har de viktigste områdene vært håndtering av innskudd fra kunder, utlån til person- og næringslivskunder og betalingsformidling. Salg og distribusjon av forsikringsprodukter, fond og andre finansielle tjenester representerer viktige bidrag til bankens samlede tjenestetilbud. I tillegg tilbys eiendomsmeglervirksomhet gjennom Fana Sparebank Eiendom AS. I 2018 ble det lansert et nytt lavpriskonsept for eiendomsformidling, Himla Eiendom. Virksomheten drives som en avdeling av eiendomsselskapet. Himla Eiendom er blitt en umiddelbar suksess i lokalmarkedet og har på kort tid tatt en markedsandel på rundt 4 prosent. Mot slutten av 2018 åpnet Himla et avdelingskontor i Oslo. Fana Sparebank Boligkreditt AS er et viktig instrument for å sikre bankens kunder konkurransedyktig pris på sine lån, og konsernet mest mulig gunstig finansiering fra pengemarkedet. Banken har hittil overført nær halvparten av boliglånporteføljen til boligkredittselskapet. Boligkredittselskapet finansierer virksomheten ved utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett. Dette påvirker morbankens balansen. I årsberetningen er det konsernets regnskapstall som kommenteres dersom annet ikke er angitt. Alle tall i parentes angir tilsvarende størrelser for 2018.

Styret har avholdt 16 møter i 2019, hvorav 8 ordinære styremøter og 8 møter med sakshåndtering via e-post. I tillegg samles styret og bankens ledergruppe til en årlig strategisamling. Av utvalg som utgår direkte fra styret, har Revisjonsutvalget hatt 6 møter, Risikoutvalget 6, og Godgjørelsesutvalget 1 møte i 2019.

3.1 Lokalisering

Utviklingen av digitale tjenester og selvbetjente løsninger bidrar til at kundenes behov for å oppsøke filialer og kontorer reduseres. Fana Sparebank ønsker imidlertid å opprettholde åpne kontorer for å ivareta kunders behov for rådgivning i viktige livsfaser, samt å bistå kunder som av ulike årsaker ikke har tilgang til eller mulighet for å bruke selvbetjente tjenester.

Fana Sparebank har hovedkontor på Nesttun. Ved hovedkontoret tilbys alle tjenester knyttet til dagligbank og rådgivning for person- og bedriftskunder. I tillegg befinner bankens kreditt-, administrasjons- og ledelsesfunksjoner seg ved hovedkontoret. Fana Sparebank Eiendom AS driver sin virksomhet fra de samme lokalene som banken på Nesttun.

Banken har et kontor i Kaigaten i Bergen sentrum som tilbyr alle kunderelaterte funksjoner.

Høsten 2019 ble virksomheten ved kontoret på Straume flyttet, og medarbeidere fordelt på hovedkontoret og i Kaigaten.

Det er besluttet å etablere et nytt bankkontor i Os kommune, og arbeid med å rehabilitere lokaler i Os sentrum pågår. Kontoret forventes å bli åpnet i 2. kvartal 2020.

Kundenes bruk av banken og utviklingen av selvbetjente og mobile tjenester har medført at virtuell lokalisering utgjør en stadig viktigere del av kontakten mellom kunde og rådgiver i banken. Telefon, chat, mobiltelefon og e-post er viktige kommunikasjonskanaler sammen med mobilbank og de etablerte, nettbaserte banktjenestene. Banken har en egen avdeling for å støtte digitale kunder.

Som følge av teknologiutviklingen, og stadig mer bruk av digitale og selvbetjente løsninger, har bransjen en utfordring knyttet til håndtering av de ikke-digitale kundene. For spesielt å hjelpe den eldre generasjonen, har Fana Sparebank en bankbiltjeneste som kjøper hjem til de kundene som ønsker hjelp til å få utført sine bankoppdrag. Banken har for tiden to godt profilerte elbiler for formålet.

Banken tilpasser valg og tilbud av kommunikasjonskanaler til kundens behov og ønsker. Bankens kunder gis anledning til å velge mellom å benytte digitale kanaler eller å kunne møte banken ved å oppsøke et av kontorene.

Effektive og kundefremnede nett- og mobilbanktjenester utgjør en viktig del av Fana Sparebanks distribusjonsstrategi. Nettbanken og mobilbanken oppdateres fortløpende med funksjonalitet tilpasset kundenes behov. Bankens nettsider og mobilbanken ble i 2019 gitt et helt nytt design, innhold og løsninger. Betalingstjenesten Vipps kompletterer kundenes tilgang til mobil, digital og døgnbasert tilgjengelighet.

Banken har bevisst satset på sosiale medier for å møte kunder og andre som er interessert i vår virksomhet. Profilene på Facebook, Twitter, LinkedIn og Instagram brukes aktivt og følges av mange. Dette er kanaler som passer godt til bankens profil, og som skaper engasjement blant publikum.

Styret og administrasjonen vurderer til enhver tid hvilke kanaler og konsepter som er best egnet til å betjene kundene i tråd med bankens visjon og kjerneverdier.

3.2 Fortsatt drift

Styret bekrefter at forutsetningen om fortsatt drift er til stede. Styret kjenner ikke til at det er vesentlig usikkerhet knyttet til årsregnskapet og kjenner heller ikke til ekstraordinære forhold som har betydning for vurdering av bankens regnskap. Det er ikke inntruffet forhold etter regnskapsårets slutt som har betydning for vurdering av regnskapet. Regnskapet er utarbeidet i henhold til IFRS.

4 Bankens samfunnsansvar

Fana Sparebank er en del av det norske sparebankvesenet som oppstod og utviklet seg på 1800-tallet. Sparebankenes funksjon og målsetting var nært knyttet til å dekke datidens behov, både innen organisering og stimulering av sparing og for å bistå med finansiering av lokal virksomhet. Dette er fortsatt nedfelt i bankens formålsparagraf, der det blant annet heter [...] *Sparebanken har til formål å fremme sparing ved å ta imot innskudd fra en ubestemt krets av innskyttere, levere finansielle tjenester til publikum, næringsliv og offentlig sektor, og å forvalte på en trygg måte de midler den når over i samsvar med de lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker [...].*

I nyere tid, og da med særlig vekt på de siste fem årene, har bankens engasjement knyttet til samfunn og bærekraft gjennomgått en betydelig oppgradering. Dette kan dels sees i lys av endrede holdninger i samfunnet, men i særdeleshet knyttet til nye initiativer og ambisjoner i banken. Begrepet bærekraft brukes i mange sammenhenger, og vil favne hensynet til menneskerettighet, arbeidsforhold, miljø og klima, samt virksomhetsstyring og forpliktelsen til å utøve ansvarlig bankvirksomhet.

Fana Sparebank ligger i forkant når det gjelder enkelte trender, og ser samtidig at samfunnets krav og forventninger vil være kraftige drivere til stadig forbedring.

Da FNs Klimainitiativ innen finans ble lansert i september 2019, ble Fana Sparebank én av 132 stifterbanker på global basis, og én av syv norske banker som ble med fra starten. Ved utgangen av 2019 er antallet medlemsbanker økt til 160. I tillegg var Fana Sparebank den eneste norske banken som deltok i Collective Commitment for Climate Action (CCCA) fra oppstarten, en gruppe av 30 banker som har forpliktet seg til å sette mål og tidsplan for å bidra til et lavkarbonsamfunn. CCCA er senere utvidet til 36 banker, hvorav ytterligere 3 norske er blitt med.

Det er gitt en nærmere beskrivelse av bankens bærekraftsambisjoner og samfunnsansvar annet sted i årsrapporten. Samfunnsansvarsrapporten inneholder oversikt over bankens innsats knyttet til samfunnsrelaterte tiltak, herunder gavefondet og miljø- og bærekraftområdet.

4.1 Gavefond

Fana Sparebank praktiserer en gvestrategi som innebærer at bankens bidrag til samfunnet er økt i betydelig grad. Tildelingene av gavemidler og støtte til allmenntilretteleggende formål er organisert i fire ulike konsepter. Hvert av konseptene er knyttet til aktivitet gjennom årets kvartaler.

4.2 Gavetildelinger 2019

Det er tildelt til sammen 24,1 millioner kroner fra Fana Sparebanks gavefond i 2019. Det tilsvarende beløpet i 2018 var 10,3 millioner kroner. Årets tildelinger til samfunnsnyttige

formål er de største som er gjort i bankens historie. Den største enkelttildelingen i 2019 er støtte til en ny bærekraftsutstilling, Vitenskogen, på VilVite. Her bidrar Fana Sparebank med 10 millioner kroner til prosjektet som skal stå ferdig høsten 2020.

Årets gavetildelinger er fordelt på følgende konsepter og kategorier (tall i millioner kroner):

Konsept	2019	2018
Barn og ungdom	6,7	5,1
Velfortjent	0,1	0,2
Bærekraft	2,7	2,7
Næring og kultur	13,8	-
Andre gavetildelinger	0,7	2,3
Sum tildeling fra gavefond	24,1	10,3

Gavetildelinger er beskrevet nærmere i Samfunnsansvarsrapporten.

4.3 Samfunnsansvar og bankens virksomhet

Fana Sparebank identifiserer seg med ambisjonene som beskrives gjennom FNs 17 bærekraftsmål.

Fana Sparebank har sluttet seg til *FNs Global Compact*. FNs Global Compact baserer seg på ti prinsipper innen områdene menneskerettigheter, arbeidslivsstandarder, miljø og anti-korrupsjon. Tilstlutning til Global Compact betyr at den enkelte bedrift gjør sitt beste for å drive sin virksomhet i tråd med de ti prinsippene.

Global Compact er verdens største initiativ for næringslivets samfunnsansvar med tilslutning fra mer enn 13.900 bedrifter fordelt på 173 land. Av disse er 140 norske.

Fana Sparebank har i 2019 innført krav overfor bankens hovedleverandører av finansielle instrumenter at de skal være tilsluttet FNs Global Compact. Det er i tillegg besluttet å innføre krav om at bankens næringslivskunder skal gjøres kjent med og respektere de samme prinsippene.

Banken har utvidet og presisert kriteriene for ekskludering. Ekskluderingskriterier er nedfelt i bankens overordnede bærekraftstrategi, slik at de gjelder alle deler av virksomheten, herunder kreditt og investeringer. Delstrategier og policydokumenter er forankret i hovedstrategien i tillegg til at relevante presiseringer er inkludert for de ulike risikoområdene.

Fana Sparebank skal ikke finansiere virksomhet knyttet til våpen, gambling, tobakk, pornografi eller produksjon av energi basert på ikke-fornybare, fossile kilder. Fana Sparebank skal heller ikke eksponere seg i selskaper som bryter med regler om menneskerettigheter, miljøregelverk eller korrupsjon, statsobligasjoner fra land som er underlagt sanksjoner fra EU eller FN, eller statsobligasjoner fra land som regnes som korrupte.

Fana Sparebank skal forhindre at banken bidrar til skattemotiverte transaksjoner i selskaper det lånes ut penger til. Banken stiller seg også eksplisitt mot skatteparadis, og risikoen er derfor lav for at banken vil bidra til transaksjoner som har til hensikt å unngå beskatning. Banken stiller krav om at selskaper og virksomheter det lånes ut penger til skal være åpne om sine eierstrukturer, at de skal redegjøre for

hvor mye de betaler i skatt i alle land der de har virksomhet, og at eventuelle særavtaler om skattelettelser som selskapene har fått av myndighetene.

Banken slutter seg til prinsippene om å bekjempe korrupsjon, har en nulltoleranspolicy mot korrupsjon og godtar heller ikke bestikklser i egen virksomhet. Banken stiller dessuten krav om at næringskunder har rutiner mot korrupsjon og at de forplikter seg til ikke å betale eller motta bestikklser.

Banken håndhever alle regulatoriske krav som innebærer at selskapers reelle eiere skal identifiseres og registreres.

5 Resultat for 2019

5.1 Sammendrag

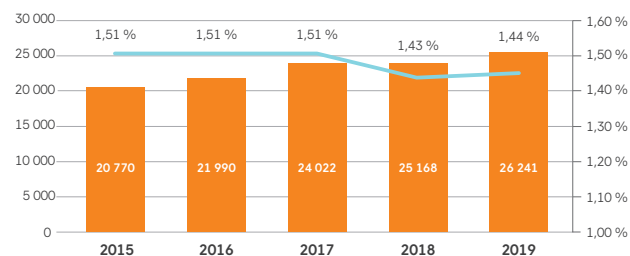
Fana Sparebank konsernet oppnådde et resultat før skatt på 239 millioner kroner i 2019. Dette er på tilnærmet samme nivå som fjorårets resultat på 241 millioner kroner. Resultatet er et uttrykk for positiv utvikling innenfor flere områder.

Bankvirksomheten utvikler seg tilfredsstillende. Definert som den samlede virksomheten til morbanken og boligkredittselskapet, og der finansielle instrumenter og eiendomsmeglingen er holdt utenom, viser økt nettorente vekst og høyt aktivitetsnivå, særlig på personkundesiden.

Resultatet etter tap fra bankvirksomheten er 241 millioner kroner i 2019, mot 241 millioner kroner i 2018. I prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjør bankresultatet før skatt 0,93 prosent, mot 0,97 prosent foregående år.

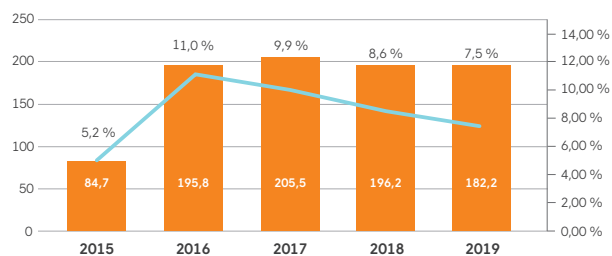
Konsernets resultatet etter tap og skatt ble et overskudd på 182,2 millioner kroner (196,1).

Rentenettoen utgjorde 373,9 millioner kroner, mot 353,9 i 2018. Økningen på 20,0 millioner kroner utgjør 5,7 prosent. Netto provisjonsinntekter og andre inntekter økte med 2,5 millioner kroner til 99,6. Fremgangen har sammenheng med økte salgsprovisjonsinntekter fra eiendomsmeglervirksomheten og høyere provisjonsinntekter fra salg av andre tjenester, herunder forsikring og fond. Netto resultat og markedsverdijusteringer fra finansielle instrumenter og utbytte fra aksjer og andeler endte på 7,4 millioner kroner. I 2018 var det tilsvarende tallet 55,3 millioner kroner, og hadde da hovedsakelig sammenheng med nedsalg av aksjer i Frende Forsikring.

FIGUR 1: Utvikling av forvaltningskapital og netto rentemargin.

Samlede driftskostnader utgjorde 257,4 millioner kroner mot 241,7 i 2018. Driftskostnadene er i 2019 økt med 15,7 millioner kroner. Kostnadsøkningen må sees i sammenheng med økte kostnader som følge av utviklingen i bankens eiendomsmeglingsvirksomhet, økt ressursbruk i 2019 på legitimerings- og antihvitvaskarbeid og økte IT-relaterte kostnader.

FIGUR 2: Resultat etter skatt/EK-avkastning.

Resultatet for 2019 gir en egenkapitalavkastning på 7,5 prosent for konsernet (8,6 prosent).

Fana Sparebank har eierposisjoner i produkt- og tjenesteleverandørene Frende Forsikring, Brage Finans AS og Norne Securities AS. Eierandeler knyttet til Brage Finans AS ble redusert med virkning i 1. kvartal 2019. Banken har aktive, produktrelaterte forbindelser til disse selskapene, og mottar provisjoner fra salg. Selskapene konsolideres ikke i bankens regnskaper.

5.2 Bankens inntekter

5.2.1 Rentenetto

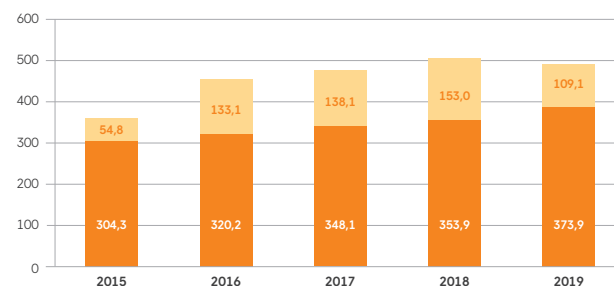
Konsernets netto renteinntekter utgjør 373,9 millioner kroner i 2019 (353,9). Økningen i rentenettoen utgjør 20,0 millioner kroner fra 2018. Den er primært et resultat av høyere utlånsvolum, til tross for høyere kostnader knyttet til bankens eksterne finansiering. Fondsbidrag til innskuddsgarantifondet og krisehåndteringsfondet utgjorde til sammen 10,3 millioner kroner i 2019. Avgift til Bankenes Sikringsfond utgjorde 8,1 millioner kroner i 2018.

Netto renteinntekter utgjorde 1,44 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Det representerer en marginal, men likevel positiv utvikling fra 2018 (1,43).

5.2.2 Rentenetto

Andre driftsinntekter utgjør 109,1 millioner kroner (153). Endringen fra 2018 stammer i vesentlig grad fra disposisjoner knyttet til finansielle instrumenter i foregående år.

Brutto provisjonsinntekter og gebyrer er med 107,1 millioner kroner økt med 3,8 millioner kroner fra 2018 (103,3). Forbedringene inneholder økte provisjoner fra eiendomsselskapet, og vekst i provisjonsinntektene fra blant annet forsikrings salg og sparings- og plasseringsprodukter. Provisjonskostnadene har økt med 1,3 millioner kroner, slik at nettoøkning i 2019 ble 2,5 millioner kroner, eller 2,6 prosent.

FIGUR 3: Graf rentenetto og andre inntekter

Netto verdiendringer på finansielle instrumenter utgjør 1,4 millioner kroner (34,9). Årets tall er et uttrykk for resultatet av bankens ordinære kapitalforvaltning. Fjorårets tall var

preget av gevinst fra salg av aksjer i Frende. Beholdningene av rentebærende verdipapirer er i all hovedsak langsiktige plasseringer i tillegg til kortsiktig plassering i særlig likvide rentepapirer som ledd i bankens løpende likviditetsstyring.

Banken gjennomførte et nedslag fra 11,15 til 5,34 prosent eierandel i Brage Finans AS med avtale- og regnskapsmessig virkning i 2019.

5.3 Driftskostnader

De samlede driftskostnadene utgjorde 257,4 millioner kroner i 2019 (241,7). Kostnadsutviklingen er påvirket av at det særlig mot slutten av året oppstod enkelte kostnader som var utover det som ansees å være et ordinært nivå. Den vesentligste faktoren på konsernnivå er knyttet til Fana Sparebank Eiendom, og da særlig Himla Eiendomsformidling og avviklingen av næringsmeglervirksomheten. I tillegg var særlige tiltak knyttet til antihvitvask og kundelegitimering kostnadsdrivere både i 4. kvartal og for året under ett. Denne innsatsen er beregnet til omtrent 2,5 millioner kroner.

Lønn, pensjoner og sosiale kostnader utgjør den største andelen av driftskostnadene med 142,5 millioner kroner (134,9). Endringen fra fjoråret er i stor grad påvirket av økt aktivitetsnivå både i morbanken og på konsernnivå.

Kostnadsprosenten fra bankvirksomheten utgjør 47,4 prosent (46,1) i 2019. Med bankvirksomhet menes morbank inkludert boligkreditselskapet, eksklusive finansielle instrumenter og utbytte fra datterselskap. Provisjonsinntekter og kostnader fra eiendomsmeglervirksomheten er tilsvarende ekskludert. Det er et uttalt mål at banken over tid skal tilstrebe seg å holde kostnadsprosenten under femti.

Kostnadsprosenten for konsernet utgjorde 53,3 (47,7) i 2019. Når finansielle instrumenter ekskluderes, ble kostnadsprosenten 53,4 for året (51,2). Kostnadsprosenten er på linje med bankens langsiktige målsetning for dette nøkkeltallet.

5.4 Tap og mislighold

Fana Sparebank klassifiserer og måler tapsnedskrivninger etter IFRS 9. Det innebærer at det settes av forventet tap på hele utlånsporteføljen.

For konsernet Fana Sparebank ble det tilbakeført 13,4 millioner kroner på tidligere tapsavsetninger, mot tap på utlån tilsvarende 24,5 millioner kroner i 2018. Samlede nedskrivninger på utlån, ubenyttede kreditter og garantier utgjør 61,1 millioner kroner ved utgangen av 2019. Ved utgangen av 2018 utgjorde samlede nedskrivninger 87,6 millioner kroner.

Samlede nedskrivninger på utlån og garantier utgjør 0,3 prosent av brutto utlån (0,4).

Styret vurderer dette som tilstrekkelig sett i forhold til bankens risiko i utlåns- og garantiporteføljen, og konsernets tap på utlån vurderes fortsatt å være på et lavt nivå.

Brutto misligholdte engasjementer ut over 90 dager utgjør 131,6 millioner kroner ved utgangen av 2019, opp fra 65,1 i 2018. Misligholdte engasjementer utgjør 0,6 prosent av brutto utlånsmasse.

Mislighold på utlån er fordelt mellom privat- og bedriftskunder, hovedsakelig knyttet til utlån til bolig og nærings-

eiendom. Bankens overvåker disse engasjementene nøye, og har tett oppfølging og dialog med disse kundene. De underliggende pantesikkerheter og verdier knyttet til de misligholdte engasjementene er tilstrekkelig gode til at styret anser at eventuelle tap er kontrollerbare.

Konsernet har tapsutsatte engasjement på 40,3 millioner kroner ved utgangen av året. Dette er en reduksjon på 151,2 millioner kroner sammenlignet med året før. Tapsutsatte engasjement utgjør 0,2 prosent av brutto utlån. Totalt er det foretatt individuelle nedskrivninger på 8,7 millioner kroner (25,3) på tapsutsatte engasjement.

5.5 Totalresultat

Totalresultatet for konsernet inneholder poster som påvirker egenkapitalen direkte, og som ikke føres som en del av bankens driftsresultat. Det er ubetydelige poster knyttet til totalresultatet i 2019. Konsernets totalresultat for 2019 er 181,8 millioner kroner mot 195,9 i 2018.

6 Bankens balanse

6.1 Forvaltningskapital

Det har vært en god økning i konsernets forvaltningskapital gjennom året. Utlånene er den største driveren til den positive utviklingen. Ved årsskiftet utgjorde bankkonsernets forvaltningskapital 26.241 millioner kroner (25.168).

6.2 Kontantstrøm

Konsernets likviditetsbeholdning utgjør 77,6 millioner kroner (73,4). Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter utgjør -462,6 millioner kroner (-743,5). Den største posten som inngår i operasjonelle aktiviteter er netto inn- og utbetalinger av lån til kunder, etterfulgt av rente og provisjonsinnbetalinger, samt innskudd fra kunder. Endringen skyldes hovedsakelig lavere differanse mellom utlåns- og innskuddsvekst i 2019 sammenlignet med fjoråret.

Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktivitet utgjør 359,3 millioner kroner (507,9). De største postene som inngår i finansieringsaktivitetene er opptak av obligasjoner til finansiering av virksomheten og refinansiering av lån som kommer til ordinært forfall. Netto kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter utgjør 107,6 millioner kroner (233,7). Dette utgjøres i hovedsak av justeringer i bankens likviditetsbeholdninger.

6.3 Finansinvesteringer

Fana Sparebanks kapitalforvaltning er nedfelt i et eget strategidokument. Det inkluderer styrets fastsatte rammer for volum og fordeling i risikoklasser, kursfallsrisiko, durasjon, renterisiko og valutarisiko.

Kapitalforvaltningen er underlagt bankens generelle regler for bærekraftige investeringer, herunder eksklusjonskriterier hva gjelder bransjer og virksomheter. Bankens stiller krav til at alle leverandører av finansielle instrumenter skal være tilknyttet FNs Global Compact.

6.3.1 Kapitalforvaltning, rentepapirer

Forvaltningen av overskuddslikviditeten skjer både gjennom plasseringer i rentefond i tillegg til porteføljer av enkeltpapirer i ulike aktiva- og risikoklasser.

Ved utgangen av 2019 utgjorde konsernets samlede portefølje av rentebærende verdipapirer 2.179,1 millioner kroner (2.229,5).

Obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) utgjør mer enn halvparten av konsernets samlede beholdninger av rentebærende verdipapirer. Volumet og sammensetningen av verdipapirporteføljen har nær sammenheng med regulatoriske forhold (Basel III, Liquidity Coverage Ratio (LCR)), der midlene plasseres i svært likvide og sikre papirer, særlig statsobligasjoner og obligasjoner med fortrinnsrett. LCR utgjorde 208 prosent på konsernnivå ved utgangen av 2019. Forvaltningen av bankens likviditetsbuffer innenfor LCR er holdt som en særskilt aktivaklasse.

6.3.2 Kapitalforvaltning, egenkapitalrelatert

Forvaltningen av bankens finansinvesteringer i egenkapitalrelaterte finansielle instrumenter skjer dels ved investeringer i form av fond forvaltet av tredjepart, dels gjennom egen forvaltning av en mindre portefølje av børsnoterte aksjer og egenkapitalbevis. I tillegg har banken løpende, langsiktige investeringer i selskaper som har en forretningsmessig tilknytning til vår egen virksomhet, samt selskaper som representerer produkttilhørighet, herunder Frende Forsikring, Brage Finans, Norne Securities og Balder Betaling.

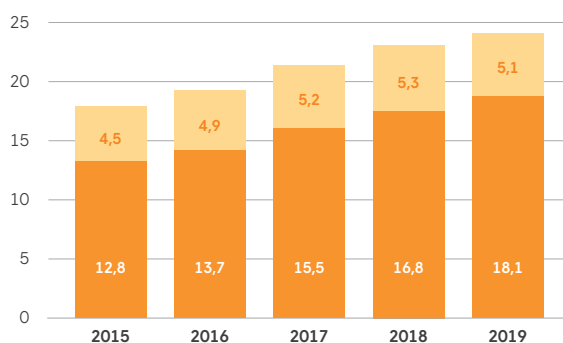
Konsernets samlede portefølje av aksjer, andeler og egenkapitalbevis utgjorde 336,7 millioner kroner (366,5). I dette inngår andeler i rentefond med 169,4 millioner kroner (164,4).

Banken benytter finansielle instrumenter som fremtidige renteaftaler, rentebytteaftaler og lignende for å sikre eller begrense renterisiko. Bankens hadde ved utgangen av 2019 ingen fremtidige renteaftaler.

6.4 Utlån

Brutto utlån i konsernet utgjør 23,3 milliarder kroner. Dette er en økning på 1,2 milliarder kroner sammenlignet med året før. Den samlede utlånsveksten utgjør 5,4 prosent.

Innenfor personmarkedet har utlånsveksten vært på 7,9 prosent (8,5 prosent). Brutto utlån til personkunder utgjør 18,1 milliarder kroner på konsernbasis. Veksten og porteføljen i denne gruppen er primært knyttet opp mot boligfinansiering.

FIGUR 4: Utlån fordelt på PM og BM, tall i milliarder kroner.

Banken har i 2019 gjennomført en kontrollert nedtrapping av bankens eksponering i store næringseiendommer. Det har gjennom året hatt som konsekvens at utlån til bedrifts-markedet ble redusert med 2,6 prosent i 2019. Bankens samlede utlån til næringskunder utgjør 5,2 milliarder kroner. Utlånsporteføljen er primært knyttet til eiendomsfinansiering med høy kredittkvalitet.

Styret anser utlånsveksten som betryggende og innenfor bankens vedtatte retningslinjer.

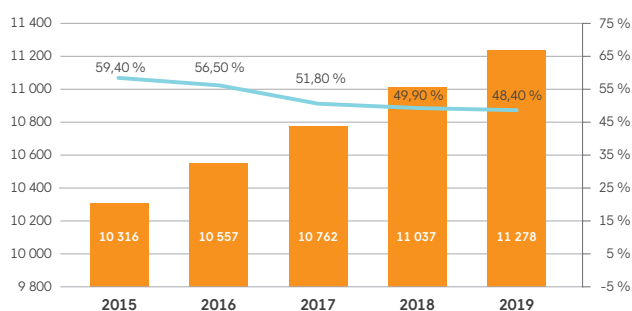
Som ledd i bankens samlede finansieringsstrategi er en andel av bankens boliglånportefølje overført til det heleide datterselskapet Fana Sparebank Boligkreditt AS. Boligkredittselskapet har ved utgangen av 2019 en utlånsportefølje på 8,8 milliarder kroner (8,0). Låneporteføljen i boligkredittselskapet utgjør 37,8 prosent av bankens samlede utlån, og 48,6 prosent av konsernets utlån til personmarkedet (47,6 prosent).

Bankens andel av utlån til næringsformål utgjør 22,7 prosent av den totale utlånsmassen. Andelen er redusert gjennom det siste året.

6.5 Innskudd

Banken har fokus på at innskudd fra publikum skal være bankens viktigste finansieringskilde. Dette er målsatt ved at innskuddsdekningen skal utgjøre minimum 45 prosent på konsernbasis. Utlånsveksten i banken er for tiden høyere enn veksten i innskudd. Andelen av bankens samlede innskudd fra publikum har således falt gjennom året.

Innskudd fra publikum utgjør 11,3 milliarder kroner, hvilket utgjør en vekst på 241 millioner kroner (2,2 prosent) fra 2018. Innskuddsdekningen er 48,4 prosent (49,9). Innskuddene er fordelt med 8,2 milliarder kroner fra personmarkedet og 2,3 milliarder kroner fra bedrifts-markedet. I tillegg er 0,8 milliarder kroner definert som meglede innskudd.

FIGUR 5: Innskudd i millioner kroner. Innskuddsdekning som prosent av utlån.

6.6 Øvrige innlån

Obligasjoner med fortrinnsrett gjennom Fana Sparebank Boligkreditt AS er den viktigste kapitalkilden for innlån fra pengemarkedet generelt, og det langsiktige finansieringsbehovet spesielt. Utstedelse av ordinære, usikrede sertifikater og obligasjoner dekker det korte og mellomlangsigte finansieringsbehovet.

Ordinære innlån ved utstedelse av usikrede sertifikater og obligasjoner utgjør pålydende 4.250 millioner kroner.

Utstedt pålydende volum av obligasjoner med fortrinnsrett utgjør 7.652 millioner kroner ved utgangen av 2019. Dette representerer en økning på 752 millioner kroner fra 2018.

Av det utstedte volumet av obligasjoner med fortrinnsrett utgjøres 300 millioner kroner av Grønne OMF.

Total gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir utgjør netto 11.932 millioner kroner, mot 11.181 i 2018. Vektet løpetid for bankens innlånportefølje er 2,8 år.

6.7 Rating

Fana Sparebank har offisiell rating fra Moody's Investors Service Ltd. Morbankens rating er opprettholdt på A3/P-2 med stable outlook. I tillegg har Moody's i 2019 introdusert en ny rating, Counterparty Risk Rating (CRR), eller risikovurdering av bankens som motpart. Fana Sparebank er tildelt A2 i CRR. Bankens rating vil, alt annet like, styrkes med forbedrede nøkkeltall. Banken er opptatt av å overvåke kriterier som har betydning for bankens rating. Ett av forholdene som vektlegges, er bankenes utstedte volum av usikrede seniorlån. Under visse krisescenarioer vil slike lån være tapsekspont, hvilket innebærer høyere sannsynlighet for videreføring av virksomheten og beskyttelse av innskytterne.

Fana Sparebank Boligkreditt AS utsteder obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) med offisiell rating Aaa. Ratingen er opprettholdt i 2019. Aaa-ratingen er robust overfor hendelser som kan medføre nedgradering. Ratingen av obligasjonene i boligkredittselskapet bygger blant annet på avtaler mellom morbanken og datterselskapet som sikrer obligasjonseierne rettidig oppgjør. Således er morbankens rating viktig for konsernets funding gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett.

Offisiell rating er et tiltak som innebærer best mulig sikring av tilgangen på kapital fra eksisterende og nye kapitalkilder i Norge. I tillegg oppnår konsernet en betydelig besparelse ved at obligasjoner med offisiell rating har et lavere kredittpåslag, og sikrer at vi kan tilby våre kunder konkurransedyktige vilkår. Det er for øvrig en generell utvikling i retning av at stadig flere investeringsmiljøer krever rating for å kunne investere i kredittpapirer. Utviklingen påvirkes både av skjerpede regulatoriske krav så vel som investorstyrte rammer.

6.8 Egenkapital og kapitaldekning

Konsernets egenkapital utgjør 2.535 millioner kroner (2.486). Tilsvarende tall for morbanken er 2.213 millioner kroner (2.186). Egenkapitalen inkluderer hybridkapital på 101 millioner kroner.

Fana Sparebank har utstedt ulike ansvarlige lån som er tellende i kapitaldekningen. Banken har utstedt ansvarlige lån på 300 million kroner som inngår som tellende tilleggskapital.

Banken har også utstedt et fondsobligasjonslån pålydende 100 millioner kroner. Fondsobligasjonen kvalifiserer som hybridkapital og inngår som annen kjernekapital.

Fana Sparebank har en risikovektet kapitaldekning på 21,2 prosent ved utgangen av året. Kjernekapitaldekningen er 18,9 prosent, hvorav ren kjernekapital er 18,0 prosent. Uvektet kapitalandel utgjør 9,2 prosent (9,2). Konsernets kapitaltall inkluderer rapportering av soliditet for eierforetak i samarbeidende grupper. Morbanken har en vektet egenkapitaldekning på 24,6 prosent (23,5). Morbankens rene kjernekapital utgjør 20,7 prosent (18,8). Morbankens uvektede kapitalandel utgjør 10,8 prosent (10,6).

7 Risikostyring knyttet til bankens virksomhet

7.1 Organisering og ansvar for risikostyring

Fana Sparebanks finansielle virksomhet medfører en rekke risikoer. Styret fastsetter langsiktige mål og rammer for bankens avkastning og risikoprofil innenfor de ulike risikokategorier. Finansielt mål for banken er god risikojustert avkastning. En økning i risiko skal gjenspeiles i økt forventet avkastning. Hvor mye risiko banken skal eksponere seg for avgjøres av

bankens risikoevne og -vilje. Type risiko avgjøres av kompetanse. Strategidokumenter knyttet til bankens risikoområder revideres årlig. Fordi operasjonell risiko er et vidt fagfelt, har banken utarbeidet en egen strategi for styring av operasjonell risiko. Strategien kommer i tillegg til Strategi Risikostyring og Internkontroll. I 2019 har banken utarbeidet en gjenopprettingsplan i tråd med krisehåndteringsdirektivet.

Styret i Fana Sparebank er av den oppfatning at god risikostyring og internkontroll er avgjørende for å nå bankens mål. Som en konsekvens av dette har banken en uavhengig enhet for risikostyring under ledelse av leder risikostyring. Risikostyringsenheten har ansvar for at bankens rammeverk for risikostyring og internkontroll bygger på krav i lov og forskrift.

7.2 Kredittisiko

Definisjonen av kredittisiko er risiko for tap som oppstår som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor banken.

Kredittisiko som følger av utlånsvirksomheten skal være den risikoeksponeringen som gir størst bidrag til bankens inntjening. Dette begrunnes med bankens kredittvurderingskompetanse. Banken har i 2019 hatt god vekst i kredittvolum i personmarkedet. I bedriftsmarkedet har det vært en mindre nedgang i kredittvolum etter en ønsket reduksjon av eksponeringen i større næringseiendommer.

Alle person- og bedriftskunder klassifiseres hver måned med hensyn til forventet sannsynlighet for mislighold i neste 12-måneders periode. Her vektlegges forhold som kunde-adferd med videre. Faktisk mislighold er klart lavere enn forventet mislighold. Sannsynligheten for mislighold inneholder således en buffer mot dårligere tider.

Bankens kredittåndbok, med kredittstrategi, -policy, fullmakts- og bevilgningsreglement samt rutiner, er utarbeidet med utgangspunkt i anbefalinger for god kredittstyring, og tilpasset Fana Sparebanks størrelse. Styringsdokumentene oppdateres minimum årlig.

7.3 Markedsrisiko

Markedsrisiko oppstår som følge av bankens åpne posisjoner i rente- og egenkapitalmarkedet. Risikoen er knyttet til resultatvariasjoner som følge av endringer i markedspriser. Banken har ubetydelig valutarisiko. Samlet sett representerer markedsrisikoen en relativt moderat del av bankens totale risiko. Banken har fastsatt egne rammer for markedsrisiko.

7.4 Renterisiko

Renterisikoen oppstår dersom rentebindingstiden er ulik for bankens eiendeler og gjeld. Banken tilstreber seg å ha minst mulig renterisiko. Referansen for måling av renteeksponering er 3-månedersrenten (Nibor). Bankens eksponering for renterisiko var stabil på et lavt nivå gjennom året.

7.5 Kursfallsrisiko

Banken har finansiell risiko knyttet til endringer i markedsverdien på investeringer i aksjer og egenkapitalbevis. Banken har begrensede rammer for slik eksponering.

Styret anser kredittisikoen ved eksponering i rentebærende verdipapirer som moderat. Bankens likviditet er plassert i bredt diversifiserte porteføljer av finansielle instrumenter fra utstedere med tilfredsstillende kredittverdighet. Forvaltningen skjer

i vesentlig grad ved plasseringer i statscertifikater/-obligasjoner, obligasjoner med fortrinnsrett, ordinære obligasjoner utstedt av finansinstitusjoner og andre næringer, ansvarlige lån og fondsobligasjoner, samt rentefond med høy grad av risikospredning og likviditet.

Rentebærende instrumenter er eksponert for endringer i kredittrisiko. Svingninger i risikopåslaget slår ut i markedsverdivurderingene av de tilhørende verdipapirene. Papirer som inngår i likviditetsbufferen har gjerne lang løpetid, hvilket forsterker effekten av endringer i kredittrisikopremien.

7.6 Likviditetsrisiko

Målet for likviditetsstyringen i Fana Sparebank er å finansiere bankens virksomhet ved å balansere forholdet mellom finansieringskostnad og likviditetsrisiko. Likviditetsrisiko er definert som sannsynligheten for at banken ikke har tilgang til nødvendig finansiering til en fornuftig pris. For å nå målet om finansiering av virksomheten skal banken tilstrebe en diversifisering av finansieringskildene. For å dekke gapet mellom bankens finansieringsbehov og finansieringen som innskudd og egenkapital representerer, skal banken utstede sertifikater, senior obligasjonslån og obligasjoner med fortrinnsrett. I vurderingen av hvordan de ulike verdipapirene skal settes sammen, skal pris, graden av pantsettelse av bankens eiendeler, finansieringsstruktur, forfallstruktur, låneomfang mv. tas hensyn til. Grunnet pris og tilgjengelighet skal obligasjoner med fortrinnsrett være bankens hovedinstrument for langsiktig markedsfinansiering. I takt med at andelen av porteføljen av obligasjoner med fortrinnsrett øker, skal de andre vurderingskriteriene tillegges økt vekt. Finansieringskostnaden knyttet til ulike typer verdipapirer bestemmes av bankens rating, løpetid og størrelsen på enkeltlån. Bankens skal tilstrebe å opprettholde eller forbedre kredittratingen, og derfor løpende fokusere på forhold av betydning for bankens kredittrating. Bankens tre mål for styring av likviditetsrisiko er lav fundingkonsentrasjon, tilfredsstillende likviditetsandel samt tilfredsstillende andel stabil finansiering.

Fana Sparebank utsteder obligasjonslån med rammer for det enkelte låns størrelse. Seniorlån utstedes med inntil 800 millioner kroner, og OMF inntil 1.000 millioner kroner. Det er imidlertid lagt til rette for å kunne utstede OMF inntil 2,5 milliarder kroner for enkeltlån. Slike volum på enkeltlån gjør at lånet kvalifiserer som likvide midler i henhold til Basel III og Liquidity Coverage Ratio (LCR), og er dermed attraktive for andre bankers LCR-porteføljer. Fana Sparebank har i 2019 økt de interne rammene, og anser utstedelse av LCR-kvalifiserte OMF å ligge godt innenfor det konsernet vil kunne håndtere på en betryggende måte.

Bankens fastlagte rammer for likviditetsstyring er samlet i et strategidokument som revideres årlig. Det er utarbeidet beredskapsplaner for likviditeten, og styret mottar kvartalsvise rapporter om konsernets likviditetssituasjon i tråd med Likviditetsforskriften. I tillegg mottar styret kvartalsvise rapporter om stresstesting av likviditetssituasjonen.

På operasjonelt nivå overvåkes likviditetsrisikoen av bankens Balansestyringskomité. Komiteen møtes regelmessig. Komiteen ledes av administrerende direktør, og består for øvrig av lederne for bankens forretningsområder i tillegg til regnskapssjef og risk manager. Komiteens mandat er å holde overoppsyn med utførelsen av bankens fundingaktivitet, samt å sikre god informasjon i bankens ledelse om likviditetssituasjonen til enhver tid.

Styret har fastsatt at banken skal oppfylle de til enhver tid gjeldende likviditetskrav slik de er uttrykt gjennom LCR. Likviditetssituasjonen underlegges stresstesting ved at ulike scenarioer for kriser måles og vurderes opp mot bankens overlevelsessevne over tid. Scenarioene dekker både systemkriser, bankspesifikke kriser og kombinasjoner av disse.

Fana Sparebank rapporterer LCR til Finanstilsynet i henhold til gjeldende regelverk. Styret har fastsatt at banken skal ha som målsetting å oppfylle LCR med en buffer på 10 prosentpoeng. For konsernet Fana Sparebank skal LCR måles og oppfylles for konsern, morbank og Fana Sparebank Boligkreditt hver for seg. For konsernet utgjorde LCR 208 prosent ved utgangen av 2019, og 164 prosent for morbanken. Fana Sparebank Boligkreditt har en LCR på 931 prosent.

7.7 Operasjonell risiko

Banken definerer operasjonell risiko som risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser.

Målet for risikostyringen i banken er at avvik fra forventet resultat ikke skal overstige en styrefastsatt maksimumsramme. Rammen tilsvarer bankens margin på toppen av regulatoriske kapitalkrav. Det er først og fremst endringer i markedspriser som statsrenter og kredittrisikopåslag som gir opphav til volatilitet. Men også tap som følge av operasjonell feil kan gi avvik fra forventet resultat. Styret er av den oppfatning at tap som følge av operasjonelle feil kun i begrenset grad skal bidra til avvik fra forventet resultat, og har fastsatt maksimumsramme for slik eksponering. Nivået på rammen begrunnes med at operasjonelle feil knyttet til vurdering og etablering av den enkelte sikkerhet kan gi tap av en viss størrelse.

I tråd med Strategi Styring av Operasjonell Risiko har banken utviklet metodikken for risikoanalyse. Det følger av risikoanalysen at forventet tap som følge av operasjonelle feil er på nivå med bankens risikovilje.

Analyse av bankens hendelsesdatabase indikerer at bankens vurdering av risiko og effekten av tiltak er forsvarlig.

Samlet har ikke banken hatt operasjonelle tap av betydning siste år. For å minimalisere operasjonelle tap har banken kontinuerlig fokus på å heve kvaliteten i bankens internkontrollrapportering, samt styring av restrisiko.

7.8 Internrevisjon

Bankens internrevisjon utføres av revisjonsselskapet PwC. Internrevisjonen foretar blant annet årlige gjennomganger av bankens kritiske risikoområder, herunder innenfor kreditt, IKT, likviditetsstyring og markedsrisiko. Aktivitetsplanleggingen og rapportering av internrevisjonens arbeid er forankret hos styret.

7.9 Compliance

Bankens compliancefunksjon ivaretas av bankens avdeling for kreditt og juridisk. Compliance har ansvar for å gi råd til ledelsen om etterlevelse av lover, regler og standarder som banken skal drive sin virksomhet etter. Funksjonen skal også proaktivt identifisere, dokumentere og vurdere compliance-risiko knyttet til bankens forretningsmessige aktiviteter.

7.10 Vurdering av risiko og kapitalbehov

Fana Sparebank har utarbeidet en totalrisikomodell som utgangspunkt for beregning av bankens kapitalbehov, ICAAP,

i henhold til Finanstilsynets Rundskriv 12/2016. Banken har identifisert og beskrevet følgende risikoområder som legges til grunn ved beregningen av kapitalbehovet: kredittrisiko, konsentrasjonsrisiko, operasjonell risiko, forretningsmessig risiko og markedsrisiko. Fana Sparebank har valgt de enkleste tilnærmingene, det vil si standardmetoden med hensyn til kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko. Beregnet kapitalbehov for kredittrisiko etter standardmetoden er økt med et tillegg for konsentrasjonsrisiko. For de øvrige risikoområdene er det lagt til grunn både simuleringer basert på ulike scenarier i tillegg til metoder som er beskrevet i Finanstilsynets rundskriv. Banken vil løpende evaluere kost/nytte i forbindelse med overgang til mer avanserte metoder.

Finanstilsynet har fastsatt at Fana Sparebank skal ha kapital utover minstekrav og bufferkrav tilsvarende 2,5 prosent av beregningsgrunnlaget (pilar 2-krav) for risikoer som foretaket er utsatt for og som ikke, eller bare delvis, er dekket i minstekravet i pilar 1. Pilar 2-kravet skal dekkes av ren kjernekapital. Finanstilsynets krav har hatt virkning siden 30. juni 2017. Etter dette har regler for vurdering av risiko knyttet til eierandeler i forsikringsforetak gitt en økning i pilar 2-kapitalkravet i størrelsesorden 0,1 prosent av beregningsgrunnlaget. I tillegg økte motsyklisk kapitalbuffer fra 2,0 til 2,5 prosent med virkning fra og med utgangen av 2019.

Ved utgangen av 2019 ligger bankens faktiske, rene kjernekapital over styringsmålet. Det gjelder også ansvarlig kapital og kjernekapital. Styret er opptatt av tilstrekkelig kapitalisering ut fra risiko i virksomheten og forventet vekst, og vurderer, blant andre tiltak, styrking av både ansvarlig kapital, kjernekapital og ren kjernekapital. Banken har utarbeidet både et medium og hardt stressscenario. Banken tilfredsstiller de ulike kravene til kapital hensyntatt enkle tiltak som beskrevet i ICAAP.

Totalrisikomodellen og beregningen av kapitalbehovet er beskrevet i et eget ICAAP-dokument.

8 Organisasjon, opplæring og arbeidsmiljø

Fana Sparebank ønsker å være en foretrukket og attraktiv arbeidsplass for kompetente, motiverte og resultatorienterte medarbeidere.

Det er utarbeidet handlingsplaner for HMS-arbeidet i Fana Sparebank.

8.1 Arbeidsmiljø og sykefravær

Fana Sparebank er IA-bedrift og samarbeider tett med NAV-kontorene og Arbeidslivssenter for å øke nærværet og forebygge sykefravær.

Tallene for det legemeldte sykefraværet i banken bekrefter flere år med svært positiv utvikling. I 2019 endte det med et gjennomsnittlig sykefravær på 4,4 prosent. Dette er en oppgang fra 2,7 prosent for tilsvarende måling i 2018. Det egenmeldte fraværet er fortsatt lavt, og utgjør i underkant av 1 prosent. Det er ikke registrert skader som skyldes arbeidsulykker eller arbeidsbelastning i løpet av året.

Det har vært arbeidet målrettet og systematisk med oppfølging av sykefraværet, og dette har gitt gode resultater. Samarbeidsutvalget i banken deltar aktivt i arbeidet med å redusere sykefraværet. Banken legger til rette for medarbeidere som av ulike helsemessige årsaker trenger tilpasning, og har betydelig fokus på å redusere andelen av langtidssyke medarbeidere.

8.1.1 Sykefravær, kjønnsfordelt

Sykefraværet er fordelt med 4,5 prosent på menn og 4,6 prosent for kvinner. For fravær som skyldes syke barn er dette fordelt på 23 dagsverk for menn og 62 dagsverk for kvinner.

8.1.2 Ledelse og lederutvikling

Tydlig og konsistent ledelse er en kritisk suksessfaktor med tanke på å oppnå bankens overordnede mål om å være en attraktiv arbeidsplass for kompetente, motiverte og resultatorienterte medarbeidere. For at den enkelte leder skal få hjelp til å identifisere sine viktigste utviklingsområder, gjennomføres det regelmessig lederevalueringer.

8.2 Great Place To Work

I 2019 gjennomførte banken en oppfølging av Tillit- og medarbeiderundersøkelsen Trust Index i samarbeid med Great Place to Work Institute. Dette er en undersøkelse som måler medarbeidernes opplevelse av Tillit, Stolthet til jobben de gjør, og Fellesskapet på arbeidsplassen. Alle medarbeidere inviteres til å gi uttrykk for sin opplevelse av arbeidsmiljøet og hvilken tillit de opplever i organisasjonen. Resultatene presenteres gjennom fem dimensjoner – troverdighet, respekt, rettferdighet, stolthet og fellesskap. Grensen for sertifisering er en gjennomsnittlig score på 70 prosent. Banken deltok første gang i 2018, og oppnådde 77 prosent. Det innebar sertifisering på første forsøk. Under en markering på vårparten i 2019 ble banken tildelt pris for å være en av Norges 10 «Greatest Places To Work» i klassen for bedrifter med 50 til 199 ansatte. I tillegg mottok banken en spesialpris for sitt samfunnsansvar.

Great Place To Work representerer et verktøy for å arbeide aktivt og konstruktivt med organisasjonens sterke og svake sider. Det ble gjennomført en ny undersøkelse i 2019, og resultatene viser en kraftig forbedring fra et allerede høyt nivå. Gjennomsnittsscoren ble 83 prosent mot 77 i 2018.

8.3 Øvrige forhold

Samarbeidet med de ansattes organisasjoner har vært meget konstruktivt og bidratt positivt til driften og resultatet i 2019.

Styret er opptatt av at banken har gode arbeidsvilkår for best mulig å ivareta bankens viktigste ressurs, som er medarbeiderne og den kompetansen de representerer.

8.4 Kompetanseutvikling

Fana Sparebank arbeider målrettet med kompetanseheving på alle nivå i organisasjonen. Banken har blant annet videreført arbeidet med autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere og godkjenningsordningen for skadeforsikring. Dette inkluderer systematisk og kontinuerlig kunnskapsoppdatering for å styrke rådgivernes kompetansebase. I 2019 ble autoriseringen utvidet til å omfatte kredittrådgivning. Alle rådgiverne har også vært gjennom salgstrening der det gode kundemøte står sentralt.

Det er i tillegg laget særskilte programmer og opplegg for e-læring med vekt på «den digitale medarbeider». Dette er for å øke den generelle kompetansen på alle digitale hjelpemidler og programvare som brukes i konsernet.

Det har vært lagt ned betydelige ressurser på kompetansehevende tiltak innenfor Innovasjons- og utviklingsmiljøet i banken.

8.5 Mangfold og likestilling

Fana Sparebank arbeider med å integrere mangfolds- og likestillingsperspektiver i virksomheten og vil arbeide videre med mål og tiltak på flere områder. Vi ønsker kvalifiserte medarbeidere uavhengig av alder, kjønn, funksjonsevne, religion, seksuell orientering og etnisk bakgrunn, og vil fortsette arbeidet med bevissthet i rekrutteringsprosesser og intern kompetanseutvikling.

Banken har som målsetting å tilstrebe en jevn fordeling mellom kjønnene på alle nivåer. Blant alle bankens 109 medarbeidere er det 63 kvinner og 46 menn. Andelen kvinner utgjør 58 prosent.

8.5.1 Ledernivå og styre

På ledernivå er kjønnsfordelingen totalt sett likt fordelt:

		Kvinner	Menn
Kjønnsfordeling ledernivå 1	2 kvinner / 3 menn	40 %	60 %
Kjønnsfordeling ledernivå 2	3 kvinner / 2 menn	60 %	40 %
Kjønnsfordeling alle ledere	5 kvinner / 5 menn	50 %	50 %
Kjønnsfordeling, styret	3 kvinner / 3 menn	50 %	50 %

8.5.2 Lønnsnivåer, kjønnsfordelt

Med utgangspunkt i gjennomsnittslønnen for 2019, omregnet til 100 prosent stilling, viser en samlet oversikt at kvinner tjener 97 prosent av gjennomsnittslønnen, mens menn tjener 104 prosent av samme. Kvinners gjennomsnittslønn utgjør 93 prosent av menns gjennomsnittslønn.

8.6 Diskriminering

Gjennom drift, rekruttering og utøvelsen av virksomheten ansees banken å opptre i tråd med diskrimineringslovens formål, herunder å gi like muligheter og rettigheter, samt å hindre diskriminering på grunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion og livssyn.

8.7 Personal

I Fana Sparebank var det 143 ansatte i konsernet og 111 i morbanken ved utgangen av 2019. Dette utgjorde henholdsvis 140 og 108 årsverk. For konsernet representerer dette en økning på 5 årsverk fra 2018, hvilket utgjøres av morbanken alene. I oversikten over årsverk inngår også vikarer.

9 Øvrige forhold

Systemer og rutiner for sikkerhet er i samsvar med de krav som stilles i forskrift om Helse, Miljø og Sikkerhet.

Banken arbeider aktivt med utviklings- og innovasjonsarbeid for å styrke konkurransekraften og forbedre kundeopplevelsen, særlig innen digitale løsninger. Fana Sparebanks FoU-aktivitet ledes av avdeling Innovasjon og Digitale kanaler.

9.1 Ytre miljø – klimanøytralitet

Fana Sparebank er klimanøytral etter fremgangsmåten beskrevet i FN-initiativet Climate Neutral Now.

Klimaregnskapet bygger på bankens sertifisering som Miljøfyrtårn. Sertifiseringen ansees å være et viktig utgangspunkt for å utvikle en fremtidsrettet, bærekraftig virksomhet.

Et viktig og direkte tiltak for å redusere bankens karbonfotavtrykk i 2019, var sanering av en oljefyr ved bankens hovedkontor. Den ble erstattet med nye varmpumper og et avansert energistyringssystem. Endringen vil påvirke bankens utslipp i henhold til definisjonene i scope 1 og 2. Scope 3, virksomhetens beregnede utslipp basert på indirekte forbruk og kjøpte tjenester er i mindre grad kartlagt. En av disse kildene er bankens bruk av IT-tjenester og drift av kundesystemer hos hovedleverandøren Evry.

Fana Sparebank har kjøpt opprinnelsesgarantier tilsvarende hele konsernets fysiske kraftforbruk. Bankens miljøetsatsing er beskrevet nærmere i Samfunnsansvarsrapporten for 2019 og inngår som en del av Årsrapporten.

Bankens kontorer er i umiddelbar nærhet av gode kollektive reisealternativer, det være seg Bybanen eller buss.

Fremtidig tilpasning til et lavutslippssamfunn vil inkludere bankens utlånsvirksomhet. Fana Sparebank har forpliktet seg i henhold til FNs klimainitiativ innen finans om å bidra til å nå Parisavtalens mål om å begrense den globale oppvarming til maksimum 2 °C.

10 Datterselskaper

Fana Sparebank har to heleide datterselskaper, Fana Sparebank Eiendom AS og Fana Sparebank Boligkreditt AS.

10.1 Fana Sparebank Eiendom AS

Selskapet er 100 prosent eid av Fana Sparebank, og har en aksjekapital på 5,8 millioner kroner. Selskapet driver både bolig-, prosjekt- og næringsmegling. I 2019 solgte selskapet 1.035 eiendommer til en samlet markedsverdi på rundt 3,32 milliarder kroner. Det er utført 32 årsverk (33). Av disse er 16 boligmejlere og 2 prosjektmejlere.

Årets resultat etter skattekostnader ble et underskudd på 1,4 millioner kroner, mot et overskudd på 0,65 millioner kroner i 2018. Resultatnedgangen skyldes delvis tap på nærings- og prosjektmegling, samt satsningen på Himla Eiendomsmegling i Oslo. Virksomheten knyttet til næringsmegling ble avvirket ved utgangen av året. Prosjektmejlingsavdelingen har fått inn flere nye prosjekter, og dette vil bidra til økt omsetning i 2020. Himla Eiendomsmegling i Oslo hadde en god økning i oppdragsmengden utover 2019. Utviklingen gir grunn til forvente positive resultater for denne avdelingen i 2020.

Selskapet har også flyttet virksomheten fra Kaigaten for å samle tradisjonell boligmegling på Nesttun. For Himla Eiendomsmegling i Bergen og Fana Sparebank Eiendoms avdeling for vanlig boligmegling på Nesttun har positivt resultat i 2019. Ved inngangen til 2020 har selskapet 30 årsverk.

10.2 Himla Eiendomsmegling

Himla er Fana Sparebank Eiendoms lavpriskonsept for eiendomsmegling. Konseptet ble introdusert i februar 2018, og fikk en svært god mottagelse i markedet. Gjennom 2019 er det omsatt 514 eiendommer, opp fra 202 i oppstartsåret 2018. Oslo-kontoret omsatte 122 av det samlede antallet eiendomsalg i 2019. Himla har 10 ansatte, hvorav 3 i Oslo.

Virksomheten i Himla Eiendomsmegling drives som en egen avdeling av Fana Sparebank Eiendom AS. Ved hjelp av digitalisering og en innovativ måte å drive eiendomsmegling på, gis Himla-kundene mulighet til å selge boligen for et fast meglershonorar. Honoraret var 30.000 kroner i 2019, og er fra årsskiftet 2020 justert til 35.000 kroner.

Himla Eiendomsmeglings virksomhet i Bergen oppnådde en markedsandel på 5,5 prosent i 2019. Virksomheten i Bergensområdet genererer tilfredsstillende, løpende lønnsomhet. Utviklingen i Oslo er spesielt interessant, idet selskapet periodisk har oppnådd markedsandeler opp mot 1,5 prosent i hovedstadsområdet.

10.3 Fana Sparebank Boligkreditt AS

Boligkredittselskapet er et 100 prosent eid datterselskap med en aksjekapital på 330 millioner kroner. Selskapets formål er å overta deler av morbankens boliglånportefølje. Selskapet har ingen ansatte, og har inngått en avtale med Fana Sparebank for drift og administrasjon av virksomheten. Selskapet har ved utgangen av 2019 overtatt 4.956 boliglån fra morbanken (4.709). Samlet utlån utgjør 8,8 milliarder kroner (8,0). Finansieringen skjer gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Boligselskapet har utstedt OMF for til sammen 7,7 milliarder kroner (6,9). Årets resultat etter skattekostnader ble 26,0 millioner kroner (33,7 millioner kroner).

11 Disponering av resultat i morbank

Av årets totalresultat på 158,1 millioner kroner går 7,8 millioner kroner som rente til hybridkapitaleierne. Styret foreslår at avsetning til gavefondet skal være 30 millioner kroner. 120,3 millioner kroner tilføres sparebankens fond.

12 Utsikter for 2020

Utbruddet av koronaviruset og fall i oljeprisen har medført global markedsuro. Situasjonen har skapt særdeles høy usikkerhet for videre økonomisk utvikling, og det forventes resesjon i sentrale økonomier. De ekstraordinære tiltakene som norske myndigheter har iverksatt er fortløpende fulgt opp av banken. Bankenes rolle og samfunnsansvar fremstår som særlig viktig i krisesituasjoner, og Fana Sparebanks styre og administrasjon gjennomfører de tiltakene som ansees nødvendige for å sikre interessene til kunder, ansatte og bankens virksomhet. Bankens beredskap er skjerpet, og myndighetene har vist handlekraft med hensyn til å øke bankenes tilgang på likviditet for å dempe negative konsekvenser i pengemarkedet.

Bankens evne til å stå imot påvirkningene av koronakrisen er primært knyttet til sentrale nøkkelområder innen likviditet og soliditet. Økt beredskap betyr at banken måler og tester både likviditets- og soliditetstall på løpende basis. Stressscenarioer gjennomføres med fokus på potensielle mislighold og tap på utlån, fall i boligpriser, effektene av markedsuro på bankens beholdninger av finansielle instrumenter og tilgang på finansi-

eringskilder for å sikre normal betjening av konsernets løpende forpliktelser. Tester av likviditeten viser at bankens likviditetsbuffer (LCR) dekker bankens behov langt inn i 2021 uten å bryte LCR-krav som er fastsatt for normaldrift. Myndighetene har åpnet for at bankene kan tære på LCR-beholdningen, hvilket styrker bankens handlingsrom ytterligere.

Det forventes økte mislighold og tap på utlån som følge av krisen. Scenarier og simuleringer av tap og andre effekter for 2020 og 2021 konkluderer med svekket lønnsomhet, men økt kapitaldekning gitt tilnærmet flat eller lav utlånsvekst. Bankens soliditet ansees å bli godt ivaretatt selv med krevende stresstester.

Det er vanskelig å estimere de økonomiske konsekvensene av den aktuelle situasjonen. Banken påvirkes av svingningene i verdien på finansielle instrumenter, og da i første rekke obligasjoner og rentepapirer som holdes som likviditetsbuffer. Det legges til grunn at noen kunder blir berørt av økning i arbeidsledigheten som følge av nedskjæringer i næringslivet. Enkelte bransjer er også sterkt utsatt for virkningene, med tap og i verste fall konkurser i kjølvannet av krisen. Endelig utfall vil blant annet avhenge av varigheten på unntakstilstanden. Styret og administrasjonen vier situasjonen full oppmerksomhet, og er tilfreds med de tiltakene som er iverksatt, både internt og eksternt. Fana Sparebank står etter styrets og administrasjonens syn godt rustet til å møte krevende utfordringer i tiden fremover.

For øvrig er det liten tvil om at bærekraft i videste forstand vil prege samfunnet så vel som bankens virksomhet fremover. Fana Sparebank har inngått forpliktelser som tilsier at banken skal være aktivt medvirkende til å arbeide for et fremtidig lavutslippsamfunn.

Styret og administrasjonen har satt ambisiøse mål for Fana Sparebank og hvordan virksomheten både skal tilpasse seg nye krav, men også bidra til å sette standarder for hvordan bærekraftsmålene skal utøves i egen regi og overfor bankens kunder. Bankens kjernevirksomhet blir utfordret i tider med omstillingsbehov og forhold vi ikke selv er herre over. På lengre sikt vil klimaendringer, som et isolert uttrykk for bærekraftsmålene, utgjør en risiko for skade på folk og eiendom. Banken har behov for å kartlegge både risiko, men også muligheter som skapes gjennom endringene som må påregnes i kommende år. Fana Sparebank skal være en aktiv bidragsyter til dette skiftet. Evne og vilje til omstilling gjelder også for Fana Sparebank som organisasjon. Styret har tillit til at Fana Sparebanks ledelse og medarbeidere mestrer disse utfordringene.

Nesttun, 26. mars 2020
i styret for Fana Sparebank

Nils Magne Fjereide
STYRETS LEDER

Peter Frølich
STYRETS NESTLEDER

Linn Cecilie Moholt
STYREMEDLEM

Arnt Hugo Knudsen
REPRESENTANT FOR ANSATTE

Kjerstin Fyllingen
STYREMEDLEM

Hanne Magnussen
REPRESENTANT FOR ANSATTE

Lisbet K. Nærø
ADMINISTRERENDE DIREKTØR

Resultatregnskap (I MILL. KR)

	Note	Morbank		Konsern	
		31.12.19	31.12.18	31.12.19	31.12.18
Renteinntekter fra eiendeler vurdert til amortisert kost		456,3	394,3	669,3	574,0
Renteinntekter fra eiendeler vurdert til virkelig verdi		73,1	55,8	74,4	56,9
Rentekostnader		221,9	171,1	369,8	277,0
Netto renteinntekter	17	307,4	279,0	373,9	353,9
Utbytte aksjer og egenkapitalbevis	20	6,6	21,6	6,0	20,4
Provisjonsinntekter og gebyrer	18	75,1	75,8	107,1	103,3
Provisjonskostnader	19	-7,5	-6,2	-7,5	-6,2
Netto gevinst/tap finansielle instrumenter	20	5,9	39,8	1,4	34,9
Andre inntekter		5,2	3,4	2,1	0,5
Andre driftsinntekter		85,3	134,5	109,1	153,0
Sum inntekter		392,7	413,5	483,0	506,9
Personalkostnader	21, 37, 39	110,1	107,1	142,5	134,9
Administrasjonskostnader	21	52,2	48,3	69,6	61,9
Avskrivninger	32	12,0	9,0	12,8	9,8
Andre driftskostnader	22	26,5	29,3	32,5	35,1
Driftskostnader		200,8	193,7	257,4	241,7
Driftsresultat før tap		191,9	219,7	225,6	265,2
Tap på utlån og garantier	11	-16,2	22,7	-13,4	24,5
Driftsresultat før skatt		208,1	197,0	239,0	240,7
Skattekostnader	23	49,9	34,4	56,9	44,7
Resultat for perioden		158,2	162,6	182,2	196,1
Utvidet resultatregnskap					
Resultat for perioden		158,2	162,6	182,2	196,1
Estimatavvik pensjoner		-0,4	-0,2	-0,4	-0,2
Sum øvrige resultatposter som ikke vil bli reklassifisert til resultatet		-0,4	-0,2	-0,4	-0,2
Verdiendring utlån til virkelig verdi		0,3	0,7	0,0	0,0
Sum øvrige resultatposter som senere kan bli reklassifisert til resultatet		0,3	0,7	0,0	0,0
Andre inntekter og kostnader for perioden		0,0	0,5	-0,4	-0,2
Totalresultat for perioden		158,1	163,2	181,8	195,9

Balanse (I MILL. KR)

Eiendeler	Note	Morbank		Konsern	
		31.12.19	31.12.18	31.12.19	31.12.18
Kontanter, innskudd i Norges Bank		77,6	73,4	77,6	73,4
Utlån til kredittinstitusjoner	7, 24	844,5	947,7	237,4	342,8
Utlån til kunder	7–12	14 424,0	14 012,1	23 253,2	22 033,9
Finansielle derivater	27	4,3	0,6	4,3	0,6
Rentebærende verdipapir	29	2 090,2	2 139,2	2 179,1	2 229,5
Aksjer, andeler og egenkapitalbevis	30	336,7	366,5	336,7	366,5
Aksjer i datterselskap	31	360,0	360,0	0,0	0,0
Immaterielle eiendeler	32	7,8	6,9	8,2	7,7
Varige driftsmidler	32	70,4	71,4	71,1	72,4
Leierettigheter	33	30,6		30,6	
Andre eiendeler		14,6	17,7	14,6	17,7
Forskuddsbetalte kostnader		9,9	7,3	28,3	23,4
Sum eiendeler		18 270,7	18 002,7	26 241,2	25 167,8
Gjeld og egenkapital	Note	31.12.19	31.12.18	31.12.19	31.12.18
Gjeld til kredittinstitusjoner	24	33,7	67,2	2,8	12,4
Innskudd fra kunder	24–26	11 279,9	11 039,0	11 278,0	11 037,2
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir	34	4 268,8	4 276,6	11 932,4	11 180,9
Finansielle derivater	27	18,0	26,0	18,0	26,0
Annen gjeld		33,4	30,1	37,8	33,5
Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter	35	22,6	23,6	27,9	28,3
Betalbar skatt	23	51,6	38,8	59,5	48,7
Utsatt skatt	23	0,8	2,6	0,2	2,7
Leieforpliktelser	33	30,9		30,9	
Avsetninger og pensjonsforpliktelse	35–36	18,5	12,7	18,5	12,8
Ansvarlig lånekapital	34	299,8	299,7	299,8	299,7
Sum gjeld		16 058,1	15 816,3	23 705,8	22 682,1
Sparebankens fond		2 030,6	1 910,7	2 353,4	2 209,8
Gavefond		50,8	45,4	50,8	45,4
Foreslått avsetning til gavefond		30,0	30,0	30,0	30,0
Fondsobligasjoner		101,2	200,4	101,2	200,4
Sum egenkapital	3	2 212,6	2 186,4	2 535,4	2 485,6
Sum gjeld og egenkapital		18 270,7	18 002,7	26 241,2	25 167,8
Forretninger utenom balansen	40				

Nesttun, 26. mars 2020
i styret for Fana Sparebank

Nils Magne Fjereide
STYRETS LEDER

Peter Frølich
STYRETS NESTLEDER

Kjerstin Fyllingen
STYREMEDLEM

Linn Cecilie Moholt
STYREMEDLEM

Arnt Hugo Knudsen
REPRESENTANT FOR ANSATTE

Hanne Magnussen
REPRESENTANT FOR ANSATTE

Lisbet K. Nærø
ADMINISTRERENDE DIREKTØR

Kontantstrømoppstilling (I MILL. KR)

	Noter	Morbank		Konsern	
		31.12.19	31.12.18	31.12.19	31.12.18
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter					
Rente-og provisjonsinnbetalinger fra kunder		536,7	481,8	726,7	640,2
Netto inn- /utbetalinger av lån til kunder		-372,1	-559,0	-1 182,5	-1 339,4
Renteutbetalinger til kunder		-109,2	-81,4	-109,2	-81,4
Netto inn-/utbetalinger av innskudd fra kunder		228,0	267,3	227,8	266,9
Renteinnbetalinger sentralbanken		0,8	0,4	0,8	0,4
Netto inn/utbetalinger på utlån til/fra kredittinstitusjoner		78,1	-66,2	104,1	17,3
Innbetaling av utbytte		5,5	0,2	5,5	0,2
Utbetalt ved investering aksjer holdt for omsetning		-5,9	-20,0	-5,9	-20,0
Innbetalt ved salg aksjer holdt for omsetning		17,4	2,9	17,4	2,9
Utbetaling leiekostnader som ikke inngår i måling av leieforpliktelser	33	-1,5	0,0	-1,5	0,0
Utbetalinger drift		-195,9	-180,8	-253,2	-228,6
Utbetalinger skatter	23	-38,8	-38,7	-48,4	-51,7
Øvrige inntekter		1,0	1,0	56,0	49,8
Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		144,0	-192,6	-462,6	-743,5
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter					
Utbetalt ved investering i strategiske aksjer		-29,3	-34,4	-29,3	-34,4
Innbetalt ved salg investering i strategiske aksjer		49,7	254,0	49,7	254,0
Utbetaling kapitalforhøyelse aksjepost i datterselskap		0,0	-100,0	0,0	0,0
Utbytte strategiske aksjer		1,1	11,3	1,1	10,1
Kjøp av varige driftsmidler	32	-9,4	-7,2	-9,6	-8,3
Salg av varige driftsmidler		2,1	0,0	2,1	0,0
Netto inn-/utbetaling ved omsetning rentebærende verdipapirer		45,6	-24,7	47,0	-24,7
Renteinntekter rentebærende verdipapirer		45,1	35,2	46,6	36,4
Øvrige inntekter fra investeringsaktiviteter		3,1	3,4	0,0	0,5
Netto kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		108,0	137,8	107,6	233,7
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter					
Utbetaling leieforpliktelse	33	-2,2	0,0	-2,2	0,0
Utbetaling rentedel leieforpliktelse	33	-0,8	0,0	-0,8	0,0
Opptak annen langsiktig gjeld		0,0	11,3	0,0	11,3
Opptak av sertifikater og obligasjonsgjeld	34	1 251,8	1 048,2	3 556,0	3 014,9
Utbetaling ved tilbakebetaling av sertifikater og obligasjonsgjeld	34	-1 268,6	-918,8	-2 820,8	-2 328,1
Rentebetalinger på finansaktiviteter		-87,4	-60,6	-232,3	-162,9
Opptak av ansvarlig lånekapital	34	99,8	199,6	99,8	199,6
Utbetalt ved tilbakebetaling av ansvarlig lånekapital	34	-200,1	-200,5	-200,1	-200,5
Rentebetalinger på ansvarlig kapital		-8,7	-7,5	-8,7	-7,5
Gavefond		-24,6	-10,2	-24,6	-10,2
Utbetalt fondsobligasjonseiere		-7,0	-8,6	-7,0	-8,6
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		-247,8	52,8	359,3	507,9
Netto kontantstrøm for perioden		4,3	-2,0	4,3	-2,0
Netto endring i kontanter					
Beholdning av kontanter ved periodens begynnelse		73,4	75,3	73,4	75,3
Beholdning av kontanter ved periodens slutt		77,6	73,4	77,6	73,4
Netto endring i kontanter		4,3	-2,0	4,3	-2,0

Endringer i egenkapitalen (I MILL. KR)

Morbank	Spare- bankens fond	Gavefond	Foreslått utdelt gavefond	Hybrid- kapital	Sum
Egenkapital 31.12.18	1 910,7	45,4	30,0	200,4	2 186,4
Resultat 2019	120,4		30,0	7,8	158,2
Utvidet resultat 2019	0,0				0,0
Totalresultat for perioden	120,3	0,0	30,0	7,8	158,1
Gavefond vedtatt generalforsamling		30,0	-30,0		0,0
Belastet gavefondet		-24,6			-24,6
Utstedelse av ny fondsobligasjon	-0,3			100,0	99,8
Innløsning av fondsobligasjon	-0,1			-200,0	-200,1
Utbetalt renter fondsobligasjon				-7,0	-7,0
Egenkapital 31.12.19	2 030,6	50,8	30,0	101,2	2 212,6
Egenkapital 01.01.18	1 784,0	35,6	20,0	200,3	2 039,9
Resultat 2018	124,0		30,0	8,7	162,6
Utvidet resultat 2018	0,5				0,5
Totalresultat for perioden	124,5	0,0	30,0	8,7	163,2
Gavefond vedtatt generalforsamling		20,0	-20,0		0,0
Belastet gavefondet		-10,2			-10,2
Skatt på fondsobligasjon	2,2				2,2
Utbetalt renter fondsobligasjon				-8,6	-8,6
Egenkapital 31.12.18	1 910,7	45,4	30,0	200,4	2 186,4
Konsern					
Egenkapital 31.12.18	2 209,8	45,4	30,0	200,4	2 485,6
Resultat 2019	144,4		30,0	7,8	182,2
Utvidet resultat 2019	-0,4				-0,4
Totalresultat for perioden	144,0	0,0	30,0	7,8	181,8
Gavefond vedtatt generalforsamling		30,0	-30,0		0,0
Belastet gavefondet		-24,6			-24,6
Utstedelse av ny fondsobligasjon	-0,3			100,0	99,8
Innløsning av fondsobligasjon	-0,1			-200,0	-200,1
Utbetalt renter fondsobligasjon				-7,0	-7,0
Egenkapital 31.12.19	2 353,4	50,8	30,0	101,2	2 535,4
Egenkapital 01.01.18	2 050,5	35,6	20,0	200,3	2 306,4
Resultat 2018	157,4		30,0	8,7	196,1
Utvidet resultat 2018	-0,2				-0,2
Totalresultat for perioden	157,2	0,0	30,0	8,7	195,9
Gavefond vedtatt generalforsamling		20,0	-20,0		0,0
Belastet gavefondet		-10,2			-10,2
Skatt på fondsobligasjon	2,2				2,2
Utbetalt renter fondsobligasjon				-8,6	-8,6
Egenkapital 31.12.18	2 209,8	45,4	30,0	200,4	2 485,6

NOTE 1

Regnskapsprinsipper

1. Selskapsinformasjon
2. Grunnlag for utarbeidelse av regnskapet
3. Endringer i regnskapsprinsipper
4. Konsolideringsprinsipper
5. Segmentrapportering
6. Inntektsføring
7. Finansielle eiendeler og gjeld
8. Ikke finansielle eiendeler og gjeld
9. Skatt
10. Pensjonsforpliktelser
11. Egenkapital
12. Omregning utenlandsk valuta
13. Leasing
14. Kontantstrømpoppstilling
15. Viktige regnskapsmessige og skjønsmessige vurderinger
16. Standarder og fortolkninger med fremtidig ikrafttredelsestidspunkt

1. Selskapsinformasjon

Fana Sparebank ble stiftet i 1878 og er lokalisert i Bergen kommune. Bankens hovedkontor er på Nesttun i Østre Nesttunvei 1, 5852 Bergen, Norge. Banken har avdelingskontor i Bergen sentrum. Fana Sparebank er et selveiet foretak. Sparebankens fond tilhører følgelig banken, og ingen kan gjøre krav på det.

Fana Sparebank konsern består av Fana Sparebank, Fana Sparebank Boligkreditt AS og Fana Sparebank Eiendom AS.

Fana Sparebanks hovedaktivitet er knyttet til tradisjonell sparebankvirksomhet med mottak av kundeeinnskudd, utlån og betalingsformidling. Videre inngår boligkreditselskap og eiendomsmeglervirksomhet som virksomheter organisert i egne datterselskaper.

2. Grunnlag for utarbeidelse av regnskapet

Konsernregnskapet for Fana Sparebank er avlagt i samsvar med IFRS (International Financial Reporting Standards) godkjent av EU, samt ytterligere norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven.

Selskapsregnskapet avlegges etter samme prinsipper som konsernregnskapet.

Regnskapet er basert på historisk kost. Finansielle eiendeler og gjeld vurderes til amortisert kost, med unntak av finansielle instrumenter til virkelig verdi med verdiendring over resultatet og finansielle instrumenter til virkelig verdi med verdiendring over utvidet resultat.

Regnskapet presenteres i norske kroner. Alle beløp i regnskap og noter presenteres i millioner dersom annet ikke er angitt spesifikt. Presentasjon av balansen er basert på likviditet, slik at alle eiendeler og forpliktelser presenteres i likviditetsrekkefølge.

3. Endringer i regnskapsprinsipper

Anvendte regnskapsprinsipper er konsistente med prinsippene anvendt i årsrapport for 2018, med unntak av de endringene i IFRS og fortolkninger som har blitt implementert i 2019. Det er ikke valgt tidlig anvendelse av nye standarder eller endringer i eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft.

IFRS 16 Leieavtaler

IFRS 16 Leieavtaler er implementert med virkning fra 1. januar 2019. Standarden erstatter IAS 17 Leieavtaler. IFRS 16 angir prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger om leieavtaler for begge parter i en leieavtale.

En kontrakt er eller inneholder en leieavtale, dersom kontrakten overfører retten til å ha kontroll med bruken av en eiendel i en periode i bytte mot vederlag. Standarden skal benyttes på alle slike kontrakter med unntak av kontrakter med kort leietid eller der den underliggende eiendelen har lav verdi.

Den nye standarden medfører endringer der banken opererer som leietaker ettersom kontakten må innregnes i balansen som en bruksrett med en motsvarende leieforpliktelse. Ved første gangs innregning blir leieforpliktelsen og bruksretten målt til nåverdien av fremtidige leiebetalinger. Fremtidige leiebetalinger begrenses til avtalt leieperiode. Opsjoner blir ikke hensyntatt med mindre det er rimelig sikkert at opsjonen vil bli utøvd. Leieforpliktelsen måles i etterfølgende perioder til amortisert kost. Leieforpliktelsen reduseres med betalt leie og økes med beregnede renter. Den tilhørende bruksretten måles og avskrives i samsvar med kravene i IAS 16 Eiendom, anlegg og utstyr.

Bruksrett og leieforpliktelse skal justeres for eventuell ny måling som skyldes endringer i avtalte leiebetalinger (f.eks. årlige reguleringer). Tidligere kostnadsført leie under ordinære driftskostnader, blir erstattet med og presentert som beregnede renter og avskrivninger.

NOTE 1

(forts.)

Fana Sparebank har valgt å anvende standarden slik at samlet virkningen innregnes på tidspunkt for førstegangsansendelse.

For kortsiktige leieavtaler under ett år eller leieavtaler der den underliggende eiendelen har lav verdi, har banken valgt å innregne kostnaden lineært over leieperioden.

Ved overgangen til IFRS 16 innregnet konsernet 43,6 millioner som bruksrett og leieforpliktelse i inngående balanse. Implementeringen av bruksretten vektet 100 % i bankens beregningsgrunnlag og reduserer kapitaldekningen med 6 basispunkter.

En leieavtale som er innregnet som bruksrett og leieforpliktelse pr. 01.01.19, med opprinnelig varighet i 10 år er blitt terminert i 2019. Bruksrett og leieforpliktelse innregnet 01.01.19 for denne leieavtalen på henholdsvis 10,6 millioner er tilbakeført, og leiekostnaden for året og termineringskostnader er ført som ordinær driftskostnad i 2019.

De regnskapsmessige effektene i 2019 for konsernet fremgår av note 33.

Det henvises til årsrapporten for 2018 for regnskapsprinsipper for sammenligningstall.

IAS 12 Inntektsskatt

IAS 12 er endret med virkning fra 1. januar 2019. Endringen innebærer at skattefradrag på renter på fondsobligasjoner klassifisert som egenkapital, presenteres som en reduksjon i skattekostnaden i resultatregnskaper. Før endringen ble skattefradraget innregnet direkte mot egenkapitalen. Endringen innebærer en redusert skattekostnad i resultatregnskapet på 2,0 millioner kroner sammenlignet mot tidligere regnskapsprinsipper. Sammenligningstall er ikke omarbeidet

4. Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet omfatter Fana Sparebank med 2 heleide datterselskaper. Fana Sparebank har kontroll over datterselskapene, da eierandelen er 100 % og det ikke er forhold som tilsier at andre har kontroll.

Investeringer i datterselskaper vurderes i selskapsregnskapet til anskaffelseskost.

Konsernregnskapet viser finansiell stilling og resultat av årets virksomhet, endringer i egenkapital og kontantstrømmen som en økonomisk enhet.

Alle konserninterne investeringer, transaksjoner, mellomværende og urealisert fortjeneste mellom konsernselskaper er eliminert. Regnskapsprinsipper i datterselskaper tilpasses når dette er nødvendig for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper. Mer-/mindre-verdier i døtre innregnes i konsernet.

5. Segmentrapportering

Konsernets virksomhetsområder er inndelt i følgende driftssegmenter: Personmarked, Bedriftsmarked, Kapitalmarked og eiendomsmegling. Ufordelt er inntekter og kostnader, samt strategiske investeringer som ikke direkte kan henføres til segmentene.

Fana Sparebank Boligkreditt AS blir internt i all hovedsak rapportert som del av segmentene Personmarked og Kapitalmarked.

Segmentrapporteringen bygger på intern finansiell rapportering ut fra konsernets organisering. Konsernets øverste beslutningstaker er administrerende direktør.

Banken opererer i et geografisk avgrenset område. Rapportering på geografiske segmenter utarbeides ikke da dette gir lite tilleggsinformasjon.

6. Inntektsføring

Renteinntekter inntektsføres ved bruk av effektiv rentemetode. Dette innebærer løpende inntektsføring av renter med tillegg av amortisert av etableringsgebyrer og eventuelt andre gebyrer som er å anse som en del av den effektive renten. Den effektive renten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid for lånet (amortisert kost). For utlån til virkelig verdi blir etableringsgebyrer og andre gebyrer inntektsført når instrumentet første gang balanseføres.

Renteinntekter på nedskrevne engasjementer i (mis)ligholdte engasjement steg 3) beregnes som effektiv rente av netto nedskrevet verdi.

Andre driftsinntekter består blant annet av gebyrer og provisjoner knyttet til betalingsformidling, finansielle garantier, salg av forsikringsprodukter og eiendomsmegling. Gebyrer og provisjoner som ikke inngår i effektiv renteberegning, inntektsføres over tid etter hvert som tjenesten leveres eller på tidspunkt når oppdraget er utført. Meglerprovisjon inntektsføres når det er inngått bindende avtale mellom kjøper og selger. Dette skjer ved budaksept mellom partene.

Forskuddsbetalte inntekter og påløpte ikke betalte kostnader periodiseres og føres som gjeld i bankens balanse. Opptjente ikke innbetalte inntekter periodiseres og føres som fordring i balansen.

Utbytte fra investeringer inntektsføres når rett til utbytte er etablert og besluttet av generalforsamling. Utbytte fra datterselskap inntektsføres i selskapsregnskapet det året det blir vedtatt, i praksis blir dette året etter opp-tjeningsåret. I konsernregnskapet blir utbyttet eliminert.

Ved salg av aksjer, obligasjoner og sertifikater vurderes regnskapsmessig gevinst/tap i forhold til gjennomsnittlig anskaffelseskost.

NOTE 1

(forts.)

7. Finansielle eiendeler og gjeld

Finansielle eiendeler og forpliktelser verdsettes og klassifiseres i samsvar med IFRS 9 og presentasjon utføres i samsvar med IFRS 7.

Klassifisering og måling

Finansielle eiendeler og gjeld inndeles i følgende kategorier:

- Amortisert kost
- Virkelig verdi med verdiendring over resultat (FVPL)
- Virkelig verdi med verdiendring over totalresultatet (FVOCI)

Klassifisering av finansielle instrumenter bestemmes ved første gangs regnskapsføring.

Klassifisering besluttes på grunnlag av forretningsmodell for den porteføljen som instrumentet inngår i og hvilken kontraktsmessige kontantstrømmer instrumentene har.

For finansielle eiendeler skilles det mellom følgende typer instrumenter

- Gjeldsinstrumenter
- Derivater
- Egenkapitalinstrumenter

Gjeldsinstrumenter er alle finansielle eiendeler som ikke er derivater eller egenkapitalinstrumenter.

Gjeldsinstrumenter må gjennom to tester for å avgjøre klassifisering.

Først testes instrumentets kontraktsmessige vilkår (SPPI-testen, Solely payment of principal and interest). Dette medfører at det kun er instrumenter med kontraktsmessige kontantstrømmer som bare består av betaling av rente og hovedstol på gitte datoer som kvalifiserer for amortisert kost-måling. Alle andre finansielle instrumenter skal måles til virkelig verdi.

Instrumenter som i utgangspunktet kvalifiserer for amortisert kost måling må deretter gjennom en forretningsmodell test. Denne testen gjøres på porteføljenivå og vurderer forretningsmodell som instrumentet inngår i.

- Gjeldsinstrument skal måles til amortisert kost dersom instrumentet inngår i en forretningsmodell med formål å motta kontraktsmessige kontantstrømmer.
- Gjeldsinstrument som både holdes for å motta kontraktsmessige kontantstrømmer og for salg, skal måles til virkelig verdi med verdiendring ført over total resultatet (OCI), men med renteinntekt og tapsnedskrivninger ført i ordinært resultat.

- Øvrige gjeldsinstrument som ikke holdes, verken helt eller delvis, for å motta kontraktsmessige kontantstrømmer skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet.

Finansielle instrument kan bli bestemt regnskapsført til virkelig over resultatet ved førstegangsinnregning hvis følgende kriterium er oppfylt: Klassifiseringen eliminerer eller i vesentlig grad reduserer en uoverensstemmelse i måling eller innregning som ellers ville ha oppstått ved måling av eiendelen.

Finansielle instrumenter til amortisert kost

Finansielle eiendeler til amortisert kost innregnes første gang til virkelig verdi med tillegg for direkte henførbare transaksjonskostnader. Etter første gangs innregning måles instrumentet til amortisert kost og inntektene beregnes etter effektiv rentemetode. Ved effektiv rentemetode beregnes instrumentets effektive rente. Effektiv rente fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid. Amortisert kost er nåverdien av slike kontantstrømmer neddiskontert med effektive renten. Renteinntekter blir presentert under «Renteinntekter amortisert kost».

Amortisert kost er redusert med eventuelle nedskrivninger for forventet tap. Endring i forventede tapsnedskrivninger blir bokført under «Tap på utlån og garantier» i resultatregnskapet.

Kategorien finansielle instrumenter til amortisert kost består hovedsakelig av kontanter, utlån til kredittinstitusjoner og utlån til kunder, samt finansielle forpliktelser med flytende rente.

Utlån med kontraktsmessige kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol vurderes i konsernet som nevnt over til amortisert kost. I morbank kan tilsvarende gjeldsinstrument med pant i boligeiendom inngå i en portefølje som kan selges til Fana Sparebank Boligkreditt AS. Gjeldsinstrumentet vil da klassifiseres til virkelig verdi med verdiendring over total resultatet (OCI), med renteinntekt og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over OCI skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhendelse av eiendelen.

Finansielle forpliktelser med flytende rente vurderes til amortisert kost. For finansielle forpliktelser med fast rente benyttes virkelig verdiopsjon. Når virkelig verdiopsjon benyttes skal endring i virkelig verdi som skyldes endring i egen kredittisiko føres mot totalresultatet, mens øvrige verdiendringer føres over det ordinære resultatet.

Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi over resultatet

I denne kategorien inngår utlån med fast rente, derivater, rentebærende verdipapirer og egenkapitalinstrumenter. Instrumentene innregnes første gang

NOTE 1

(forts.)

i balansen til virkelig verdi. Tilhørende transaksjonskostnad innregnes i resultatregnskapet når de oppstår. Virkelig verdi er det beløpet en eiendel kan byttes i, eller en forpliktelse kan gjøres opp med, i en transaksjon mellom uavhengige parter.

Renteinntekter og -kostnader for finansielle instrument til virkelig verdi inngår i «Netto renteinntekter».

Endring i virkelig verdi for finansielle instrument til virkelig verdi inngår i «Netto gevinst/tap finansielle instrumenter».

Utlån med fast rente

For lån med fast rente blir virkelig verdi-opsjon benyttet og disse vurderes til virkelig verdi. Virkelig verdi blir beregnet ved å neddiskontere kontantstrømmen i lånene med avkastningskrav utledet fra rentekurven på balansedagen. Kredittspread på utlån fastsettes ut fra en helhetsvurdering basert på observerte endringer i markedet samt interne vurderinger. En endring i kredittspread vil påvirke avkastningskravet ved at tillegget som blir lagt på renten endres. Renterisiko knyttet til utlån med fastrente sikres med derivater. Vurdering av utlån til fast rente til virkelig verdi tar vekk eller vesentlig reduserer regnskapsmessig misforhold mellom renterisikoen for instrumentet og tilhørende sikring.

Derivater

Derivater måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Ved beregning av virkelig verdi blir rentekurven på balansedagen benyttet. Derivater presenteres som en eiendel når avtalens virkelige verdi er positiv og som en forpliktelse når verdien er negativ.

Egenkapitalinstrumenter

Virkelig verdi på egenkapitalinstrumenter er basert på gjeldende kurs på balansedagen.

Finansielle instrumenter som ikke er børsnotert eller omsettes i et aktivt marked verdsettes etter ulike verdsettelsesteknikker. Ved verdsettelse av finansielle instrumenter anvender konsernet modeller basert på data som er observerbare i markedet i den grad slike er tilgjengelige.

For konsernets egenkapitalinstrumenter som handles i ikke-aktive markeder, baseres virkelig verdi på balansetidspunktet på tilgjengelig regnskapsinformasjon og følgende vurderinger i tillegg til en grad av skjønn:

- Forutsetter fortsatt drift.
- Pris ved siste kapitalutvidelser, eller siste omsetning mellom uavhengige parter, justert for eventuell endring i markedsforholdene siden kapitalutvidelsen/omsetningen.
- Virkelig verdi basert på vurdering av selskapet balanse, resultat og kontantstrøm målt mot sammenlignbare selskap notert, og omsatt i et aktivt marked.

- Vurdering av selskapet egenkapital justert for fremtidig forventet resultatutvikling.

Likviditetsportefølje (LCR-portefølje)

Porteføljen styres, måles og rapporteres til ledelsen til virkelig verdi. LCR-porteføljen består av rentebærende fond og obligasjonsporteføljer.

Avkastningsportefølje

Avkastningsporteføljen måles til virkelig verdi over resultatet basert på en vurdering av forretningsmodell. Hovedformålet med porteføljen er å oppnå best mulig avkastning innenfor rammene i kapitalforvaltningsstrategien.

Tapsnedskrivning av utlån vurdert til amortisert kost

Etter IFRS 9 skal tapsnedskrivningene innregnes basert på forventet kredittap. Nedskrivningene skal være forventningsrette og fremadskuende. Den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler i IFRS 9 gjelder både for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost og til virkelig verdi med verdiendringer ført over utvidet resultatregnskap. I tillegg er ubenyttede kreditter og garantiforpliktelser omfattet av nedskrivningsmodellen.

Måling av avsetning for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittisikoen har økt vesentlig siden opprinnelig innregning. Ved førstegangsinnregning og når kredittisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangsinnregning, skal det avsettes for 12-måneders forventet tap. 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de første 12 månedene. Hvis kredittisikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning skal det avsettes for forventet tap over hele løpetiden.

Banken har etablert en metode for å vurdere om kredittisikoen etter førstegangsinnregning har økt vesentlig ved å beregne endring i risiko for mislighold over gjenværende levetid av det finansielle instrumentet, se eget avsnitt under.

Beskrivelse av nedskrivningsmodell etter IFRS 9

Dette avsnittet beskriver bankens modell for nedskrivning av finansielle eiendeler som er gjeldsinstrumenter og som ikke klassifiserer til virkelig verdi over resultat. De generelle prinsipper for nedskrivning er beskrevet over.

Banken har laget en rutine for månedlig beregning av tap. Målet for modellen er å beregne forventet kredittap som er fremadskuende og forventningsrett.

Tapsestimatene beregnes basert på 12 måneders og livslang sannsynlighet for kundens mislighold (probability of default – PD), tap gitt mislighold (loss given default – LGD) og eksponering ved mislighold

NOTE 1

(forts.)

(exposure at default – EAD). Historikk for observert misligholdsrate og observert tapsgrad vil fremover danne grunnlag for å lage gode estimater på fremtidige verdier for PD og LGD. Banken vurderer fremtidsrettet informasjon som makroøkonomiske faktorer og andre økonomiske prognoser for å kunne gi fremadskuende estimater for PD og LGD. Det er spesielt nøkkeltallene som inngår i beregning av motsyklisk kapitalbuffer som inngår i vurderingen. Fremadskuende EAD baseres på avtalt nedbetalingsplan og observerte nivåer på faktiske nedbetalinger og innfrielser. Alle estimater settes mest mulig forventningsrette. De kan dermed skille seg fra tilsvarende estimater for PD, LGD og EAD som inngår i lønnsomhetsberegninger.

I tråd med IFRS 9 grupperer banken sine utlån i tre steg basert på misligholdssannsynligheter på innregnings-tidspunktet sammenlignet med misligholdssannsynligheter på balansedagen, samt avsjekk mot watch- og exitlist, lån med betalingslettelse samt lån som er misligholdt i mer enn 30 dager. Tildeling til steg 1, 2 eller 3 gjøres altså for det enkelte lån (eller engasjement). En enkelt kunde kan dermed ha lån i ulike steg.

Steg 1: Dette er startpunkt for alle finansielle eiendeler omfattet av den generelle tapsmodellen. Alle eiendeler som ikke har vesentlig høyere kredittisiko enn ved førstegangsinregning får en avsetning til tap som tilsvarer 12 måneders forventet tap, det vil si tap knyttet til potensielle hendelser i løpet av 12 måneder etter rapporteringsdato. I denne kategorien ligger alle eiendeler som ikke er overført til steg 2 eller 3.

Steg 2: I steg 2 klassifiseres eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittisiko siden førstegangsinregning, og hvor det ikke er objektive bevis på tap (se definisjon under steg 3). For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden. I denne gruppen finner vi utlån med vesentlig økt kredittisiko og som ikke er i mislighold (det vil si ikke i steg 3, se nedenfor). Når det gjelder avgrensning mot steg 1 definerer banken selv hva som er vesentlig økning i kredittisiko. IFRS 9 beskriver imidlertid at det vil ha vært en vesentlig økning i kredittisiko, med mindre dette kan tilbakevises, dersom betaling er forsinket med 30 dager eller mer opptil 90 dager som er definert som et faktisk mislighold.

Endring i kredittisiko

Banken benytter PD-nivå som det primære kriteriet for vesentlig økt kredittisiko. PD på rapporteringstidspunktet sammenlignes med PD ved innvilgelse. Dersom det første kriteriet og det andre eller det tredje er oppfylt havner engasjementet i steg 2. Det siste kriteriet anses som et tilleggspunkt for å tvinge eventuelle høyrisikokunder til steg 2-beregning. Kriteriene er som følger:

1. PD utgjør minimum 1 %
2. PD mer enn doblet siden innvilgelse
3. PD har forverret seg med minimum 1,5 %-poeng

Watch- og exitlist

For å ta hensyn til fremadskuende informasjon og for å fange opp andre relevante forhold som kan ha inntruffet, men som ikke har blitt fanget opp av bankens PD-modeller, så har banken valgt å bruke watch- og exitlist med utsatte engasjement. Disse engasjement blir da overstyrt til steg 2 – hvis de ikke allerede finnes i steg 2 eller 3.

Betalingslettelse

Engasjement med betalingslettelse kan være enten friske eller tapsutsatte. Engasjement med betalingslettelse omfatter engasjement der det er gitt mer gunstige vilkår (reforhandling), eller refinansiering av et engasjement, som følge av at debitor har økonomiske problemer. Kriteriet om at debitor er i økonomiske problemer skiller betalingslettelse fra vanlige forretningsmessige reforhandlinger av vilkår. Det er med andre ord et tilleggsmoment at banken ikke ville gitt lån til disse vilkår ved en ordinær låneutstedelse. Dersom et engasjement kommer inn under denne kategorien genereres en karantene på 24 måneder før de eventuelt friskmeldes. Disse engasjement blir overstyrt til steg 2 – hvis de ikke allerede finnes i steg 2 eller 3.

Steg 3: Eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittisiko siden innvilgelse, og hvor det er objektive bevis på tap på balansedato blir klassifisert under steg 3. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden.

Indikatorer som vurderes når det skal besluttes om det foreligger objektive bevis for tap er vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd, innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor. Dersom en tapshendelse er identifisert vurderes det som de aktuelle tapshendelsene reduserer engasjementets estimerte fremtidige kontantstrømmer.

Misligholdsdefinisjonen i IFRS 9 under steg 3 er sammenfallende med intern risikostyring og kapitalkravs-beregninger. Her anvendes også 90 dagers forsinket betaling som et viktig kriterium for mislighold.

Innregning, fraregning, betalingslettelse og konstatering

Tapsmodellen er bygget opp slik at opprettelse av ny lånekonto defineres som et nytt engasjement, mens innfrielse av lånekonto defineres som fraregning. Ny lånekonto tildeles når en kunde refinansierer engasjementet sitt. Konstatering av tapsnedskrivning (bokføring mot kundens engasjement) skal foretas når alle sikkerheter er realisert og det er utvilsomt at banken ikke mottar flere innbetalinger på engasjementet. Kravet mot kunden består, og skal følges opp, med mindre det er inngått avtale om ettergivelse med kunden.

NOTE 1

(forts.)

Tapsberegning

Basert på inndeling av engasjement i de tre stegene samt anvendelse av fremadskuende misligholdsansynligheter, sikkerhetsverdier og eksponering, beregnes forventet tap i nedskrivningsmodellen. Tap det enkelte år beregnes ved å multiplisere misligholdssannsynlighet, tap gitt mislighold og modellert eksponering i tre ulike scenarier. Tapene diskonteres tilbake til rapporteringstidspunktet og summeres. Endelig beregnes en vektet sum av beregningen fra det enkelte scenario.

Sikkerhetsdekning, tilfrisknings sannsynlighet og gjenvinning usikret del er de viktigste elementene i beregning av tap gitt mislighold. Sikkerhetsdekning beregnes konkret for hvert lån mens de andre elementene fremover vil bli basert på historisk observerte gjennomsnittsverdier.

Tapsnedskrivninger fremkommer ved å vekte tre scenarier. Realistisk scenario er et makroøkonomisk scenario som representerer forventet fremtidig økonomisk vekst de neste 5 år. Optimistisk scenario er et makroøkonomisk scenario som representerer en høykonjunktur med sterk økonomisk vekst. Pessimistisk scenario er et makroøkonomisk scenario som representerer en nedgangskonjunktur med svak økonomisk vekst. Prinsippene for vektingen er at det forventes at realistisk scenario vil inntreffe i 3 av 5 år, mens de to andre scenarioene vil inntreffe i 1 av 5 år. Banken skal imidlertid vurdere vektingen i lys av boligpris- og renteutvikling, og har valgt å se hen til nivået på mot-syklisk kapitalbuffer for å si noe om den økonomiske aktiviteten nå og de økonomiske fremtidsutsiktene.

8. Ikke-finansielle eiendeler og gjeld**Bygg og andre varige driftsmidler**

Varige driftsmidler innbefatter eiendommer, tomter og driftsmidler. Varige driftsmidler måles til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Når eiendeler selges eller avhendes, blir balanseført verdi fraregnet og eventuelt tap eller gevinst resultatføres.

Bankens bygninger er blitt dekomponert og delt opp i vesentlige komponenter med ulik avskrivningstid.

Varige driftsmidler avskrives lineært over forventet brukstid innenfor følgende rammer:

Eiendommer:	
Bygg	50 år
Tekniske installasjoner (VVS, elkraft m.m.)	25 år
Tele og automatisering	10 år
Andre installasjoner (f.eks. heis)	20 år
Tomter	avskrives ikke
Maskiner, inventar, EDB-utstyr	3–5 år
Transportmidler	5 år

Eiendelenes restverdier og brukstider vurderes årlig og justeres om nødvendig.

Immaterielle eiendeler

Programvare som spesial tilpasses bankens systemer blir, sammen med implementeringskostnader, balanseført som immateriell eiendel. Investeringen avskrives normalt over 3–5 år, men det blir foretatt en løpende vurdering hvorvidt den økonomiske verdien er lavere enn bokført verdi og hvorvidt det er behov for nedskrivning.

Verdifall – nedskrivninger av ikke-finansielle eiendeler

På balansedagen vurderes det om det er indikasjon på verdifall knyttet til balanseført verdi av ikke finansielle eiendeler. Er slike indikasjoner til stede vil gjenvinnbart beløp for eiendelen estimeres. Gjenvinnbart beløp for en eiendel er det høyeste av bruksverdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter. Bruksverdi vil være neddiskonterte estimerte fremtidige kontantstrømmer fra eiendelen. Verdifall føres mot andre driftskostnader.

9. Skatt

Årets skattekostnad omfatter betalbar skatt knyttet til årets resultat, eventuell betalbar skatt for tidligere år, samt endring i utsatt skatt. Det beregnes utsatt skatt på midlertidige forskjeller. Midlertidige forskjeller er forskjeller mellom regnskapsført verdi i balansen av en eiendel eller en forpliktelse og eiendelens eller forpliktelsesens skattemessige verdi. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av skattesatser og skatteregler som gjelder på balansedagen eller som med overveiende sannsynlighet ventes vedtatt, og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres eller når den utsatte skatten skal gjøres opp. De viktigste midlertidige forskjellene gjelder pensjoner, avskrivninger på driftsmidler og eiendommer og revurdering av enkelte finansielle eiendeler og gjeld.

Utsatt skattefordel blir balanseført i den utstrekning det er sannsynlig at den vil kunne benyttes mot fremtidig skattepliktig inntekt. Utsatt skatt og utsatt skattefordel blir nettoført i bankkonsernets balanse.

Skatt på formue blir ført som ordinær driftskostnad.

10. Pensjonsforpliktelser

Pensjonsforpliktelsen beregnes i samsvar med IAS 19. Banken har som hovedordning en innskuddsbasert pensjonsordning. Bankens ytelsesbasert ordning gjelder noen få ansatte som ikke er overført til innskuddspensjonsordningen.

Innskuddsbaserte pensjonsordninger

Innskuddsbasert pensjonsordning innebærer at konsernet betaler et årlig innskudd til de ansattes pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på pensjonsinnskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Utover innbetalt innskudd har konsernet ingen ytterligere forpliktelse knyttet til løfte om fremtidig størrelse på pensjonen.

NOTE 1

(forts.)

Pensjonspremien innregnes som personalkostnad i resultatet i de perioder hvor arbeidsytelsene er utført.

Ytelsesbaserte pensjonsordninger

Pensjonsforpliktelsen beregnes som nåverdien av de estimerte fremtidige pensjonsytelsene som regnskapsmessig anses som opptjent på balansedagen. Virkelig verdi av pensjonsmidlene trekkes fra brutto forpliktelsen. Beregningene bygger på aktuarmessige og økonomiske forutsetninger om blant annet levealder, lønnsvekst og førtidspensjonering. Diskonteringsrenten i beregningen er basert på markedsrenten på balansetidspunktet for obligasjoner med fortrinnsrett.

Endringer i pensjonsforpliktelsene som følge av endringer i aktuarmessige forutsetninger og variasjoner mellom faktisk og forventet avkastning på pensjonsmidlene, blir ført over andre inntekter og kostnader. Postene henføres til «Sum øvrige resultatposter som ikke vil bli reklassifisert til resultatet».

Pensjonsforpliktelsene knyttet til de ytelsesbaserte pensjonsordningene blir beregnet av uavhengig aktuar.

Se note 37 Pensjoner for nærmere omtale.

11. Egenkapital

Egenkapitalen består av sparebankens fond, gavefond, og hybridkapital. Foreslått utdeling til gaver klassifiseres i konsernbalansen som en del av egenkapitalen til endelig vedtak om utdeling er besluttet.

12. Omregning utenlandsk valuta

Fana Sparebank sine pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til kurs på balansedagen. Verdiendringer for slike poster som følge av endret kurs resultatføres.

13. Leasing

Fana sparebank har implementert IFRS 16 med virkning fra 01.01.2019, se pkt. 3 for omtale.

Implementeringen av IFRS 16 har medført at konsernet pr. 01.01. innregnet en eiendel som representerer retten til å benytte den underliggende eiendelen i leieperioden og en tilhørende forpliktelse for fremtidige leiebetalinger. Kostnaden knyttet til forpliktelsen blir bokført som avskrivning for retten til å bruke eiendelen, samt rentekostnad for leieforpliktelsen. Dette representerer en endring fra sammenligningstallene for 2018 hvor hele leiekostnaden ble klassifisert som driftskostnad.

14. Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen viser kontantstrømmene gruppert etter operasjonelle, investerings-, og finansieringsaktiviteter. Kontanter er definert som kontanter og fordringer på Sentralbanken.

Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter er definert som renter, gebyrer og provisjoner knyttet til utlån og innskuddsvirksomhet, renter knyttet til likviditetsbeholdningen, utbetalte driftskostnader samt betalte skatter og avgifter. I tillegg inngår likviditetsstrømmer knyttet til verdipapirer holdt for omsetning i denne posten.

Investeringsaktiviteter er definert som kontantstrømmer fra verdipapirtransaksjoner som ikke er holdt for tradingformål og kontantstrømmer knyttet til bygg og andre varige driftsmidler.

Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter innbefatter opptak og nedbetaling av obligasjonslån, ansvarlige lån og andre innlån, samt rentebetalinger knyttet til dette.

15. Viktige regnskapsmessige og skjønsmessige vurderinger

Utarbeidelsen av konsernregnskapet medfører at ledelsen gjør estimater og skjønsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. De regnskaps-estimatene som følger av dette vil sjelden være fullt ut i samsvar med det endelige utfall. Estimater, antakelser og forutsetninger som representerer en betydelig risiko for vesentlige endringer i balanseført verdi på eiendeler og gjeld i løpet av neste regnskapsperiode, drøftes nedenfor.

Virkelig verdi av finansielle derivater og andre finansielle instrument

Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked fastsettes ved å bruke ulike verdsettelsesteknikker. Banken og konsernet vurderer og velger metoder og forutsetninger som så langt som mulig er basert på markedsforholdene på balansedagen. For finansielle eiendeler som ikke handles i aktive markeder (aksjer) brukes ulike tilnærminger for å finne virkelig verdi. Siste omsetningsverdi eller emisjon, mellom informerte, villige og uavhengige parter, brukes dersom den er omsatt/emittert innenfor rimelig tid. Dersom det ikke eksisterer noen omsetning eller emisjon siste år brukes en enkel modell basert på selskapets egenkapital kombinert med skjønn.

Nedskrivninger på utlån, ubenyttet kreditt og garantier

Ved bruk av nedskrivningsmodellen benyttes det skjønn på flere nivå. Det vises til beskrivelsen av modellen i regnskapsprinsippene og note 8 inkludert en vurdering av estimatusikkerhet.

Vesentlige elementer som krever bruk av skjønn er:

- Fremadskuende scenarier, og vektning av de ulike scenariene (normal, pessimistisk og optimistisk) i beregningen. Scenarienes påvirkning på panteverdier krever også utstrakt bruk av skjønn.

NOTE 1

(forts.)

- Vurdering av hvilke engasjement som havner på watch-list er basert på skjønn, og kan overstyre modellberegnet nedskrivning.
- Engasjement i steg 3 som vurderes for nedskrivning individuelt. Dette omfatter engasjement med vesentlige finansielle problemer hos debitor, mislighold over 90 dager eller andre vesentlige kontraktsbrudd, tilfeller der det anses som sannsynlig at debitor vil innlede gjeldsforhandlinger eller andre konkrete forhold som har inntruffet. Nedskrivningsbeløpet beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med lånets effektive rente. Estimeringen av kontantstrømmen baseres på erfaringsmateriale og skjønn basert på de forhold som var inntrådt på balansedagen. Ved vurderingen av kontantstrømmen vil det hefte usikkerhet til både identifisering av utlån hvor verdien av sikkerheten er svekket, estimering av beløp og tidspunkt for fremtidige kontantstrømmer, herunder verdien av sikkerheten.

EU har godkjent mindre endringer i rammeverket (Conceptual Framework). Som følge av endringer i det konseptuelle rammeverket, har det vært behov for oppdatering i referanser til rammeverket til diverse standarder.

IAS 1 og IAS 8

EU har godkjent endringer i definisjoner av vesentlighet i IAS 1 Presentasjon av finansregnskap og IAS 8 Regnskapsprinsipper og endringer i regnskapsmessige estimater og feil. Formålet med endringen er å klargjøre definisjonene av vesentlighet. Underliggende vesentlighetskonsept i IFRS standardene er ikke endret.

IAS9 og IAS 39

IASB har arbeidet med forslag til endringer i IAS 9 og IAS 39 på bakgrunn av rentereformen. Rentereformen påvirker en rekke avtaler som fastsetter rentenivået iht. en renteindeks. I september 2019 vedtok IASB midlertidige endringer i IAS 9 og IAS 39. Endringene vedrører sikringsbokføring og vil ikke få betydning for selskapet.

16. Standarder og fortolkninger med fremtidig ikrafttredelsestidspunkt

Det er konsernets intensjon er å implementere relevante endringene i IFRS regelverket på ikrafttredelsestidspunktet, under forutsetning av at EU godkjenner endringene før avleggelse av konsernregnskapet. Det er relativt få vedtatte endringer som vil få konsekvenser for regnskap til banken.

NOTE 2

Segmentrapportering

(I MILL. KR)

Konsernets virksomhetsområder er inndelt i følgende driftssegmenter for bankdrift: Personmarked, Bedrifts-marked og Kapitalmarked. I tillegg blir datterselskapet Fana Sparebank Eiendom AS rapportert som eget driftssegment. Ufordelt er inntekter og kostnader, samt strategiske investeringer som ikke direkte kan henføres til segmentene. Fana Sparebank Boligkreditt AS blir internt rapportert som del av bankdriften, hovedsaklig på segmentene Personmarked og Kapitalmarked.

Segmentrapporteringen er utarbeidet etter sammen regnskapsgrunnlag som konsernet. Segmentinndelingen gjenspeiler måten banken er organisert på og baserer

seg på bankens interne rapporteringssystemer til øverste beslutningstaker (administrerende direktør). Forretningssegmentene for bankdrift bygger på bankens interne organisasjonskart og kundene blir plassert inn i de ulike forretningssegmenter på bakgrunn av virksomhet. Det er ingen enkelt kunde som står for over 10 % av inntektene.

Banken opererer i et geografisk avgrenset område. Det utarbeides ikke segmentnote etter geografiske fordeling da dette gir lite tilleggsinformasjon.

Konserninterne transaksjoner, investeringer og mellomværende elimineres.

	Person- marked	Bedrifts- marked	Kapital- marked	Eiendoms- megling	Ufordelt	Elimine- ring	Sum
2019 Resultat							
Netto renteinntekter	226,4	152,8	-13,7	-0,2	8,6	0,0	373,9
Driftsinntekter	36,3	11,0	10,6	54,9	0,1	-3,7	109,2
Driftskostnader	140,9	49,9	13,1	56,5	0,0	-3,1	257,4
Tap	3,3	-16,7	0,1	0,0	0,0	-0,1	-13,4
Resultat før skatt	118,4	130,6	-16,4	-1,8	8,7	-0,5	239,0
Skatt							56,9
Konsernets årsresultat							182,2
2018 Resultat							
Netto renteinntekter	220,7	138,1	-7,6	0,0	2,8	0,0	353,9
Driftsinntekter	40,7	10,0	-7,9	48,7	65,5	-4,1	153,0
Driftskostnader	137,0	47,3	12,4	47,9	0,0	-2,9	241,7
Tap	4,4	19,7	0,4	0,0	0,0	0,0	24,5
Resultat før skatt	120,0	81,1	-28,3	0,8	68,3	-1,2	240,7
Skatt							44,7
Konsernets årsresultat							196,1
2019 Balanse							
Netto utlån	18 114,6	5 145,7	0,0	0,0	0,0	-7,1	23 253,2
Andre eiendeler	0,0	0,0	2 424,3	21,7	552,7	-10,8	2 988,0
Innskudd fra og gjeld til kunder	8 147,8	2 307,0	825,1	0,0	0,0	-2,0	11 278,0
Annen gjeld og egenkapital	9 966,8	2 838,7	1 599,2	21,7	552,7	-15,9	14 963,2
2018 Balanse							
Netto utlån	16 785,6	5 252,8	0,0	0,0	0,0	-4,6	22 033,9
Andre eiendeler	0,0	0,0	2 501,8	19,7	622,3	-9,7	3 134,1
Innskudd fra og gjeld til kunder	7 903,6	2 557,7	577,7	0,0	0,0	-1,8	11 037,2
Annen gjeld og egenkapital	8 882,0	2 695,2	1 924,2	19,7	622,3	-12,5	14 130,8

NOTE 3

Kapitaldekning

(I MILL. KR)

	Morbank		Konsern	
	31.12.19	31.12.18	31.12.19	31.12.18
Sparebankens fond	2 060,6	1 940,7	2 061,3	1 940,7
Gavefond	50,8	45,4	50,8	45,4
Annen egenkapital			322,2	299,4
Sum egenkapital som inngår i kjernekapital	2 111,4	1 986,1	2 434,2	2 285,5
Fradrag i ren kjernekapital				
Verdijustering for krav om forsvarlig verdifastsettelse	-4,9	-4,9	-5,0	-4,9
Immaterielle eiendeler/utsatt skattefordel	-5,9	-5,2	-6,2	-5,7
Goodwill inkl. i verdsettelse vesentlige eierandeler	-20,1	-18,2	-20,1	-18,2
Finansfradrag – uvesentlige eierandeler	-2,9	-50,9	0,0	-29,6
Finansfradrag – vesentlige eierandeler	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum fradrag i ren kjernekapital	-33,8	-79,0	-31,2	-58,4
Sum ren kjernekapital	2 077,6	1 907,0	2 403,0	2 227,0
Kjernekapital				
Fondsobligasjoner	101,2	200,4	101,2	200,4
Finansfradrag – uvesentlige eierandeler	-0,6	-11,5	0,0	-6,7
Sum	100,6	188,9	101,2	193,7
Sum kjernekapital	2 178,3	2 095,9	2 504,2	2 420,7
Tilleggskapital				
Ansvarlig lånekapital	299,4	299,3	299,4	299,3
– Finansfradrag – uvesentlige eierandeler	-0,4	-9,0	0,0	-5,2
Sum tilleggskapital	299,1	290,3	299,4	294,1
Sum ansvarlig kapital	2 477,3	2 386,3	2 803,6	2 714,8
Risikovektet volum	10 060,9	10 148,9	12 933,1	12 763,7
Samlet krav til ansvarlig kapital	1 609,7	1 573,1	2 392,6	2 297,5
Kapitaldekning	24,62 %	23,51 %	21,68 %	21,27 %
Kjernekapitaldekning	21,65 %	20,65 %	19,36 %	18,97 %
Ren kjernekapital	20,65 %	18,79 %	18,58 %	17,45 %

Noter til regnskapet

NOTE 3 Spesifikasjon av samlet kapitalkrav

(forts.)

Standardmetoden	Morbank		Konsern	
	31.12.19	31.12.18	31.12.19	31.12.18
Lokale og regionale myndigheter	2,4	1,8	2,4	1,8
Institusjoner	25,2	26,7	6,2	8,1
Foretak	19,2	22,8	19,2	22,3
Massemarkedssegment	13,2	3,7	13,2	3,7
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	585,0	597,1	847,2	832,3
Forfalte engasjementer	29,6	42,5	34,3	49,2
Obligasjoner med fortrinnsrett	10,8	10,5	11,3	11,0
Andeler i verdipapirfond	5,6	5,7	5,6	5,7
Egenkapitalposisjoner	41,1	38,7	12,6	12,3
Øvrige engasjement	16,6	14,1	12,6	10,2
Samlet kapitalkrav for kreditt-, motparts- og forringelsesrisiko: (Standardmetoden)	748,5	763,6	964,5	956,6
Samlet kapitalkrav for operasjonell risiko (Basismetode)	56,2	48,1	70,6	64,3
CVA tillegg	0,2	0,2	0,2	0,2
Sum minstekrav til ansvarlig kapital	804,9	811,9	1 035,3	1 021,1
Bufferkrav:				
Bevaringsbuffer (2,5 %)	251,5	253,7	323,3	319,1
Motsyklisk buffer (2,5 % fra 31.12.19, 2 % i 2018)	251,5	203,0	323,3	255,3
Systemrisikobuffer (3 % fra 1.7.2014)	301,8	304,5	388,0	382,9
Bufferkrav i ren kjernekapital	804,9	761,2	1 034,6	957,3
Pilar 2 krav fastsatt av Finanstilsynet (2,5 % fra 30.6.2017)			323,3	319,1
Samlet bufferkrav i ren kjernekapital			1 358,0	1 276,4
Samlet krav til ansvarlig kapital	1 609,7	1 573,1	2 393,3	2 297,5

Kapitaldekningen er basert på at banken fører regnskapet etter IFRS og rapporterer kapitaldekningen etter standardmetoden.

NOTE 3

Rapportering av soliditet for eierforetak i samarbeidende gruppe

(forts.)

I tråd med Finansforetaksloven § 17-13 (2) og utfyllende bestemmelser i CRR/CRD IV-forskriften, foretar Fana Sparebank en forholdsmessig konsolidering av sine eierandeler i samarbeidende grupper. Denne plikten ble gjeldende fra 1.1.2017 for eierandeler over 10 prosent, og 1.1.2018 for eierandeler under 10 prosent. Det er også beregningene etter innkonsolidering som er førende for Finanstilsynets oppfølging av bankens oppfyllelse av pilar I, II og bufferkrav på konsolidert basis.

Fana Sparebank deltar i samarbeidende gruppe med Brage Finans AS, og innkonsoliderer følgelig bankens

eierandelen på 5,34 prosent pr. 31.12.2019 i konsernets kapitaldekning. (2018: 9,69 prosent)

Fana Sparebank er også i samarbeidende gruppe med VBB AS (Vipps). Gjennom sin eierandel på 4,28 prosent i Balder Betaling AS eier banken indirekte 0,45 prosent av aksjene i VBB AS. Finansdepartementet har imidlertid gitt dispensasjon fra kravet om forholdsmessig konsolidering for deltagere med eierandeler under 10 prosent. Forutsetningen for dispensasjonen er at foretaket gjør fradrag for hele den bokførte verdien i foretakets rene kjernekapital. Dette har Fana Sparebank gjort.

	Ren kjerne- kapital	Kjerne- kapital	Ansvarlig kapital
Pr. 31.12.2019			
Kapital Fana Sparebank konsern	2 403,0	2 504,2	2 803,6
Forholdsmessig andel av kapital i Brage Finans	94,5	103,8	116,4
Reversering av fradrag	0,0	0,0	0,0
Interne elimineringer	-83,7	-83,7	-83,7
Kapital etter innkonsolidering av Brage Finans	2 413,8	2 524,3	2 836,3
Beregningsgrunnlag Fana Sparebank konsern	12 933,1		
Forholdsmessig andel av netto beregningsgrunnlag Brage Finans	543,1		
Elimineringer av interne fordringer og kapital i Brage Finans	-96,6		
Justering pga endret terskelverdi for fradrag	0,0		
Netto beregningsgrunnlag etter innkonsolidering av Brage Finans	13 379,6		
Kapitaldekning etter innkonsolidering av eierandel i Brage Finans	18,04 %	18,87 %	21,20 %
	Ren kjerne- kapital	Kjerne- kapital	Ansvarlig kapital
Pr. 31.12.2018			
Kapital Fana Sparebank konsern	2 227,0	2 420,7	2 714,8
Forholdsmessig andel av kapital i Brage Finans	114,8	124,5	141,0
Reversering av fradrag	29,6	36,3	41,5
Interne elimineringer	-110,6	-110,6	-110,6
Kapital etter innkonsolidering av Brage Finans	2 260,8	2 470,8	2 786,6
Beregningsgrunnlag Fana Sparebank konsern	12 763,7		
Forholdsmessig andel av netto beregningsgrunnlag Brage Finans	835,4		
Elimineringer av interne fordringer og kapital i Brage Finans	-127,1		
Justering pga endret terskelverdi for fradrag	41,5		
Netto beregningsgrunnlag etter innkonsolidering av Brage Finans	13 513,5		
Kapitaldekning etter innkonsolidering av eierandel i Brage Finans	16,73 %	18,28 %	20,62 %

NOTE 4

Uvektet kapitalandel

(I MILL. KR)

Finansdepartementet fastsatte 20. desember 2016 minste- og bufferkrav til uvektet kjernekapitalandel som skal oppfylles fra 30. juni 2017. Bestemmelsene om krav til uvektet kjernekapitaldekning følger av forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV (CRR/CRD IV-forskriften) del III.

Minstekravet til uvektet kjernekapitalandel er fastsatt til 3 prosent. Alle banker skal i tillegg ha en uvektet kjernekapitalbuffer på minst 2 prosent.

	Morbank		Konsern	
	31.12.19	31.12.18	31.12.19	31.12.18
Fremtidig eksponering ved bruk av markedsverdimetoden	4,3	4,4	4,3	4,4
Poster utenom balansen	1 946,0	1 800,2	846,8	836,5
Utlån og øvrige eiendeler	18 229,8	17 903,7	26 203,4	25 098,2
Sum eksponeringsmål	20 180,1	19 708,3	27 054,5	25 939,1
Sum kjernekapital	2 178,3	2 095,9	2 504,2	2 420,7
Uvektet kapitalandel	10,79 %	10,63 %	9,26 %	9,33 %

Rapportering av soliditet for eierforetak i samarbeidende gruppe

	31.12.19	31.12.18
Totalt eksponeringsbeløp	27 054,5	25 939,1
Forholdsmessig andel av eksponeringsbeløp i Brage Finans	695,3	998,6
Eliminering av interne fordringer og kapital i Brage Finans	-148,2	-151,4
Totalt eksponeringsbeløp etter innkonsolidering Brage Finans	27 601,7	26 786,3
Netto kjernekapital etter innkonsolidering	2 524,3	2 470,8
Uvektet kapitalandel etter innkonsolidering	9,15 %	9,22 %

NOTE 5

Risikostyring

Risikostyring er et av styrets sentrale fokusområder. Finansielt mål for banken er god risikojustert avkastning. En økning i risiko skal gjenspeiles i økt forventet avkastning. Hvor mye risiko banken skal eksponere seg for avgjøres av bankens risikoevne og -vilje. Type risiko avgjøres av kompetanse.

Organisering

- Styret i Fana Sparebank fastsetter langsiktige mål for bankens risikoprofil. Risikoprofilen operasjonaliseres gjennom definering av mål og rammer for de ulike risikoområdene, samt gjennom fastsettelse av fullmakter.
- Det foreligger mål, rammer og fullmakter for bevilgninger innen kredittområdet, kapitalforvaltning, likviditetsområdet og styring av operasjonell risiko.
- Rammeverk og fullmakter revideres årlig av styret for hvert risikoområde.

Oppfølging

Alle ledere er ansvarlige for risiko innen eget område, og skal derfor ha full innsikt i og forståelse av risikobildet til enhver tid.

Risikorapportering som utarbeides av risk manager er en del av den kvartalsvise rapporteringen til styret.

For å styre risiko skiller Fana Sparebank mellom følgende risikoområder:

- **Kredittrisiko** er risiko for tap som skyldes at bankens motparter/kunder ikke oppfyller sine betalingsforpliktelser overfor banken. Kredittrisiko omfatter hovedsakelig alle utlån, men inkluderer også andre fordringer på kunder, herunder garantier og kreditter. Kredittrisiko er isolert sett bankens største risikoområde.
- **Konsentrasjonsrisiko** er knyttet til utlånsporteføljen, og tar for seg risiko basert på bransjekonsentrasjon og enkeltkundekonsentrasjon.
- **Markedsrisiko** er et uttrykk for den finansielle risiko banken løper som følge av åpne posisjoner (eksponering) i rente- og egenkapitalmarkedene. Risikoen er knyttet til resultatvariasjoner som følge av endringer i markedspriser. Dette kan komme til uttrykk ved kursfall i aksjer, endringer i renter, og prisingen av kredittrisiko som påvirker rentebærende finansielle instrumenter som obligasjoner. Valutarisiko, eller tap som følge av at valutakurser endrer seg i bankens disfavør, er ubetydelig i Fana Sparebank.

- **Likviditetsrisiko** er risikoen banken har for tap/økt finansieringskostnad ved ikke å overholde egne betalingsforpliktelser til rett tid.
- **Operasjonell risiko** er risikoen for tap banken kan påføres som en konsekvens av svakheter eller feil ved prosesser og systemer, menneskelig svikt eller eksterne hendelser.
- **Forretningsrisiko** er risiko for tap på grunn av endringer i eksterne forhold som markedssituasjonen eller myndighetenes reguleringer. Risikoen inkluderer omdømme- eller renommérisiko.

Styringsdokumenter

I tillegg til overordnet strategi, har styret i Fana Sparebank utarbeidet kredittstrategi, kapitalforvaltningsstrategi, likviditetsstrategi, strategi risikostyring og internkontroll, strategi styring av operasjonell risiko, personvernstrategi, gjenopprettingsplan, beredskapsplan m.fl. Det enkelte strategidokument fastsetter mål, strategi for å nå målet samt rammer for å styre risikoen. Styret fastsetter også ICAAP som vurderer og dokumenterer risikoen for de ulike virksomhetsområdene og tilhørende kapitalbehov. Banken benytter standardmetoden for beregning av pilar 1 kapitalbehov for kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko. For beregning av pilar 2 kapitalbehov følges Finanstilsynets rundskriv 12/2016. Beregningene av kapitalkravene gjøres i en totalrisikomodell. Vurdering av kapitalbehov og kapitalstyring gjøres i et fremover-skuende perspektiv, og derfor benyttes en prognosemodell i tillegg. Prognosemodellen viser beregninger for normal scenario, medium stress scenario og hardt stress scenario.

Kapitalstyring

Ved inngangen til 2020 utgjør krav til ren kjernekapital 15,1 prosent som fordeler seg med 12,5 prosent på pilar 1 og 2,6 prosent på pilar 2. Krav til kjernekapital og ansvarlig kapital utgjør henholdsvis 16,6 prosent og 18,6 prosent. På samme tidspunkt utgjør ren kjernekapital 18,0 prosent, kjernekapital 18,9 prosent og ansvarlig kapital 21,2 prosent. Fra og med 31. desember 2022 øker pilar 1 kapitalkrav fra 12,5 prosent til 14,0 prosent som følge av økning i systemrisikobuffer. Banken er opptatt av å ha en tilfredsstillende margin på toppen av samlede regulatoriske krav for å være i stand til å vokse på utlån også i krevende tider samt fremstå solid i forbindelse med finansieringsaktiviteter. Bankens soliditetsmål ligger derfor 1 prosentpoeng over det til enhver tid gjeldende kravet. ICAAP, beredskapsplan og gjenopprettingsplan beskriver tiltak for å sikre tilfredsstillende kapitaldekning dersom banken blir utsatt for stress.

NOTE 5

(forts.)

Banken gjennomfører en sensitivitetsanalyse for å få frem resultateffekten / kapitalbehovet av endringer i markedspriser på investeringsporteføljen og eiendom, se tabellen under. I beregningen forutsetter banken at aksjer og eiendom faller med henholdsvis 45 prosent og 35 prosent. Det er gjort fratrett for kapitalbehov etter pilar 1. Rentefølsomheten beregnes på bakgrunn av et parallelt skift i statsrentekurven på 2,0 prosentpoeng. Det er tatt utgangspunkt i maksimal utnyttelse av rammen for renterisiko. For spreadrisiko er spreadendringer som angitt i vedlegg 3 til Finanstilsynets Rundskriv 12/2016 og faktisk eksponering. Markedsprisendringer som forutsatt vil redusere bankens resultat med 70 millioner kroner. Banken har satt av kapital for å stå imot et slikt tap.

Markedsrisiko/sensitivitetsanalyse	Resultateffekt
Renterisiko	30,0
Aksjerisiko	4,1
Spreadrisiko	35,8
Sum markedsrisiko	69,9

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko for tap som skyldes at bankens motparter eller kunder ikke har evne eller vilje til å gjøre opp for seg. Bankens kredittstyring er definert i kredittåndboken med kredittstrategi, -policy, fullmakts- og bevilgningsreglement.

Markedsrisiko

Styret har vedtatt investeringsstrategi som gjør rede for investeringsmål, -strategi, -risiko samt rapportering og måling. Strategien gjelder for bankens LCR- og avkastningsportefølje, samt bankens øvrige finansielle investeringer. Regelverket vedrørende liquidity coverage ratio (LCR) stiller krav til bankens LCR-portefølje. Banken må ha likvide midler som minst dekker netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid gitt en stressituasjon. Likvide midler kan bestå av statsobligasjoner, innskudd i Norges Bank, statsgaranterte rentepapirer samt obligasjoner med fortrinnsrett mv. Netto likviditetsutgang utgjør kontraktsfestede inn- og utbetalinger herunder renter og avdrag på utlån og verdipapirer, renter og forfall på innlån, samt stresstesting av innskudd og kreditt- og likviditetsfasiliteter mv. Bankens primære mål for forvaltningen av likviditetsporteføljen er å holde likviditetsrisikoen lav. Likviditetsrisiko defineres som risiko for tap på LCR-porteføljen som følge av dårlig likviditet i verdipapirene. Strategien for å oppnå lav likviditetsrisiko er å investere i statsobligasjoner, holde innskudd i Norges Bank mv. Sekundært mål for forvaltningen er å oppnå høyest mulig risikojustert avkastning. Strategien er å sette sammen en portefølje av verdipapirer med lav rentedurasjon (-risiko) og lav til moderat kredittdurasjon (-risiko) fordelt optimalt på de ulike likviditetsnivåene som er gitt av regelverket.

Som følge av LCR-regelverket skiller banken i sterkere grad mellom likviditets- og avkastningsportefølje. Likviditetsporteføljen dekker det kortsiktige likviditetsbehovet på 30 dager gitt en stressituasjon, og bidrar sammen med avkastningsporteføljen til å dekke likviditetsbehovet mellom 30 og 180 dager. Tidshorisonten gjør det mulig å øke investeringsrisikoen i avkastningsporteføljen noe og dermed øke forventet avkastning sammenlignet med LCR-porteføljen. Bankens strategi for å optimalisere risikojustert avkastning er å sette sammen en renteportefølje med eksponering mot rente- og kreditt risiko fordelt på ulike aktivaklasser. Fana Sparebank skal være en aktiv forvalter, og legger til grunn at kapitalforvaltningen skal ha et lang-siktig preg. For å utnytte markedsmuligheter åpner investeringsstrategien for å avvike den strategiske fordelingen på aktivaklasser gjennom fastsettelse av investeringsrammer (minimum og maksimum). Gjennom fastsettelse av investeringsrammer åpner også investeringsstrategien for å avvike strategisk nivå på bankens rente- og kreditt risiko.

Rente- og kreditt risiko vil være et resultat av investeringsstrategien. Renterisiko er risiko for verdifall på rentebærende verdipapirer som følge av oppgang i statsrenter. Renterisiko styres først og fremst gjennom fastsettelse av strategisk nivå på samlet rentedurasjon samt en ramme for minimum og maksimum. Av hensyn til bankens likviditet skal den rentebærende delen av investeringsporteføljen representere ulike løpetider. Kredittrisiko er risiko for verdifall på verdipapirer med kreditteksponering som følge av økte kredittpåslag. Kredittrisikoen styres først og fremst gjennom strategisk mål og rammer for de ulike kredittkategoriene. I tillegg styres kredittrisikoen gjennom fastsettelse av et strategisk nivå på gjennomsnittlig kredittdurasjon samt minimum og maksimum. Løpetidsfordelingen gjelder også her.

Basert på månedlige avkastnings- og risikoberegninger utført av mid-office, rapporterer risk manager kvartalsvis investeringsresultater mv. til styret. Rapporten behandles av ledergruppen i forkant av styremøtet. Mid-office sin månedlige avkastningsrapport skal behandles av Balansestyringskomiteen. Vedrørende måling skal rapportene inneholde avkastningstall både på aggregert nivå for LCR-porteføljen og avkastningsporteføljen og aktivaklassenivå samt overholdelse av rammer vedrørende rente- og kreditt risiko og aktivaklasser. I tillegg skal rapportene inneholde en attribusjonsanalyse som viser om avvik fra strategisk nivåer, altså om forvalters taktiske disposisjoner, bidrar til mer-/mindreavkastning sammenlignet med referanseporteføljen.

LCR- og avkastningsporteføljen dekker bankens likviditetsbehov. Banken har i tillegg finansielle investeringer av strategisk karakter, basert på styrevedtak. Rammen bestemmes av de til enhver tid gjeldende

NOTE 5

(forts.)

styrevedtak. For andre investering i aksjer og egenkapitalbevis fastsettes ramme på 40 millioner kroner. som forvaltes diskresjonært. Rapportering som for avkastningsporteføljen.

Ved utgangen av 2019 er 60 prosent av likviditetsporteføljen plassert i statsobligasjoner og nivå 1 obligasjoner med fortrinnsrett som er på nivå med minimumsrammen på 60 prosent. Posisjonen bidrar således til å sikre lav likviditetsrisiko. I samme portefølje er renterisikoen på 0,18 år lavere enn maksimumsrammen på 0,3 år og kredittdurasjonen på 2,89 år lavere enn maksimumsrammen på 4 år. I avkastningsporteføljen er renterisikoen på 0,37 år lavere enn maksimumsrammen på 0,5 år og kredittdurasjonen på 2,3 år lavere enn maksimumsrammen på 4,0 år. Finansielle investeringer av strategisk karakter er i overensstemmelse med særskilte styrevedtak. Og andre investeringer i aksjer og egenkapitalbevis er innenfor rammen på 40 millioner kroner.

Likviditetsrisiko

Målet for likviditetsstyringen i Fana Sparebank er å finansiere bankens virksomhet ved å balansere forholdet mellom finansieringskostnad og likviditetsrisiko. Likviditetsrisiko er definert som sannsynligheten for at banken ikke har tilgang til nødvendig finansiering til en fornuftig pris. En forutsetning for finansieringsvirksomheten er at Fana Sparebank fremstår lønnsom, solid, likvid og har en fornuftig finansieringsstruktur. For å nå målet om finansiering av virksomheten skal banken tilstrebe en diversifisering av finansieringskildene. Bankens skal være en aktiv låntaker, og finansieringsvirksomheten skal ha et langsiktig preg. For å utnytte markedsmuligheter åpner strategien for å avvike den langsiktige fordelingen på passivaklasser gjennom fastsettelse av rammer. Strategien åpner også for å avvike strategisk nivå på bankens likviditetsrisiko uttrykt som kredittdurasjon. Betydningen av den enkelte passivaklasse skal komme til uttrykk ved at den tildeles en strategisk andel. De viktigste finansieringskildene er innskudd, egenkapital (ren kjernekapital, kjernekapital og tilleggskapital), innlån fra markedet (utstedelse av sertifikat- og obligasjonslån), innlån gjennom Fana Sparebank Boligkreditt (utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett), innlån fra institusjonelle investorer og fondsforvaltere samt trekkfasiliteter. Innskudd som kan finansiere utlån er viktigere for banken enn innskudd som må plasseres i likviditetsporteføljen. Sistnevnte kan likevel være av interesse i den grad renten på innskuddet hensyntar at avkastningen på likviditetsporteføljen er lavere enn utlånsporteføljen

For å dekke gapet mellom bankens finansieringsbehov og finansieringen som innskudd og egenkapital representerer, skal banken utstede sertifikater, senior obligasjonslån og obligasjoner med fortrinnsrett. I vurderingen av hvordan de ulike verdipapirene skal settes sammen (passivaallokering), skal pris, graden

av pantsettelse av bankens eiendeler, finansieringsstruktur, forfallstruktur, låneomfang mv. tas hensyn til. Grunnet pris og tilgjengelighet skal obligasjoner med fortrinnsrett være bankens hovedinstrument for langsiktig markedsfinansiering. I takt med at andelen av porteføljen av obligasjoner med fortrinnsrett øker, skal de andre vurderingskriteriene tillegges økt vekt. Finansieringskostnaden knyttet til den enkelte passivaklasse bestemmes av bankens rating, løpetid og størrelsen på enkeltlån. Bankens har topprating Aaa for obligasjoner med fortrinnsrett og investment grade rating A3 for morbanken. Bankens skal tilstrebe å opprettholde/forbedre kredittratingen, og derfor løpende fokusere på forhold av betydning for bankens kredittrating.

Bankens tre mål for styring av likviditetsrisiko er:

1. Lav fundingkonsentrasjon; banken skal ha tilstrekkelig antall passivaklasser
2. Tilfredsstillende likviditetsandel; banken skal ha tilstrekkelige likvide eiendeler til å dekke forpliktelsene ved forfall i tråd med LCR-intensjonene
3. Tilfredsstillende andel stabil finansiering; banken skal ha stabil finansiering av virksomheten og motvirke risiko knyttet til inndekning av fremtidig innlånsbehov i tråd med NSFR-intensjonene.

I tråd med mål og strategi skal banken tilstrebe en optimal finansieringsportefølje. For å legge til rette for taktisk allokering for å utnytte muligheter i markedet, er det fastsatt minimums- og maksimumsrammer. Minimumsrammer skal forhindre at prisprioritet gir for høy konsentrasjon i porteføljen av obligasjoner med fortrinnsrett. På sikt er banken tjent med regelmessig aktivitet i samtlige markeder. Maksimumsramme for obligasjoner med fortrinnsrett skal hindre overpantsettelse.

Bankens beregning av likviditetsandel og andel stabil finansiering skal hensynta at kravene gjelder til en hver tid og at banken når som helst kan bli utsatt for stress. Intern minimumsramme for LCR er på 110 prosent. Gitt at likvide eiendeler skal dekke forpliktelser ved forfall, vil sistnevnte være avgjørende for hvor mye som må plasseres i likvide eiendeler. Av hensyn både til likviditetsrisiko og lave avkastningsforventninger på likvide eiendeler, skal banken ved bruk av minimumsramme for gjennomsnittlig løpetid og maksimumsramme for enkeltlån og konsentrasjonsrisiko på forfall, mv., sørge for at forpliktelser ved forfall ikke overstiger et forsvarlig nivå.

Ved å tilfredsstillende NSFR-intensjonene, skal en bank kunne klare seg i 1 år under et moderat stressscenario med begrenset tilgang på ny finansiering og betydelige uttrekk av kundeinnskudd. Andel stabil finansiering tilsvarer tilgjengelig stabil finansiering i forhold til nødvendig stabil finansiering. Det regulatoriske kravet er minimum 100 prosent, men det foreligger

NOTE 5

(forts.)

ikke dato for når det trer i kraft. For å styre likviditetsrisikoen på en god måte, skal banken fremover likevel bygge på beregningen av NSFR, og tilfredsstillende krav om minimum 100 prosent andel stabil finansiering. Stabil finansiering er definert som de delene av egenkapital- og gjeldsfinansieringen som er forventet å være pålitelige tilgjengelige midler i løpet av en stressperiode på 1 år. Bankens krav om at 75 prosent av markedsfinansieringen skal ha løpetid utover 1 år legger grunnlaget for stabil finansiering. Rammer for opptak av enkeltlån og rammer for gjennomsnittlig løpetid på innlån bidrar til at andelen av finansiering som faller under 1 år, og dermed i mindre grad bidrar til stabil finansiering, er håndterbar for banken.

Ved utgangen av 2019 har 87 prosent av markedsfinansieringen løpetid utover 1 år som er over minimumsrammen. Posisjonen bidrar således til stabil finansiering. I tillegg har den samlede innlånsporteføljen en løpetid på 2,83 år som er over minimumsrammen på 2,5 år. Også dette bidrar til å gjøre finansieringen robust. Med en LCR på 208 prosent som er over kravet, ansees likviditeten som tilfredsstillende. Obligasjoner med fortrinnsrett utgjør mindre enn maksimumsrammen, og innlånsporteføljen er således diversifisert mot andre passivaklasser i tråd med strategi og risikostyring.

Operasjonell risiko

Styret i Fana Sparebank er av den oppfatning at god risikostyring og internkontroll er avgjørende for å nå bankens mål. Bankens sitt rammeverk for risikostyring og internkontroll skal bygge på krav i lov og forskrift mv. Fordi operasjonell risiko er et vidt fagfelt, har banken med virkning fra 2018 utarbeidet en egen strategi for styring av operasjonell risiko. Strategien kommer i tillegg til Strategi Risikostyring og Internkontroll. Strategi Risikostyring og Internkontroll er et overordnet strategidokument som legger føringer for samtlige delstrategier. Strategi Styring av Operasjonell Risiko er en delstrategi på linje med kredittstrategi, kapitalforvaltningsstrategi mfl. Strategien skiller seg fra de øvrige delstrategiene ved at den ikke er rettet mot et spesielt virksomhetsområde, men omfatter ulike kategorier av hendelser som kan påvirke alle virksomhetsområdene i banken.

Banken definerer operasjonell risiko som «risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser».

Det fremgår av Strategi Risikostyring og Internkontroll at kredittrisiko som følger av utlånsvirksomheten skal være den risikoeksponeringen som gir størst bidrag til bankens inntjening. Dette begrunnes med bankens kredittvurderingskompetanse. Renterisiko, aksjerisiko, valutarisiko skal være lav. Kompleksiteten i forretningsmodellen påvirker vurderingen av nivået på operasjonell risiko. Bankens sin modell er enkel og oversiktlig. Fokus på kredittrisiko legger klare føringer for styring av operasjonell risiko og innebærer at banken skal ha rutiner for å

- vurdere låntakers betjeningsevne
- vurdere og etablere sikkerheten
- prise forventet utlånstap mv.

Banken har ikke vært involvert i oppkjøp, fusjoner, fisjoner eller andre vesentlige endringer i bankens forretningsmodell og/eller strategi som har bidratt til en økning i operasjonell risiko.

Målet for **risikostyringen** i banken er at volatiliteten (avvik fra forventet resultat) ikke skal overstige bankens margin før kapitalkravene ikke overholdes. Det er først og fremst endringer i markedspriser som statsrenter og kredittspreader som gir opphav til volatiliteten. Men også tap som følge av operasjonell feil kan gi avvik fra forventet resultat.

Styret er av den oppfatning at tap som følge av operasjonelle feil kun i begrenset grad skal bidra til avvik fra forventet resultat, og har fastsatt maksimumsramme for slik eksponering. Nivået på rammen begrunnes med at operasjonelle feil knyttet til vurdering og etablering av den enkelte sikkerhet kan gi betydelige tap. Dersom et lån viser seg å være uten sikkerhet, vil lånet resultere i økte nedskrivninger selv om tapet ikke realiseres.

Markedsrisiko

(I MILL. KR)

Rentebærende verdipapir	Bokført verdi	Renteøkning 2 %
Stat og statsgaranterte	490,1	-2,1
Særskilt sikre obligasjoner	1 409,7	-4,8
Øvrige sertifikater og obligasjoner	279,3	-0,7
Pengemarkedsfond	169,4	-1,7
Sum rentepapir	2 348,5	-9,3

Aksjer, andeler og egenkapitalbevis	Bokført verdi	Kursfall 30 %
Aksjer til virkelig verdi med verdiendring over resultat	167,3	-50,2

NOTE 6

Maksimal kreditteksponering

(I MILL. KR)

Maksimal kredittisiko er representert ved balanseført verdi av de finansielle eiendelene inkludert derivater i balansen. Konsernet har i tillegg kredittisiko knyttet til utenombalanseposter som beskrevet i note 40 (garantier, trekkfasiliteter m.m.)

Tabellen viser maksimal brutto eksponering før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

	Morbank		Konsern	
	31.12.19	31.12.18	31.12.19	31.12.18
Fordringer mot sentralbanker	69,2	65,7	69,2	65,7
Utlån til kredittinstitusjoner	844,5	947,7	237,4	342,8
Utlån til kunder	14 424,0	14 012,1	23 253,2	22 033,9
Finansielle derivater	4,3	0,6	4,3	0,6
Rentebærende verdipapir	2 090,2	2 139,2	2 179,1	2 229,5
Sum maksimal eksponering for kredittisiko i balansen	17 432,2	17 165,3	25 743,2	24 672,5
Udisponerte ordinære rammekreditter	1 363,5	1 174,9	1 675,0	1 598,2
Lånetilsagn	306,6	265,3	306,6	265,3
Garantier	160,8	160,6	160,8	160,6
Sum maksimal eksponering utenfor balansen	1 830,9	1 600,8	2 142,3	2 024,1
Sum maksimal eksponering for kredittisiko	19 263,1	18 766,1	27 885,6	26 696,6

Risikoreduserende ordninger:

Lån og kreditter gis som hovedregel kun mot betryggende sikkerhet, både på PM og BM. Som sikkerhet skiller det mellom tre hovedtyper pant:

- Pant i fast eiendom (Pantelovens kap. 2)
- Pant i løsøre (Pantelovens kap. 3)
- Andre sikkerheter (Pantelovens kap. 4)

På PM er hovedregelen at lån med pant i fast eiendom ikke skal overstige en belåningsgrad på 85 prosent av forsvarlig verdigrunnlag (markeds-/omsetningsverdi), som er i tråd med finansstilsynets forskrift om krav til nye lån med pant i bolig. For andre typer sikkerheter kan belåningsgraden variere. Det stilles krav til løpende vurdering av sikkerhetenes realisasjonsverdi.

På BM gis det som hovedregel lån og kreditter med pant i fast eiendom på inntil 80 prosent av forsvarlig verdigrunnlag. For andre typer sikkerheter vil belåningsgraden variere. Det stilles uansett krav til løpende og forsvarlige vurderinger av sikkerhetenes realisasjonsverdi.

Finansforetaksloven kapittel 11 del II og tilhørende forskrift regulerer i detalj hvilke lån som kan overføres til Fana Sparebank Boligkreditt AS. Dette er lån som benyttes som sikkerhetsmasse for utstedte obligasjoner med fortrinnsrett. Regelverket er strengere enn ved vanlig långivning til bolig, og loven krever også en uavhengig gransker oppnevnt av Finansstilsynet og uavhengig verddivurdering av hvert enkelt pant.

Sikkerheter

Majoriteten av personmarkedsporteføljen er sikret med pant i bolig, og tabellen under viser fordelingen av utlån med pant i bolig, over og under 80 prosent av forsvarlig verdigrunnlag. Forsvarlig verdigrunnlag på panteobjektet er definert som antatt markeds-/omsetningsverdi.

Noter til regnskapet

NOTE 6

(forts.)

	Morbank		Konsern	
	31.12.19	31.12.18	31.12.19	31.12.18
Lån med sikkerhet i bolig < 80 % av forsvarlig verdigrunnlag	9 932,9	9 295,7	18 565,3	17 188,7
Lån med sikkerhet i bolig > 80 % av forsvarlig verdigrunnlag	1 067,1	1 147,6	1 282,3	1 285,1
Øvrige utlån	3 470,2	3 646,3	3 462,3	3 644,9
Sum utlån	14 470,2	14 089,6	23 309,9	22 118,7

Sikkerheter innenfor næringslivsengasjementer er mer kompleks enn for personmarkedet, og det hefter noe mer usikkerhet ved estimatene på porteføljnivå, men det inngår i bankens rutiner å hyppig vurdere verdien av sikkerhetsmassen.

Under er en tabell som viser tildelte verdier på sikkerhetsmassen som er pantsatt for lån og kreditter. Realisasjonsverdiene begrenses oppad til pantobligasjonens pålydende og hensyntar obligasjonens prioriterte rekkefølge. Tallene er på konsernnivå og gir primært en oversikt over fordeling av pantesikkerhetene mellom ulike sikkerhetstyper.

Konsern	31.12.19	31.12.18
Sikkerhet i eiendom	24 236	23 057
Øvrig sikkerhet	317	282
Sum	24 553	23 340

Tabellen nedenfor viser verdien av sikkerhetene knyttet til engasjement i steg 3. Maksimum kreditteksponering er summen av utlån, garantier og ubenyttet kreditt. Tabellen er utarbeidet på konsernnivå

	Maksimum-kreditt-eksponering	Sikkerheter		Netto eksponering	Nedskrivninger steg 3
		Pant i eiendom	Annet		
Pr. 31.12.2019					
Personlig næringsdrivende	0,9	0,9	0,0	0,0	0,0
Private foretak med begrenset ansvar (AS mv.)	80,7	46,2	12,6	21,8	17,1
Lønnstakere	69,2	61,8	0,0	7,4	9,4
Sum	150,8	109,0	12,6	29,2	26,5

NOTE 7

Kredittrisiko og risikoklassifisering

(I MILL. KR)

Kredittrisiko

Kredittrisiko er sannsynlighet for tap som følge av at kundene ikke har evne eller vilje til å oppfylle betalingsforpliktelsene sine overfor banken. Størstedelen av kredittrisikoen kommer fra utlån, kreditter og garantier. Styret setter rammer for banken sin kredittrisiko gjennom årlig evaluering av kredittstrategi og – policy samt bevilgnings- og fullmaktsreglementet. I tillegg har banken kreditthåndbok, og opplegg for etterlevelsesk kontroll innenfor kredittområdet.

Kredittrisiko utlån til kredittinstitusjoner

Morbank har gitt en kreditt på 400 millioner kroner til Fana Sparebank Boligkreditt AS. Kreditten benyttes til kjøp av boliglån med formål å utstede obligasjoner med fortrinnsrett. Kreditten var pr. 31.12.2019 trukket opp med 7 millioner kroner. I tillegg har morbank gitt Fana Sparebank Boligkreditt AS et langsiktig lån på 600 millioner kroner pr. 31.12.2019. 63 millioner kroner er

finansiering til Brage Finans AS. Brage Finans AS er en strategisk samarbeidspartner som banken har eierinteresser i. Resterende saldo på 174 millioner kroner er innskudd i andre banker uten binding. Engasjement mot boligkreditselskapet elimineres i konsern.

Finansielle derivat

Finansielle derivat benyttes til å redusere renterisiko på fastrenteprodukt i utlånsporteføljen, verdipapirporteføljen og innlån fra markedet. Motpart er store skandinaviske banker.

Kredittrisiko rentebærende verdipapir

Bokført verdi i rentebærende verdipapir representerer maksimal risikoeksponering. Risikotoleransen er nedtegnet i bankens kapitalforvaltningsstrategi. Tabellen under viser fordelingen i ulike aktivaklasser pr. 31. desember (tall i millioner kroner).

Aktivaklasser og risikogrupper (konsern)	2019	2018
Bankinnskudd, herunder Norges Bank	252	334
Statsobligasjoner og -sertifikater	151	197
Andre 0 prosent-vektede obligasjoner	334	339
Kommune, Fylkeskommune	149	115
OMF, bolig- og næringskreditt	1 407	1 378
Bank, finans, kredittforetak og industri	78	116
Bankutstedte ansvarlige lån, fondsobligasjoner og hybridkapital	50	77
Andeler pengemarkedsfond, lav kredittrisiko	102	101
Andeler obligasjonsfond, middels og høy kredittrisiko	67	64
Påløpte renter	11	7
Sum rentebærende verdipapir	2 351	2 394
Likviditetsforvaltning	2 603	2 728

Modeller for beregning av kredittrisiko

Banken benytter modeller for å estimere sannsynlighet for mislighold for kundene. Vedlikehold skjer gjennom validering. Innenfor personkundemarkedet er det utviklet en statistisk søknads- og porteføljescoremodell, som predikerer sannsynlighet for at kunden går i mislighold i løpet av en 12 måneders periode. Søknads-scoremodellen benytter seg av både interne og eksterne data om kunden, og blir benyttet når kunden er i en søknadsprosess i banken. Porteføljescoremodellen benytter utelukkende bankinterne data og beregner en sannsynlighet for mislighold ut fra kunden sin bruk av banken. Risikoklassifisering ved hjelp av porteføljescoremodellen blir gjort månedlig, og blir benyttet i banken sin oppfølging av den enkelte kunde.

Det er også utviklet en modell som beregner sannsynlighet for mislighold innenfor en 12 måneders periode til banken sine næringslivskunder. Denne modellen er en hybridmodell, som er utviklet dels basert på statistiske analyser av kundegrunnlaget, og dels på kunnskap fra erfarne saksbehandlere i bank. Modellen er satt sammen av variabler som både fanger opp utvikling i kundene sine regnskap, samt bruken av banken. For noen organisasjonsformer, der regnskapsinformasjon ikke blir offentliggjort i søkbare register, benytter banken ekstern scoring for risikoklassifisering. Samtlige av banken sine næringsengasjement blir risikoklassifisert månedlig.

Noter til regnskapet

NOTE 7

(forts.)

Ved hjelp av disse modellene blir alle banken sine kredittengasjement risikoklassifisert i risikoklassene A–K, der A er best og K er misligholdte engasjement. Ut fra

dette er engasjementene inndelt i 3 hovedgrupper: lav risiko, middels risiko og høy risiko. (se tabell)

Risikoklassifisering i Fana Sparebank

Risikoklasse	Sannsynlighet for mislighold	
	Fra og med	Til
A	0,000 %	0,100 %
B	0,100 %	0,250 %
C	0,250 %	0,500 %
D	0,500 %	0,750 %
E	0,750 %	1,250 %
F	1,250 %	2,000 %
G	2,000 %	3,000 %
H	3,000 %	5,000 %
I	5,000 %	8,000 %
J	8,000 %	100,000 %
K	100,000 %	

Personmarked

Morbank

Brutto utlån, garantier og tap på utlån for hver risikogruppe.

Risikoklasse	Brutto utlån		Garantier		Ubenyttet trekkfasilitet		Misligholdte engasjement		Nedskrivninger	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Lav risiko	6 668	6 275	1	1	673	518	0	0	1	1
Middels risiko	2 252	2 052	0	0	31	23	0	1	1	2
Høy risiko	340	399	0	0	1	1	69	71	13	10
Sum 31.12.	9 260	8 727	1	1	705	542	70	72	15	13

Konsern

Brutto utlån, garantier og tap på utlån for hver risikogruppe.

Risikoklasse	Brutto utlån		Garantier		Ubenyttet trekkfasilitet		Misligholdte engasjement		Nedskrivninger	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Lav risiko	13 822	13 140	1	1	1 346	1 207	1	1	2	2
Middels risiko	3 488	2 883	0	0	48	36	0	1	6	6
Høy risiko	512	528	0	0	1	1	97	83	19	13
Sum 31.12.	17 822	16 551	1	1	1 395	1 244	98	85	27	21

NOTE 7

(forts.)

Bedriftsmarked

Morbank

Brutto utlån, garantier og tap på utlån for hver risikogruppe.

Risikoklasse	Brutto utlån		Garantier		Ubenyttet trekkfasilitet		Misligholdte engasjement		Nedskrivning	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Lav risiko	2 497	2 347	75	75	134	144	0	0	1	2
Middels risiko	2 149	2 277	40	55	91	183	0	0	8	11
Høy risiko	564	739	44	30	41	11	58	33	25	54
Sum 31.12.	5 210	5 362	160	159	266	338	58	33	35	67

Konsern

Brutto utlån, garantier og tap på utlån for hver risikogruppe.

Risikoklasse	Brutto utlån		Garantier		Ubenyttet trekkfasilitet		Misligholdte engasjement		Nedskrivning	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Lav risiko	2 638	2 479	75	75	148	161	0	0	1	1
Middels risiko	2 287	2 350	40	55	91	183	0	0	8	11
Høy risiko	564	739	44	30	41	10	58	33	24	54
Sum 31.12.	5 488	5 568	160	159	280	354	58	33	34	66

Kommentar til porteføljens utvikling

Konsernet har relativt lav kredittrisiko i personmarkedsporteføljen (PM). Fordeling mellom risikoklasser er nær uendret i løpet av 2019. Andel høy risiko er uendret på 3 % av total portefølje på PM. Lav risiko utgjør 79 % av total portefølje på PM ved utgangen av 2019 (80 %). Innenfor bedriftsmarked (BM) har det vært en liten endring i fordelingen mellom risikoklassene i 2018. Andel engasjement med høy risiko er redusert fra 13 % i 2018 til 12 % ved utgangen av 2019. Andel med lav risiko har økt fra 44 % ved utgangen av 2018 til 48 % ved utgangen av 2019.

Tap

Ved utgangen av fjerde kvartal utgjorde Fana Sparebank sine individuelle nedskrivninger 20,2 millioner kroner, fordelt med 18,1 på BM og 2,1 på PM. PM har hatt en reduksjon på 0,5 millioner kroner siste år, mens BM hadde en reduksjon på 27,5 millioner kroner.

I 2019 økte konsernets modellbaserte nedskrivninger i personmarkedet fra 19,2 millioner kroner til 21,7 millioner kroner, en økning på 2,5 millioner kroner.

Økningen er primært et resultat av vekst. Kredittkort er et nytt produkt av året og har ved utgangen av året modellbaserte nedskrivninger på 1,1 millioner kroner. Resultatene viser at beregnet misligholdssannsynlighet ligger noe over observert mislighold.

I 2019 falt konsernets modellbaserte nedskrivninger i bedriftsmarkedet fra 21,1 millioner kroner til 19,0 millioner kroner, en reduksjon på 1,1 millioner kroner. Noe lavere misligholdssannsynlighet i utlånsporteføljen kombinert med negativ vekst bidrar til reduksjon i modellbaserte nedskrivninger. Vektet LGD viser også en nedgang siste år.

Modellene for beregning av misligholdssannsynlighet og tap gitt mislighold tar høyde for økt økonomisk usikkerhet fremover.

I sum hadde PM 3,3 millioner kroner i netto tap i 2019 (4,4 millioner kroner). BM hadde netto inngang på tap på 16,7 millioner kroner (20,1 millioner kroner).

NOTE 8

Utlån, garantier og tap på utlån fordelt på næringer

(I MILL. KR)

Morbank Næringssektor	Brutto utlån		Garantier		Ubenyttet trekkfasilitet		Misligholdte engasjement		Nedskrivninger	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Primærnæringer, jordbruk, skogbruk m.m.	7,7	4,9	0,2	0,2	0,7	0,7	0,0	0,0	0,0	1,0
Industri & Bergverk	98,9	148,9	4,8	2,5	18,7	8,7	0,0	8,1	0,6	8,5
Kraft, vannforsyning, bygg og anlegg	289,6	322,0	66,2	62,1	38,3	87,1	0,0	2,6	5,5	3,3
Varehandel, Hotell og Restaurantvirksomhet	158,6	86,9	16,6	12,3	20,6	21,7	0,0	0,6	0,5	1,5
Transport	23,6	25,1	10,0	10,9	6,6	5,3	0,0	0,0	0,3	0,3
Omsetning og drift av fast eiendom	3 643,2	3 854,8	32,9	47,3	63,2	79,1	34,1	10,7	16,1	38,5
Utvikling byggeprosjekter	556,3	465,7	25,3	20,8	40,2	81,9	20,2	10,1	6,2	5,9
Tjenesteytende næringer ellers	431,8	474,0	3,6	3,2	82,7	61,2	3,3	1,2	6,2	8,2
Lønnstagere m.m.	9 260,4	8 707,2	1,0	1,3	699,1	534,3	69,9	71,8	15,4	13,1
Sum utlån kunder 31.12.	14 470,2	14 089,6	160,8	160,6	970,0	880,0	127,5	105,1	50,7	80,3
Modellberegnet nedskrivning PM	14,3	13,3	0,0	0,0	0,2	0,1				
Modellberegnet nedskrivning BM	14,2	21,8	1,4	1,1	0,6	0,7				
Nedskrivning steg 3 individuelt vurdert PM	2,1	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0				
Nedskrivning steg 3 individuelt vurdert BM	15,7	40,3	2,5	0,9	0,0	0,0				
Netto utlån til kunder	14 424,0	14 012,1	156,9	158,6	969,3	879,3				
Utlån kredittinstitusjoner	844,5	947,7	0,0	0,0	393,5	294,9	0,0	0,0	0,0	0,0

NOTE 8

(forts.)

Konsern Næringssektor	Brutto utlån		Garantier		Ubenyttet trekkfasilitet		Misligholdte engasjement		Nedskrivninger	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Primærnæringer, jordbruk, skogbruk m.m.	18,2	10,0	0,2	0,2	0,7	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Industri & Bergverk	107,0	156,9	4,8	2,5	19,4	9,4	0,0	8,1	0,6	8,5
Kraft, vannforsyning, bygg og anlegg	320,1	352,9	66,2	62,1	41,1	90,3	0,0	2,6	5,5	3,3
Varehandel, Hotell og Restaurantvirksomhet	170,4	98,0	16,6	12,3	22,8	23,0	0,0	0,6	0,5	1,5
Transport	47,4	49,7	10,0	10,9	9,5	9,8	0,0	0,0	0,3	0,4
Omsetning og drift av fast eiendom	3 761,2	3 911,9	32,9	47,3	60,7	76,3	34,1	10,7	16,1	38,7
Utvikling byggeprosjekter	556,3	465,7	25,3	20,8	40,2	81,9	20,2	10,1	6,2	5,9
Tjenesteytende næringer ellers	507,4	542,5	3,6	3,2	91,7	70,9	3,3	1,2	5,2	8,3
Lønnstagere m.m.	17 821,9	16 531,1	1,0	1,3	1 388,8	1 235,9	98,2	84,8	26,7	21,0
Sum utlån kunder 31.12	23 309,9	22 118,7	160,8	160,6	1 674,9	1 598,2	155,7	118,1	61,1	87,6
Modellberegnet nedskrivning PM	22,6	20,6	0,0	0,0	0,2	0,1				
Modellberegnet nedskrivning BM	16,4	21,7	1,4	1,1	0,4	0,8				
Nedskrivning steg 3 individuelt vurdert PM	4,0	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0				
Nedskrivning steg 3 individuelt vurdert BM	13,8	40,3	2,5	0,9	0,0	0,0				
Netto utlån til kunder	23 253,2	22 033,9	156,9	158,6	1 674,3	1 597,3				
Utlån kredittinstitusjoner	237,4	342,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

NOTE 9 Utlån og garantier fordelt på kundegrupper og geografisk område

(I MILL. KR)

Debitorsektorer	Morbank				Konsern			
	31.12.19		31.12.18		31.12.19		31.12.18	
	Utlån	Garantier	Utlån	Garantier	Utlån	Garantier	Utlån	Garantier
Private foretak med begrenset ansvar (AS mv.)	4 575,3	142,1	4 796,3	154,8	4 567,4	142,1	4 788,4	154,8
Personlig foretak	1,6	13,5	3,4	0,0	1,6	13,5	3,4	0,0
Private institusjoner	8,6	0,4	9,0	0,4	8,6	0,4	9,0	0,4
Personlig næringsdrivende	547,9	3,8	558,6	4,1	834,1	3,8	768,9	4,1
Lønnstakere	9 260,4	1,0	8 691,6	1,3	17 821,8	1,0	16 509,3	1,3
Andre sektorer	76,4	0,0	30,7	0,0	76,4	0,0	39,8	0,0
Sum utlån kunder 31.12	14 470,2	160,8	14 089,6	160,6	23 309,9	160,8	22 118,7	160,6
Nedskrivninger (note 8)	46,2	3,9	77,5	2,0	56,7	3,9	84,8	2,0
Netto utlån kunder 31.12	14 424,0	156,9	14 012,1	158,6	23 253,2	156,9	22 033,9	158,6
Utlån kredittinstitusjoner	844,5	0,0	947,7	0,0	237,4	0,0	342,8	0,0
Geografisk område*	Utlån	Garantier	Utlån	Garantier	Utlån	Garantier	Utlån	Garantier
Hordaland fylke	13 533,3	160,5	13 101,1	153,8	21 617,3	160,5	20 712,1	153,8
Resten av Norge, inkl. Svalbard	903,8	0,2	957,8	6,8	1 640,5	0,2	1 366,9	6,8
Norske borgere i utlandet	33,1	0,0	30,7	0,0	52,2	0,0	39,8	0,0
Sum	14 470,2	160,8	14 089,6	160,6	23 309,9	160,8	22 118,7	160,6
Nedskrivninger (note 8)	46,2	3,9	77,5	2,0	56,7	3,9	84,8	2,0
Netto utlån til kunder	14 424,0	156,9	14 012,1	158,6	23 253,2	156,9	22 033,9	158,6

* Geografisk område = kundens adresse.

NOTE 10 Misligholdte og tapsutsatte engasjementer (I MILL. KR)

	Morbank		Konsern	
	31.12.19	31.12.18	31.12.19	31.12.18
Brutto misligholdte engasjement over 90 dager	107,9	63,1	131,6	65,1
Nedskrivninger på misligholdte engasjement	11,5	16,3	11,5	16,3
Netto misligholdte engasjement	96,3	46,8	120,1	48,8
Brutto øvrige tapsutsatte utlån	38,0	191,5	40,3	191,5
Nedskrivninger på øvrige tapsutsatte lån	8,7	25,3	8,7	25,3
Netto øvrige tapsutsatte lån	29,3	166,2	31,7	166,2

Misligholdte engasjementer representerer samlet engasjement til kunder hvor betalingsbetingelsene ikke er overholdt, med mindre forholdet ventes å være forbigående. Engasjementer klassifiseres som misligholdt senest 90 dager etter betalingsforfall.

Tapsutsatte engasjement er samlet utlån og garantier mot kunder med engasjement som ikke er klassifisert som misligholdte, men det etter en vurdering av kundens betjeningsevne og verdien av sikkerheter er sannsynlighetsovervekt for tap.

Aldersfordeling på forfalte utlån

Tabellen viser netto balanseført verdi av forfalte utlån.

	31.12.19	31.12.18	31.12.19	31.12.18
Forfalte utlån 1–30 dager	292,7	195,6	482,6	319,2
Forfalte utlån 31–90 dager	16,7	26,6	21,1	37,2
Forfalte utlån over 90 dager	58,5	43,2	80,6	45,2
Sum forfalte utlån	368,0	265,4	584,4	401,7

Noter til regnskapet

NOTE 11 Tap på utlån, ubenyttede kreditter og garantier (I MILL. KR)

Tap utlån og garantier	Morbank		Konsern	
	2019	2018	2019	2018
Endring nedskrivninger steg 1	0,4	0,2	0,7	-0,1
Endring nedskrivninger steg 2	-5,7	-0,3	-4,9	1,7
Endring nedskrivninger steg 3	-22,7	20,3	-20,9	20,3
Amortiseringseffekter	0,0	1,5	0,0	1,5
Konstaterte tap med tidligere nedskrivninger	15,0	1,3	15,0	1,3
Konstaterte tap uten tidligere nedskrivninger	0,0	0,6	0,0	0,6
Sum brutto tap	-12,9	23,5	-10,2	25,3
Inngått på tidligere konstaterte tap	-3,2	-0,8	-3,2	-0,8
Sum tap på utlån og garantier	-16,2	22,7	-13,4	24,5

Endring i tapsavsetninger 2019	Forventet tap			Total tapsavsetning
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	
Nedskrivninger 31.12.2018	5,5	33,5	48,7	87,6
Migrert fra steg 1	-0,7	0,6	0,1	0,0
Migrert fra steg 2	11,1	-12,3	1,2	0,0
Migrert fra steg 3	0,0	12,1	-12,1	0,0
Øvrige endring på engasjement	-10,9	-6,4	11,2	-6,1
Nye tap	2,4	7,8	6,6	16,7
Fraregnede tap	-1,2	-6,8	-29,1	-37,1
Nedskrivninger 31.12.2019	6,1	28,6	26,5	61,1
- herav nedskrivning på utlån	5,8	27,0	23,9	56,7
- herav PM	2,7	14,5	9,4	26,5
- herav BM	3,1	12,6	14,5	30,2
- herav nedskrivning på ubenyttet kreditt	0,3	0,3	0,0	0,6
- herav nedskrivning på garantier	0,1	1,3	2,5	3,9

Se note 9 for spesifikasjon av tapsavsetning på næringer.

NOTE 11

(forts.)

Endring i tapsavsetninger 2018

	Forventet tap			Total taps- avsetning
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	
Totale nedskrivninger pr. 31.12.17 iht. IAS 39				67,1
Effekt av overgang til IFRS 9				-1,4
Nedskrivninger 01.01.2018 iht. IFRS 9	5,6	31,8	28,3	65,7
Migrert fra steg 1	-1,2	1,1	0,1	0,0
Migrert fra steg 2	4,2	-7,4	3,2	0,0
Migrert fra steg 3	0,7	0,1	-0,8	0,0
Øvrige endring på engasjement	-4,5	10,4	12,6	18,5
Nye tap	2,2	6,8	7,1	16,0
Fraregnede tap	-1,5	-9,3	-1,8	-12,6
Nedskrivninger 31.12.2018	5,5	33,5	48,7	87,6
- herav nedskrivning på utlån	5,0	32,2	47,6	84,8
- herav PM	2,4	17,7	2,6	22,8
- herav BM	2,6	14,5	44,9	62,0
- herav nedskrivning på ubenyttet kreditt	0,3	0,4	0,1	0,8
- herav nedskrivning på garantier	0,1	0,9	1,0	2,0

Se note 8 for spesifikasjon av nedskrivninger på næringer.

NOTE 12 Fordeling av utlån til kunder mellom steg

(I MILL. KR)

Tabellen under avstemmer inngående balanse mot utgående balanse for utlån til kunder til amortisert kost.

Avstemmingspostene inkluderer følgende:

- overføringer mellom grupper som følge av vesentlig endring i kredittrisiko
- endringer som skyldes fraregning av lån i perioden
- endringer som skyldes opprettelse av nye lån i perioden
- andre endringer som påvirker brutto bokført verdi (f.eks. endring i opptrukket ramme, nedbetaling av avdrag)

Brutto utlån er sektorfordelt på bedriftsmarked og personmarked.

Brutto utlån vurdert til amortisert kost	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Total
Brutto utlån til amortisert kost pr. 01.01.19	17 406,8	3 418,8	293,6	21 119,2
Overført fra steg 1	-850,0	812,3	37,7	0,0
Overført fra steg 2	1 279,9	-1 346,6	66,7	0,0
Overført fra steg 3	81,0	193,8	-274,8	0,0
Fraregnet lån	-3 957,2	-921,7	-0,6	-4 879,5
Nye lån	6 525,7	638,3	34,3	7 198,3
Øvrige endringer	-1 088,6	-115,7	-19,8	-1 224,0
Brutto utlån til amortisert kost pr. 31.12.19	19 397,7	2 679,2	137,1	22 214,0
Tapsnedskrivninger	-5,8	-27,0	-23,9	-56,7
Netto utlån til amortisert kost	19 392,0	2 652,1	113,2	22 157,3
Utlån til virkelig verdi				1 095,9
Balanseført utlån pr. 31.12.19				23 253,2
Brutto utlån til amortisert kost pr. 31.12.19	19 393,5	2 679,2	141,4	22 214,1
– herav bedriftsmarked	3 961,1	1 390,2	71,4	5 422,7
– herav personmarked	15 432,4	1 289,0	70,0	16 791,4
Tapsnedskrivning	-5,8	-27,0	-23,9	-56,7
– herav bedriftsmarked	2,7	14,5	9,4	26,5
– herav personmarked	3,1	12,6	14,5	30,2

NOTE 13

Likviditetsrisiko/restløpetid på eiendels- og gjeldsposter

(I MILL. KR)

Likviditetsrisiko er risikoen for at banken ikke kan innfri sine forpliktelser ved forfall eller ikke ha evne til å finansiere økninger i eiendeler. Fana Sparebank har definert rammer for styring og kontroll av likviditetseksponeringen. Rammene er fastsatt for både det korte og lange tidsperspektivet. Rammene ansees å være tilstrekkelige sett i relasjon til bankens kompleksitet og omfanget av innlånsvirksomheten.

Tabellen under viser forfall i henhold til kontrakt for finansielle instrumenter. Innskudd fra kunder uten avtalt forfall legges inn i tidsaksen med forfall innen 1 måned. Kontraktmessige renteforfall er spesifisert på forfallstidspunktene. Renter på gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder uten avtalt forfall

er utelatt fra analysen da disse ikke kan estimeres pga usikkerhet når kunden tar ut kapital. Tilsvarende gjelder også for utlån, da vi ikke kan estimere nedbetaling på gjeld. For obligasjonsgjeld, ansvarlig lånekapital og derivater er forfall med forventet renteinntekter og rentekostnader medtatt for hele løpetiden frem til første mulige innfrielse.

Rammer i Norges Bank og kontokreditt i annen bank er ikke benyttet pr. 31.12.2019

Verdijusteringer for finansielle instrumenter til virkelig verdi er ikke inkludert. Forfallsanalysen er basert på udiskonterte tall.

Restløpetid pr. 31.12.19
Forfallsanalyse

Morbank Eiendeler	Sum	Inntil 1 mnd.	1–3 mnd.	3 mnd.– 1 år	1–5 år	Over 5 år	Uten
							rest- løpetid
Kontanter og fordringer på sentralbanker	77,6	77,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Utlån til kredittinstitusjoner	844,5	0,0	0,0	52,4	611,2	0,0	180,9
Utlån til kunder	14 424,0	28,1	126,5	669,4	1 720,9	10 626,2	1 252,9
Rentebærende verdipapirer	2 090,2	87,8	3,0	93,6	1 723,0	182,8	0,0
Finansielle derivater (bruttobeløp innstrømmer)	123,2	0,0	4,1	25,7	80,5	12,9	0,0
Sum kontantstrømmer	17 559,5	193,5	133,6	841,1	4 135,7	10 821,9	1 433,8
Gjeld							
Gjeld til kredittinstitusjoner	33,7	33,7					
Innskudd/gjeld til kunder	11 293,1	9 543,1	1 327,4	422,6	0,0	0,0	0,0
Obligasjon-/sertifikat gjeld	4 557,6	10,9	11,8	995,6	3 539,4	0,0	0,0
Ansvarlig lånekapital	454,0	1,3	2,5	11,6	438,7	0,0	0,0
Finansielle derivater (bruttobeløp utstrømmer)	124,7	0,0	8,0	23,6	80,5	12,6	0,0
Sum kontantstrømmer	16 463,2	9 589,0	1 349,6	1 453,4	4 058,6	12,6	0,0

Noter til regnskapet

NOTE 13

(forts.)

Restløpetid pr. 31.12.19 Forfallsanalyse

Konsern Eiendeler	Sum	Inntil 1 mnd.	1–3 mnd.	3 mnd.– 1 år	1–5 år	Over 5 år	Uten rest- løpetid
Kontanter og fordringer på sentralbanker	77,6	77,6					
Utlån til kredittinstitusjoner	237,4	0,0	0,0	52,4	10,7	0,0	174,4
Utlån til kunder	23 253,2	28,9	126,5	674,6	1 768,6	17 823,1	2 831,5
Rentebærende verdipapirer	2 179,1	87,8	3,0	138,4	1 767,2	182,8	0,0
Finansielle derivater (bruttobeløp innstrømmer)	123,2	0,0	4,1	25,7	80,5	12,9	0,0
Sum kontantstrømmer	25 870,6	194,2	133,6	891,0	3 627,0	18 018,8	3 005,9

Gjeld

Gjeld til kredittinstitusjoner	2,8	2,8					
Innskudd/gjeld til kunder	11 291,2	9 541,2	1 327,4	422,6	0,0	0,0	0,0
Obligasjon-/sertifikat gjeld	12 824,9	10,9	79,3	1 709,9	10 011,7	1 013,1	0,0
Ansvarlig lånekapital	454,0	1,3	2,5	11,6	438,7	0,0	0,0
Finansielle derivater (bruttobeløp utstrømmer)	124,7	0,0	8,0	23,6	80,5	12,6	0,0
Sum kontantstrømmer	24 697,6	9 556,2	1 417,1	2 167,7	10 530,9	1 025,7	0,0

Kredittrammer

	Morbank	Konsern
Ubenyttede kreditter over 1 år	720,9	1 483,6
Ubenyttede kreditter under 1 år	642,6	191,3
Sum ubenyttede kreditter	1 363,5	1 674,9

NOTE 13

(forts.)

Restløpetid pr. 31.12.18
Forfallsanalyse

Morbank Eiendeler	Sum	Inntil 1 mnd.	1–3 mnd.	3 mnd.– 1 år	1–5 år	Over 5 år	Uten rest- løpetid
Kontanter og fordringer på sentralbanker	73,4	73,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Utlån til kredittinstitusjoner	947,7	365,3	0,0	30,0	552,3	0,0	0,0
Utlån til kunder	14 012,1	127,5	251,2	603,9	1 271,1	10 478,8	1 279,6
Rentebærende verdipapirer	2 139,2	1,0	70,1	223,3	1 762,9	81,8	0,0
Finansielle derivater (bruttobeløp innstrømmer)	123,6	0,0	2,5	21,4	85,0	14,8	0,0
Sum kontantstrømmer	17 295,9	567,2	323,8	878,6	3 671,4	10 575,3	1 279,6

Gjeld

Gjeld til kredittinstitusjoner	67,2	67,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Innskudd/gjeld til kunder	11 049,8	9 527,7	1 045,7	476,3	0,0	0,0	0,0
Obligasjon-/sertifikat gjeld	4 521,0	8,8	7,3	1 036,9	3 468,0	0,0	0,0
Ansvarlig lånekapital	541,3	0,0	4,2	208,8	328,2	0,0	0,0
Finansielle derivater (bruttobeløp utstrømmer)	132,1	0,0	6,8	20,8	89,3	15,2	0,0
Sum kontantstrømmer	16 311,3	9 603,6	1 064,1	1 742,7	3 885,6	15,2	0,0

Noter til regnskapet

NOTE 13

(forts.)

Restløpetid pr. 31.12.18 Forfallsanalyse

Konsern Eiendeler	Sum	Inntil 1 mnd.	1–3 mnd.	3 mnd.– 1 år	1–5 år	Over 5 år	Uten rest- løpetid
Kontanter og fordringer på sentralbanker	73,4	73,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Utlån til kredittinstitusjoner	342,8	260,4	0,0	30,0	52,3	0,0	0,0
Utlån til kunder	22 033,9	127,7	251,8	605,9	1 320,2	16 781,2	2 947,1
Rentebærende verdipapirer	2 229,5	1,0	70,1	258,2	1 818,3	81,8	0,0
Finansielle derivater (bruttobeløp innstrømmer)	123,6	0,0	2,5	21,4	85,0	14,8	0,0
Sum kontantstrømmer	24 803,2	462,5	324,5	915,5	3 275,9	16 877,8	2 947,1

Gjeld

Gjeld til kredittinstitusjoner	12,4	12,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Innskudd/gjeld til kunder	11 048,0	9 526,0	1 045,7	476,3	0,0	0,0	0,0
Obligasjon-/sertifikat gjeld	12 071,0	8,8	40,6	1 697,2	9 068,6	1 255,9	0,0
Ansvarlig lånekapital	541,3	0,0	4,2	208,8	328,2	0,0	0,0
Finansielle derivater (bruttobeløp utstrømmer)	132,1	0,0	6,8	20,8	89,3	15,2	0,0
Sum kontantstrømmer	23 804,8	9 547,1	1 097,4	2 403,0	9 486,1	1 271,1	0,0

Kredittrammer

	Morbank	Konsern
Ubenyttede kreditter over 1 år	523,5	869,1
Ubenyttede kreditter under 1 år	602,9	595,1
Sum ubenyttede kreditter	1 126,4	1 464,2

NOTE 14 Renterisiko / reprisingstidspunkt på eiendels- og gjeldsposter, morbank

(I MILL. KR)

Tid til renteregulering på eiendels- og gjeldsposter pr. 31.12.19

Eiendeler	Sum	Inntil 1 mnd.	1–3 mnd.	3 mnd.– 1 år	1–5 år	Over 5 år	Uten rest- løpetid
Kontanter/fordringer til sentralbanker *	77,6	77,6	-	-	-	-	-
Utlån/fordringer til finansinstitusjoner	844,5	181,5	663,0	-	-	-	-
Utlån/fordringer til kunder	14 424,0	-	13 374,3	97,2	748,0	233,0	-28,4
Obligasjoner	2 090,2	510,8	1 345,8	74,5	159,1	-	-
Andre ikke rentebærende eiendeler	834,4	-	-	-	-	-	834,4
Sum eiendeler	18 270,7	769,9	15 383,1	171,7	907,0	233,0	806,0
* Herav utenlandsk valuta	0,3						
Gjeld og egenkapital							
Gjeld til kredittinstitusjoner	33,7	33,7	-	-	-	-	-
Innskudd/gjeld til kunder	11 279,9	1 569,4	9 295,7	414,8	-	-	-
Obligasjoner/sertifikater	4 268,8	1 704,0	1 950,0	-	595,4	-	19,4
Ansvarlig lånekapital	299,8	-	300,0	-	-	-	-0,2
Øvrig ikke rentebærende gjeld	175,9	-	-	-	-	-	175,9
Egenkapital	2 212,6	100,0	-	-	-	-	2 112,6
Sum gjeld og egenkapital	18 270,7	3 407,1	11 545,7	414,8	595,4	-	2 307,6
Netto renteesponering på balansen	1 501,7	-2 637,2	3 837,5	-243,1	311,6	233,0	
Finansielle derivater som påvirker renteesponering	-	-	1 036,3	-682,5	-153,8	-200,0	
Netto renteesponering etter finansielle derivater	1 501,7	-2 637,2	4 873,8	-925,6	157,8	33,0	

Kasse-, drifts- og andre rammekreditter samt byggelån er klassifisert som lån med løpetid 1–3 mnd.

Noter til regnskapet

NOTE 14

(forts.)

Tid til renteregulering på eiendels- og gjeldsposter pr. 31.12.18

Eiendeler	Sum	Inntil 1 mnd.	1–3 mnd.	3 mnd.– 1 år	1–5 år	Over 5 år	Uten rest- løpetid
Kontanter/fordringer til sentralbanker*	73,4	73,4	-	-	-	-	-
Utlån/fordringer til finansinstitusjoner	947,7	365,3	582,3	-	-	-	-
Utlån/fordringer til kunder	14 012,1	-	13 036,0	157,1	610,6	238,6	-30,2
Obligasjoner	2 139,2	281,5	1 517,0	123,6	210,1	-	7,0
Andre ikke rentebærende eiendeler	830,4	-	-	-	-	-	830,4
Sum eiendeler	18 002,7	720,1	15 135,4	280,8	820,7	238,6	807,2

* Herav utenlandsk valuta 0,4

Gjeld og egenkapital

Gjeld til kredittinstitusjoner	67,2	67,2	-	-	-	-	-
Innskudd/gjeld til kunder	11 039,0	1 570,6	9 000,0	468,3	-	-	-
Obligasjoner/sertifikater	4 276,6	1 870,0	1 800,0	-	592,0	-	14,7
Ansvarlig lånekapital	299,7	-	300,0	-	-	-	-0,3
Øvrig ikke rentebærende gjeld	133,9	-	-	-	-	-	133,9
Egenkapital	2 186,4	200,0	-	-	-	-	1 986,4
Sum gjeld og egenkapital	18 002,7	3 707,8	11 100,0	468,3	592,0	-	2 134,7

Netto renteesponering på balansen	1 327,5	-2 987,6	4 035,4	-187,6	228,7	238,6	
Finansielle derivater som påvirker renteesponering	-	50,0	287,4	-78,0	-3,9	-255,5	
Netto renteesponering etter finansielle derivater	1 327,5	-2 937,6	4 322,8	-265,6	224,8	-16,9	

Kasse-, drifts- og andre rammekreditter samt byggelån er klassifisert som lån med løpetid 1–3 mnd.

NOTE 15 Renterisiko / reprisingstidspunkt på eiendels- og gjeldsposter, konsern

(I MILL. KR)

Tid til renteregulering på eiendels- og gjeldsposter pr. 31.12.19

Eiendeler	Sum	Inntil 1 mnd.	1–3 mnd.	3 mnd.– 1 år	1–5 år	Over 5 år	Uten rest- løpetid
Kontanter/fordringer til sentralbanker*	77,6	77,6	-	-	-	-	-
Utlån/fordringer til finansinstitusjoner	237,5	174,5	63,0	-	-	-	-
Utlån/fordringer til kunder	23 253,2	-	22 214,0	97,2	748,0	233,0	-38,9
Obligasjoner	2 179,1	530,9	1 390,0	99,2	159,1	-	-
Andre ikke rentebærende eiendeler	493,8	-	-	-	-	-	493,8
Sum eiendeler	26 241,2	783,0	23 667,0	196,4	907,0	233,0	454,8
* Herav utenlandsk valuta	0,3						
Gjeld							
Gjeld til kredittinstitusjoner	2,8	2,8	-	-	-	-	-
Innskudd/gjeld til kunder	11 278,0	1 569,4	9 293,8	414,8	-	-	-
Obligasjoner/sertifikater	11 932,4	1 704,0	9 602,0	-	595,4	-	31,0
Ansvarlig lånekapital	299,8	-	300,0	-	-	-	-0,2
Øvrig ikke rentebærende gjeld	192,8	-	-	-	-	-	192,8
Egenkapital	2 535,4	100,0	-	-	-	-	2 435,4
Sum gjeld og egenkapital	26 241,2	3 376,2	19 195,8	414,8	595,4	-	2 659,0
Netto renteesponering på balansen	2 204,1	-2 593,3	4 471,2	-218,4	311,6	233,0	
Finansielle derivater som påvirker renteesponering	-	-	1 036,3	-682,5	-153,8	-200,0	
Netto renteesponering etter finansielle derivater	2 204,1	-2 593,3	5 507,5	-900,9	157,8	33,0	

Kasse-, drifts- og andre rammekreditter samt byggelån er klassifisert som lån med løpetid 1–3 mnd.

Noter til regnskapet

NOTE 15

(forts.)

Tid til renteregulering på eiendels- og gjeldsposter pr. 31.12.18

Eiendeler	Sum	Inntil 1 mnd.	1–3 mnd.	3 mnd.– 1 år	1–5 år	Over 5 år	Uten rest- løpetid
Kontanter/fordringer til sentralbanker*	73,4	73,4	-	-	-	-	-
Utlån/fordringer til finansinstitusjoner	342,8	260,4	82,3	-	-	-	-
Utlån/fordringer til kunder	22 033,9	-	21 065,1	157,1	610,6	238,6	-37,5
Obligasjoner	2 229,5	336,7	1 527,1	148,5	210,1	-	7,1
Andre ikke rentebærende eiendeler	488,3	-	-	-	-	-	488,3
Sum eiendeler	25 167,8	670,5	22 674,5	305,6	820,7	238,6	457,9
* Herav utenlandsk valuta	0,4						
Gjeld							
Gjeld til kredittinstitusjoner	12,4	12,4	-	-	-	-	-
Innskudd/gjeld til kunder	11 037,2	1 570,6	8 998,3	468,3	-	-	-
Obligasjoner/sertifikater	11 180,9	1 870,0	8 700,0	-	592,0	-	18,9
Ansvarlig lånekapital	299,7	-	300,0	-	-	-	-0,3
Øvrig ikke rentebærende gjeld	152,0	-	-	-	-	-	152,0
Egenkapital	2 485,6	200,0	-	-	-	-	2 285,6
Sum gjeld og egenkapital	25 167,8	3 653,0	17 998,3	468,3	592,0	-	2 456,2
Netto renteesponering på balansen	1 998,3	-2 982,5	4 676,3	-162,7	228,7	238,6	
Finansielle derivater som påvirker renteesponering	-	50,0	287,4	-78,0	-3,9	-255,5	
Netto renteesponering etter finansielle derivater	1 998,3	-2 932,5	4 963,7	-240,7	224,8	-16,9	

Kasse-, drifts- og andre rammekreditter samt byggelån er klassifisert som lån med løpetid 1–3 mnd.

NOTE 16

Rentefølsomhet

(I MILL. KR)

Renterisiko er risiko for tap knyttet til endringer i markedsrenten. Ved endring i markedsrenten kan ikke banken gjennomføre tilsvarende renteendringer for alle balansepostene på grunn av ulik rentebinding på balansepostene. Endring i markedsrenten vil dermed gi en økning eller reduksjon av bankens resultat. Renterisikoen blir hvert kvartal rapportert til styret i banken. Det er etablert konkrete rammer for bankens renterisiko. Gjennom året har bankens renterisiko vært innenfor de definerte rammene for renterisiko.

For å redusere renterisikoen for bankens langsiktige finansiering med løpetid over ett år er det inngått rente-

bytteavtaler. Tilsvarende er renterisiko for fastrenteutlån til kunder i stor grad eliminert ved at det er gjort rentebytteavtaler.

Tabellen viser effekten på bankens resultat før skatt med 1 % parallellskift i rentekurven. Endringene beregnes ved å hensynta posisjonenes gjennomsnittlig gjenværende tid til renteendring. Negativt tall vil ha positiv effekt mens positivt tall vil ha negativ effekt ved 1 % renteøkning. Effekten splittes opp på verdiendring på finansielle instrumenter med fast rente og renteendring på øvrige produkter.

Morbank

31.12.19

	Inntil 1 mnd.	1–3 mnd.	3 mnd.– 1 år	1–5 år	over 5 år	Totalt
Verdiendring	0,0	1,6	-4,5	1,1	1,7	0,0
Renteendring	-1,0	2,9	0,5	0,0	0,0	2,4
Sum	-1,0	4,6	-4,0	1,1	1,7	2,4

31.12.18

	Inntil 1 mnd.	1–3 mnd.	3 mnd.– 1 år	1–5 år	over 5 år	Totalt
Verdiendring	0,0	0,2	-2,1	5,5	-0,8	2,8
Renteendring	-1,6	2,4	0,7	0,0	0,0	1,5
Sum	-1,6	2,7	-1,4	5,5	-0,8	4,3

Konsern

31.12.19

	Inntil 1 mnd.	1–3 mnd.	3 mnd.– 1 år	1–5 år	over 5 år	Totalt
Verdiendring	0,0	1,6	-4,5	1,1	1,7	0,0
Renteendring	-1,0	-3,3	0,7	0,0	0,0	-3,7
Sum	-1,0	-1,7	-3,8	1,1	1,7	-3,6

31.12.18

	Inntil 1 mnd.	1–3 mnd.	3 mnd.– 1 år	1–5 år	over 5 år	Totalt
Verdiendring	0,0	0,2	-2,1	5,5	-0,8	2,7
Renteendring	-1,6	-2,7	0,9	0,0	0,0	-3,5
Sum	-1,6	-2,5	-1,3	5,5	-0,8	-0,7

NOTE 17 Netto renteinntekter

(I MILL. KR)

	2019			2018		
	Vurdert til virkelig verdi	Vurdert til amortisert kost og FVOCI	Totalt	Vurdert til virkelig verdi	Vurdert til amortisert kost og FVOCI	Totalt
Morbank						
Renteinntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0,0	20,2	20,2	0,0	11,2	11,2
Renteinntekter av utlån til og fordringer på kunder	33,6	434,1	467,7	29,8	380,9	410,7
Renter på derivater	-7,8	0,0	-7,8	-11,0	0,0	-11,0
Renter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapir	47,3	0,0	47,3	37,0	0,0	37,0
Andre renteinntekter og lignende inntekter	0,0	2,0	2,0	0,0	2,1	2,1
Renteinntekter	73,1	456,3	529,3	55,8	394,3	450,0
Rentekostnader på innskudd og gjeld til kredittinstitusjoner	0,0	1,4	1,4	0,0	0,8	0,8
Rentekostnader på innskudd og gjeld til kunder	12,0	98,2	110,2	9,6	73,1	82,7
Renter på utstedte verdipapirer	13,2	78,4	91,6	8,7	64,6	73,3
Renter på derivater knyttet til utstedte verdipapirer	-0,3	0,0	-0,3	-2,4	0,0	-2,4
Renter på ansvarlig lånekapital	0,0	8,8	8,8	0,0	8,5	8,5
Andre rentekostnader	0,0	10,3	10,3	0,0	8,1	8,1
Rentekostnader	24,9	197,1	221,9	16,0	155,1	171,1
Netto renteinntekter	48,2	259,2	307,4	39,7	239,2	279,0

	2019			2018		
	Vurdert til virkelig verdi	Vurdert til amortisert kost	Totalt	Vurdert til virkelig verdi	Vurdert til amortisert kost	Totalt
Konsern						
Renter inntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0,0	3,9	3,9	0,0	2,4	2,4
Renter inntekter av utlån til og fordringer på kunder	33,6	663,4	697,1	29,8	569,5	599,2
Renter på derivater knyttet til fastrenteulån	-7,8	0,0	-7,8	-11,0	0,0	-11,0
Renter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapir	48,6	0,0	48,6	38,2	0,0	38,2
Andre renteinntekter og lignende inntekter	0,0	2,0	2,0	0,0	2,1	2,1
Renteinntekter	74,4	669,3	743,7	56,9	574,0	630,9
Renter kostnader på innskudd og gjeld til kredittinstitusjoner	0,0	0,5	0,5	0,0	0,5	0,5
Renter kostnader på innskudd og gjeld til kunder	12,0	98,0	110,0	9,6	72,9	82,5
Renter kostnader på utstedte verdipapirer	13,2	226,3	239,5	8,7	171,0	179,8
Renter på derivater knyttet til utstedte verdipapirer	-0,3	0,0	-0,3	-2,4	0,0	-2,4
Renter på ansvarlig lånekapital	0,0	8,8	8,8	0,0	8,5	8,5
Andre rentekostnader	0,0	11,3	11,3	0,0	8,1	8,1
Rentekostnader	24,9	344,9	369,8	16,0	261,0	277,0
Netto renteinntekter	49,5	324,4	373,9	40,9	313,0	353,9

NOTE 18 Provisjonsinntekter og gebyrer

(I MILL. KR)

	Morbank		Konsern	
	2019	2018	2019	2018
Garantiprovisjon	3,5	2,6	3,5	2,6
Provisjon kredittformidling	31,4	32,2	8,5	10,9
Provisjon fondsforvaltning (salg eksterne fondsprodukter og verdipapirer)	3,2	3,3	3,2	3,3
Provisjon betalingsformidling	24,0	24,2	24,0	24,2
Provisjon salg forsikringsprodukter	13,0	13,5	13,0	13,5
Meglerprovisjon ved kjøp/salg av eiendom	0,0	0,0	54,9	48,7
Provisjonsinntekter og gebyrer	75,1	75,8	107,1	103,3

NOTE 19 Provisjonskostnader

(I MILL. KR)

	Morbank		Konsern	
	2019	2018	2019	2018
Gebyr betalingsformidling	5,8	4,4	5,8	4,4
Gebyr interbankgebyr	0,7	0,9	0,7	0,9
Gebyr andre	0,9	0,8	0,9	0,8
Provisjonskostnader	7,5	6,2	7,5	6,2

NOTE 20

Utbytte og netto gevinst/tap på finansielle instrument

(I MILL. KR)

	Morbank		Konsern	
	2019	2018	2019	2018
Utbytte aksjer og egenkapitalbevis				
Utbytte datterselskap	0,6	1,2	0,0	0,0
Utbytte finansielle instrument trading	1,0	1,2	1,0	1,2
Utbytte strategiske aksjer	1,1	9,1	1,1	9,1
Utbytte pengemarkedsfond	3,8	10,1	3,8	10,1
Utbytte aksjer og egenkapitalbevis	6,6	21,6	6,0	20,4
Netto gevinst/tap på finansielle instrument				
Netto gevinst/tap på aksjer trading	2,6	0,1	2,6	0,1
Netto gevinst/tap strategiske aksjer	-1,6	53,8	-1,6	53,8
Netto gevinst/tap på finansielle derivater	11,9	4,9	11,9	4,9
Netto gevinst/tap på rentebærende verdipapirer	-1,5	-7,9	-1,7	-8,2
Netto gevinst/tap pengemarkedsfond	1,1	-7,4	1,1	-7,4
Netto gevinst/tap på valuta	1,8	1,5	1,8	1,5
Netto verdiendring utlån	-2,5	-8,2	-2,5	-8,2
Netto verdiendring gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-3,5	4,3	-3,5	4,3
Netto verdiendring innskudd	0,2	0,6	0,2	0,6
Netto gevinst/tap finansielle instrument til virkelig verdi over resultat	8,5	41,5	8,4	41,2
Netto gevinst/tap gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer til amortisert kost	-2,6	-1,7	-6,9	-6,3
Netto gevinst/tap gjeld til amortisert kost	-2,6	-1,7	-6,9	-6,3
Netto gevinst/tap finansielle instrument	5,9	39,8	1,4	34,9

NOTE 21

Personal- og generelle administrasjonskostnader

(I MILL. KR)

	Morbank		Konsern	
	2019	2018	2019	2018
Personalkostnader				
Lønn, honorar ol	76,9	75,9	103,5	98,7
Arbeidsgiveravgift	12,6	11,8	16,5	15,2
Finansskatt	4,3	4,2	4,3	4,2
Pensjonskostnader (note 35)	10,2	8,9	11,4	10,0
Øvrige personalkostnader	6,1	6,4	6,8	6,7
Personalkostnader	110,1	107,1	142,5	134,9
Administrasjonskostnader				
Opplæringskostnader	3,8	3,9	4,2	4,0
Datakostnader	36,0	34,2	36,5	34,9
Markedsføring	10,0	7,4	25,8	19,9
Frakt, porto og andre administrasjonskostnader	2,4	2,8	3,1	3,1
Administrasjonskostnader	52,2	48,3	69,6	61,9
Årsverk pr. 31.12.	108	103	140	135

NOTE 22

Andre driftskostnader

(I MILL. KR)

	Morbank		Konsern	
	2019	2018	2019	2018
Driftskostnader faste eiendommer	3,2	2,9	3,2	2,9
Kostnader leide lokaler	1,5	7,8	2,7	5,5
Vedlikehold og kjøp av maskiner og annet utstyr	1,9	1,8	1,9	1,8
Revisjon og andre fremmede tjenester	9,1	7,3	11,5	9,8
Øvrige driftskostnader	6,6	6,3	8,9	12,0
Formuesskatt	4,2	3,1	4,2	3,1
Andre driftskostnader	26,5	29,3	32,5	35,1
Honorar til valgt revisor				
Lovpålagt revisjon	0,6	0,7	0,7	0,9
Andre attestasjonstjenester	0,0	0,0	0,1	0,2
Sum revisjonstjenester	0,6	0,7	0,9	1,1
Andre tjenester	0,1	0,2	0,1	0,2
Sum honorar valgt revisor eks. mva.*	0,6	0,9	1,0	1,2

* I selskapsregnskapet påløper merverdiavgift for morselskap og for datterselskap Fana Sparebank Boligkreditt AS.

NOTE 23

Skattekostnader

(I HELE 1000 KR)

	Morbank		Konsern	
	2019	2018	2019	2018
Kostnader ved periodeskatt (betalbar skatt)				
Inneværende periode	51,6	41,0	59,2	51,2
– For lite/mye avsatt i skatt året før	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum Kostnader ved betalbar skatt	51,6	41,0	59,2	51,2
Skatteeffekt renter hybridkapital direkte mot egenkapital		2,2	0,0	2,2
Benyttet skattefradrag for skattefunn			0,0	-0,3
Betalbar skatt i balansen	51,6	38,8	59,2	48,7
Kostnader ved endring utsatt skatt	-1,7	-6,6	-2,3	-6,5
Sum skattekostnad av driftsresultat etter tap	49,9	34,4	56,9	44,7
Skatteeffekt estimatavvik pensjoner over totalresultatet	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Sum skattekostnad totalresultat	49,8	34,3	56,7	44,6
Avstemming av skattekostnad mot ordinært resultat før skatt				
Resultat før skatt	208,1	197,0	239,7	240,7
Forventet inntektsskatt 25 % (22 % konsernselskap)	52,0	49,3	59,0	59,6
Kostnader og inntekter uten skatteeffekt*	-0,2	-14,9	-0,2	-14,9
Skatt på renter hybridkapital	-2,0		-2,0	
For lite/mye avsatt skatt året før	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets skattekostnad	49,9	34,4	56,9	44,7
Effektiv skattesats	24,0 %	17,5 %	23,7 %	18,6 %
* Innbefatter gevinst/tap på verdipapir under fritaksmetoden.				
Utsatt skattefordel / (utsatt skatt)				
Utsatt skattefordel / (utsatt skatt) pr. 1.1.	2,6	9,0	2,7	8,9
Endringer mot resultat	-1,8	-6,7	-2,4	-6,7
Implementeringseffekt IFRS 9 direkte mot egenkapital		0,3	0,0	0,4
Utsatt skattefordel / utsatt skatt pr. 31.12.	0,8	2,6	0,2	2,7

NOTE 23

(forts.)

Utsatt skatt i balansen vedrører følgende midlertidige forskjeller	Morbank		Konsern	
	2019	2018	2019	2018
MIDLERTIDIGE FORSKJELLER				
Driftsmidler etc.			-0,1	0,0
Pensjonsplikter	-4,9	-3,4	-4,9	-3,4
Utlån			-0,2	0,0
Verdipapir	-2,4	-2,3	-2,5	-2,3
Øvrige finansielle instrument	0,0	0,0	0,0	0,0
Andre forskjeller			-0,4	0,0
Skattereduserende forskjeller (midl. negative forskjeller)	-7,3	-5,7	-7,9	-5,8
Driftsmidler	5,2	5,6	5,2	5,6
Premiefond	0,0	0,0	0,0	0,0
Gevinst og tapskonto	1,5	1,9	1,5	1,9
Verdipapir	0,0	0,0	0,0	0,0
Øvrige finansielle instrumenter	1,5	0,6	1,5	0,6
Andre forskjeller	0,0	0,0	0,0	0,0
Overgangsordning IFRS 9	0,0	0,3	0,0	0,4
Skatteøkende forskjeller (midl. positive forskjeller)	8,1	8,3	3,0	2,8
Utsatt skatt pr. 31.12. *	0,8	2,6	0,2	2,7
* 25 %. Konsernselskap benytter 22 % for i år, 23 % for i fjor.				
Utsatt skatt i resultatregnskapet vedrører endring i følgende midlertidige forskjeller	2019	2018	2019	2018
Driftsmidler	-0,4	-0,3	-0,4	-0,3
Pensjoner	-1,5	-0,4	-1,5	-0,4
Gevinst og tapskonto	-0,4	-0,5	-0,4	-0,5
Verdipapir	-0,2	-4,5	-0,1	-4,6
Øvrige finansielle instrument	0,9	-1,0	0,9	-1,0
Andre forskjeller	0,0	0,0	-0,3	0,0
Overgangsordning IFRS 9	-0,3	0,3	-0,6	0,4
Endring utsatt skatt	-1,8	-6,3	-2,4	-6,3

NOTE 24 Klassifikasjon av finansielle instrumenter i balansen

(I MILL. KR)

Pr. 31.12.19

	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over OCI	Totalt
Morbank				
Kontanter	77,6			77,6
Utlån til kredittinstitusjoner	844,5			844,5
Utlån til kunder	3 321,6	1 095,9	10 006,5	14 424,0
Finansielle derivater		4,3		4,3
Rentebærende verdipapir		2 090,2		2 090,2
Aksjer og egenkapitalbevis		336,7		336,7
Sum finansielle eiendeler	4 243,7	3 527,1	10 006,5	17 777,4
Gjeld til kredittinstitusjoner	33,7			33,7
Innskudd fra kunder	10 552,3	727,6		11 279,9
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	3 670,0	598,8		4 268,8
Finansielle derivater		18,0		18,0
Ansvarlig lånekapital	299,8			299,8
Sum finansiell gjeld	14 555,8	1 344,5		15 900,3

	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over OCI	Totalt
Konsern				
Kontanter og fordring på sentralbanken	77,6			77,6
Utlån til kredittinstitusjoner	237,4			237,4
Utlån til kunder	22 157,3	1 095,9		23 253,2
Finansielle derivater		4,3		4,3
Rentebærende verdipapir		2 179,1		2 179,1
Aksjer og egenkapitalbevis		336,7		336,7
Sum finansielle eiendeler	22 472,4	3 616,0		26 088,4
Gjeld til kredittinstitusjoner	2,8			2,8
Innskudd fra kunder	10 550,3	727,6		11 278,0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	11 333,6	598,8		11 932,4
Finansielle derivater		18,0		18,0
Ansvarlig lånekapital	299,8			299,8
Sum finansiell gjeld	22 186,5	1 344,5		23 531,0

NOTE 24

(forts.)

Pr. 31.12.18

	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over OCI	Totalt
Morbank				
Kontanter	73,4			73,4
Utlån til kredittinstitusjoner	947,7			947,7
Utlån til kunder	4 458,9	1 080,3	8 472,9	14 012,1
Finansielle derivater		0,6		0,6
Rentebærende verdipapir		2 139,2		2 139,2
Aksjer og egenkapitalbevis		366,5		366,5
Sum finansielle eiendeler	5 480,0	3 586,5	8 472,9	17 539,4
Gjeld til kredittinstitusjoner	67,2			67,2
Innskudd fra kunder	10 387,0	652,0		11 039,0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	3 681,3	595,4		4 276,6
Finansielle derivater		26,0		26,0
Ansvarlig lånekapital	299,7			299,7
Sum finansiell gjeld	14 435,1	1 273,4		15 708,5

	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over OCI	Totalt
Konsern				
Kontanter og fordring på sentralbanken	73,4			73,4
Utlån til kredittinstitusjoner	342,8			342,8
Utlån til kunder	20 953,6	1 080,3		22 033,9
Finansielle derivater		0,6		0,6
Rentebærende verdipapir		2 229,5		2 229,5
Aksjer og egenkapitalbevis		366,5		366,5
Sum finansielle eiendeler	21 369,8	3 676,9		25 046,6
Gjeld til kredittinstitusjoner	12,4			12,4
Innskudd fra kunder	10 385,2	652,0		11 037,2
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	10 585,5	595,4		11 180,9
Finansielle derivater		26,0		26,0
Ansvarlig lånekapital	299,7			299,7
Sum finansiell gjeld	21 282,8	1 273,4		22 556,1

NOTE 25

Virkelig verdi av finansielle instrumenter til amortisert kost

(I MILL. KR)

Det er i hovedsak utlån, innkudd og innlån med flytende rentebetingelser som vurderes til amortisert kost.

Virkelig verdibetraktning blir gjort med utgangspunkt i instrumentenes egenskaper på balansedagen. Virkelig verdi vil alltid være beheftet med usikkerhet.

Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner

Dette er i hovedsak fordringer med kort løpetid og flytende rente. Her forutsettes virkelig verdi å være tilnærmet lik amortisert kost.

Utlån til kunder

Flytende rente på utlån til kunder blir vurdert og justert i henhold til rentenivået i markedet. Utlånene blir nedskrevet i tråd med reglene i IFRS 9. Nedskrivning i steg 1 er en modellberegnet nedskrivning som sannsynligvis ikke vil ha innvirkning på verdsettelsen ved et eventuelt

salg. Virkelig verdi på utlån til amortisert kost er derfor vurdert til bokført verdi før nedskrivning i steg 1.

Innskudd til kunder

Konsernet vurderer at amortisert kost er tilnærmet lik virkelig verdi for innskudd med flytende rentebetingelser.

Gjeld til kredittinstitusjoner

Dette er i hovedsak gjeld med kort løpetid og flytende rente. Her forutsettes virkelig verdi å være tilnærmet lik amortisert kost.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital

Virkelig verdi er basert på markedspriser beregnet med utgangspunkt i rente- og spreadkurver samt observasjoner av kjøps- og salgsinteresser i markedet.

	Verdsettelse hierarki*	31.12.19		31.12.18	
		Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Morbank					
Kontanter		77,6	77,6	73,4	73,4
Utlån til kredittinstitusjoner		844,5	844,5	947,7	947,7
Utlån til kunder		3 321,6	3 323,6	4 458,9	4 458,9
Sum finansielle eiendeler		4 243,7	4 245,7	5 480,0	5 480,0
Gjeld til kredittinstitusjoner		33,7	33,7	67,2	67,2
Innskudd fra kunder		10 552,3	10 552,3	10 387,0	10 387,0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	2	3 670,0	3 683,3	3 681,3	3 693,6
Ansvarlig lånekapital	2	299,8	302,5	299,7	296,3
Sum finansiell gjeld		14 555,8	14 571,8	14 435,1	14 444,1
Konsern					
Kontanter		77,6	77,6	73,4	73,4
Utlån til kredittinstitusjoner		237,4	237,4	342,8	342,8
Utlån til kunder		22 157,3	22 163,8	20 953,6	20 953,6
Sum finansielle eiendeler		22 472,4	22 478,9	21 369,8	21 369,8
Gjeld til kredittinstitusjoner		2,8	2,8	12,4	12,4
Innskudd fra kunder		10 550,3	10 550,3	10 385,2	10 385,2
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	2	11 333,6	11 395,7	10 585,5	10 629,0
Ansvarlig lånekapital	2	299,8	302,5	299,7	296,3
Sum finansiell gjeld		22 186,5	22 251,3	21 282,8	21 323,0

* Definisjon av verdsetteshierarki se note 26.

NOTE 26

Verdsettelseshierarki for finansielle instrumenter til virkelig verdi

(I MILL. KR)

Tabellen nedenfor analyserer finansielle instrumenter balanseført til virkelig verdi etter verdsettelsesmetode.

De forskjellige nivåene blir definert som følger:

Nivå 1. Virkelig verdi måles ved bruk av kvoterte priser fra aktive markeder for identiske finansielle instrumenter. I et aktivt marked vil transaksjoner for eiendeler eller forpliktelser finne sted med tilstrekkelig hyppighet og volum til å gi løpende prisinformasjon på armlengdes avstand. I kategorien inngår børsnoterte aksjer og fondsandeler, samt sertifikater og obligasjoner som omsettes i aktive markeder.

Nivå 2. Virkelig verdi måles med bruk av andre observerbare markedsdata enn det som benyttes på nivå 1, enten direkte priser eller indirekte utledet av priser som er observerbare i markedet. I kategorien inngår sertifikater og obligasjoner som ikke omsettes i et aktivt marked, derivater og samtlige finansielle forpliktelser verdsatt til virkelig verdi.

Nivå 3. Dersom en eller flere vesentlige data ikke er basert på observerbare markedsdata vil instrumentet blir plassert i nivå 3. I kategorien inngår utlån til kunder og aksjer som ikke omsettes i et aktivt marked. Virkelig verdi for fastrenteutlån til kunder verdsettes til nåverdien av avtalte kontantstrømmer diskontert med en observerbar rentekurve med et tillegg for et beregnet markeds påslag. I morbank vil virkelig verdi for utlån som vurderes til FVOCI bli verdsatt til amortisert kost da denne er vurdert å være tilstrekkelig lik virkelig verdi. For aksjer baseres virkelig verdi på tilgjengelig regnskapsinformasjon på balansetidspunktet.

Det har ikke vært overføringer av finansielle instrumenter fra et nivå til et annet i perioden.

Pr. 31.12.19

Morbank

Finansielle eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Utlån til kunder			11 102,4	11 102,4
Rentebærende verdipapir	127,3	1 962,9		2 090,2
Finansielle derivater		4,3		4,3
Aksjer	182,1		154,6	336,7
Sum	309,4	1 967,2	11 257,0	13 533,6
Finansielle forpliktelser				
Innskudd fra kunder		727,6		727,6
Verdipapirgjeld		598,8		598,8
Finansielle derivater		18,0		18,0
Sum		1 344,5		1 344,5

Konsern

Finansielle eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Utlån til kunder			1 095,9	1 095,9
Rentebærende verdipapir	152,0	2 027,1		2 179,1
Finansielle derivater		4,3		4,3
Aksjer	182,1		154,6	336,7
Sum	334,1	2 031,5	1 250,5	3 616,0
Finansielle forpliktelser				
Innskudd fra kunder		727,6		727,6
Verdipapirgjeld		598,8		598,8
Finansielle derivater		18,0		18,0
Sum		1 344,5		1 344,5

Noter til regnskapet

NOTE 26

Pr. 31.12.18

(forts.)

Morbank

Finansielle eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Utlån til kunder			9 553,2	9 553,2
Rentebærende verdipapir	173,6	1 965,6		2 139,2
Finansielle derivater		0,6		0,6
Aksjer	189,9		176,6	366,5
Sum	363,6	1 966,1	9 729,8	12 059,4
Finansielle forpliktelser				
Innskudd fra kunder		652,0		652,0
Verdipapirgjeld		595,4		595,4
Finansielle derivater		26,0		26,0
Sum		1 273,4		1 273,4

Konsern

Finansielle eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Utlån til kunder			1 080,3	1 080,3
Rentebærende verdipapir	198,5	2 031,0		2 229,5
Finansielle derivater		0,6		0,6
Aksjer	189,9		176,6	366,5
Sum	388,4	2 031,6	1 256,9	3 676,9
Finansielle forpliktelser				
Innskudd fra kunder		652,0		652,0
Verdipapirgjeld		595,4		595,4
Finansielle derivater		26,0		26,0
Sum		1 273,4		1 273,4

NOTE 26 Finansielle instrumenter verdsatt til virkelig verdi for nivå 3.

(forts.)

Konsern	Utlån til kunder	Aksjer
Balanseført verdi 31.12.17	752,4	341,0
Tilgang	457,8	34,4
Avgang/forfalt	-121,7	-254,0
Netto gevinst/tap	0,3	170,5
Overført til/fra nivå 1 eller 2	0,0	0,0
Verdiendring	-8,6	-115,2
Balanseført verdi 31.12.18	1 080,3	176,6
Tilgang	212,9	29,3
Avgang/forfalt	-194,9	-49,7
Netto gevinst/tap	0,0	2,6
Overført til/fra nivå 1 eller 2	0,0	0,0
Verdiendring	-2,5	-4,2
Balanseført verdi 31.12.19	1 095,9	154,6
Spesifikasjon av virkelig verdi	Utlån til kunder	Aksjer
Nominell verdi/kostpris	1 093,8	140,7
Virkelig verdijustering	2,1	13,9
Sum virkelig verdi (inkl periodiserte renter)	1 095,9	154,6

Verdijustering utlån – endring kredittrisiko og renterisiko

	2018	Endring	2019
Rente	6,1	-7,4	-1,3
Kreditspread	-1,5	4,9	3,4
Virkelig verdi justering	4,6	-2,5	2,1

Endring i virkelig verdi på utlån til kunder skyldes i hovedsak endring i swaprente, med tilsvarende positiv endring i virkelig verdi på derivater som er benyttet som økonomisk sikring (ref. note 27).

Sensitivitetsanalyse nivå 3

	Markedsverdi 31.12.19	Effekt av alternativ forutsetning
Utlån	1 095,9	3,5
Aksjer	154,6	15,5

For å vise sensitiviteten i utlånsporteføljen er rentekurven for beregning av mer/mindreverdier på fastrenteutlån økt med 10 basispunkter. Dette gir en reduksjon i markedsverdi på 3,5 millioner kroner. De renteswappene som er benyttet til å redusere renterisiko på fastrenteutlån, vil ved et tilsvarende skift i rentekurven gi en økt markedsverdi på 3,1 millioner

kroner. Ved en endring i kredittspread vil markedsverdien på fastrenteutlånene endre seg, men det vil ikke påvirke markedsverdien på derivatene knyttet til fastrenteutlånene.

For aksjer vil et fall i aksjemarkedet på 10 % gi en redusert markedsverdi på 15,5 millioner kroner.

NOTE 27 Finansielle derivater

(I MILL. KR)

Finansielle derivater er avtaler som inngås for å sikre finansielle verdier i form av rentevilkår og verdi av egenkapitalinstrumenter for bestemte perioder. Det finnes flere typer finansielle derivater, men Fana Sparebank har kun benyttet rentebytteavtaler

(swapper) for å sikre banken mot svingninger mellom korte og lange renter i rentemarkedet. Dette er avtaler som gjøres med andre finansinstitusjoner, der vi bytter kontantstrømmer for et avtalt beløp over en avtalt periode.

Finansielle derivatet mor og konsern	31.12.19			31.12.18		
	Nominelle verdier totalt	Positiv markeds- verdi ¹	Negativ markeds- verdi ¹	Nominelle verdier totalt	Positiv markeds- verdi ¹	Negativ markeds- verdi ¹
Renterelaterte kontrakter knyttet til utlån						
Renteswapper	886,3	4,3	5,1	797,4	0,2	8,9
Renterelaterte kontrakter knyttet til verdipapir						
Renteswapper	150,0	-	8,3	200,0	0,2	13,2
Renterelaterte kontrakter knyttet til funding						
Renteswapper	600,0	-	4,6	600,0	0,2	1,7
Derivat						2,2
Sum finansielle derivater	1 636,3	4,3	18,0	1 597,4	0,6	26,0

¹ Periodiserte renter på finansielle derivater inngår i verdiene.

NOTE 28

Motregning finansielle derivater

(I MILL. KR)

Konsernets motregningsadgang følger alminnelige regler i norsk lov. Mot finansielle institusjoner er det inngått standardiserte ISDA-avtaler som gir partene motregningsrett ved eventuell mislighold. Det er i tillegg inngått tilleggsavtaler om sikkerhetsstillelse (CSA).

Konsernet har ingen poster som er nettoført i balansen .

Finansielle eiendeler per 31.12.2019

Motpart	Beløp i balansen	Beløp som er gjenstand for nettooppgjør	Beløp etter mulig nettooppgjør
Motpart 1	1,2	1,2	0,0
Motpart 2	0,6	0,6	0,0
Motpart 3	2,5	2,5	0,0
Sum	4,3	4,3	0,0

Finansielle forpliktelser per 31.12.19

Motpart	Beløp i balansen	Beløp som er gjenstand for nettooppgjør	Beløp etter mulig nettooppgjør
Motpart 1	3,7	1,2	2,5
Motpart 2	6,3	0,6	5,7
Motpart 3	4,7	2,5	2,2
Motpart 4	2,4	0,0	2,4
Motpart 5	0,8	0,0	0,8
Sum	18,0	4,3	13,7

Finansielle eiendeler per 31.12.18

Motpart	Beløp i balansen	Beløp som er gjenstand for nettooppgjør	Beløp etter mulig nettooppgjør
Motpart 1	0,2	0,2	0,0
Motpart 2	0,0	0,0	0,0
Motpart 3	0,2	0,2	0,0
Motpart 4	0,0	0,0	0,0
Motpart 5	0,1	0,1	0,0
Sum	0,6	0,5	0,0

Finansielle forpliktelser per 31.12.18

Motpart	Beløp i balansen	Beløp som er gjenstand for nettooppgjør	Beløp etter mulig nettooppgjør
Motpart 1	5,0	0,2	4,8
Motpart 2	9,2	0,0	9,1
Motpart 3	3,9	0,2	3,7
Motpart 5	5,8	0,1	5,7
Motpart 6	2,2	0,0	2,2
Sum	26,0	0,5	25,5

NOTE 29 Rentebærende verdipapirer

(I MILL. KR)

På balanse tidspunktet er obligasjonene og sertifikatene verdsatt til virkelig verdi på bakgrunn av markedsverdier mottatt fra Nordic Bond Pricing. Prisene utarbeides av Nordic Bond Pricing på grunnlag

av observasjoner fra markedet, som for eksempel omsetninger og kjøps/salgs interesser. Innhentede data bearbeides i anerkjente modeller for å beregne daglige priser.

Sertifikater og obligasjoner utstedt av det offentlige	Risiko vekt	Morbank			Konsern		
		Pålydende 31.12.19	Balanseført verdi 31.12.19	Balanseført verdi 31.12.18	Pålydende 31.12.19	Balanseført verdi 31.12.19	Balanseført verdi 31.12.18
Stat og statsgaranterte		448,0	465,4	516,1	473,0	490,1	541,0
Kommuner og fylkeskommuner	20	149,0	150,0	114,9	149,0	150,0	114,9
Sum utstedt av det offentlige		597,0	615,3	631,1	622,0	640,0	655,9
Sertifikater og obligasjoner utstedt av andre							
Særskilt sikre obligasjoner	10	1 334,0	1 345,5	1 314,7	1 398,0	1 409,7	1 380,2
Finansforetak	20	31,0	31,2	60,4	31,0	31,2	60,4
Finansforetak	50	8,0	8,0	12,1	8,0	8,0	12,1
Øvrige	100	88,5	90,2	121,0	88,5	90,2	121,0
Sum utstedt av andre		1 461,5	1 474,8	1 508,1	1 525,5	1 539,1	1 573,6
Sum obligasjoner og sertifikater		2 058,5	2 090,2	2 139,2	2 147,5	2 179,1	2 229,5

Porteføljeinndeling av sertifikater og obligasjoner

	Ansk. kost	Balanseverdi	Andel børs	Effektiv avkastning
Morbank				
Klassifisert til virkelig verdi over resultat	2 058,5	2 090,2	99 %	1,9 %
Sum	2 058,5	2 090,2	99 %	1,9 %
Konsern				
Klassifisert til virkelig verdi over resultat	2 147,5	2 179,1	99 %	1,9 %
Sum	2 147,5	2 179,1	99 %	1,9 %

Effektiv avkastning inneholder renteinntekter, realisert og urealisert gevinst.

NOTE 30 Aksjer, andeler, egenkapitalbevis

(I MILL. KR)

For regnskapsprinsipper og vurderinger henvises til note 1. Noten er lik for morbank og konsern.

Klassifisering av aksjer, andeler og egenkapitalbevis

Klassifisert til virkelig verdi over resultat	31.12.19	31.12.18
Børsnoterte	10,7	15,9
Unoterte	154,6	179,1
Fondsandeler	2,0	7,2
Sum klassifisert til virkelig verdi	167,3	202,1
Pengemarkedsfond 0 % vektet	102,0	100,8
Obligasjonsfond 100 % vektet	67,5	63,6
Sum pengemarkedsfond	169,4	164,4
Sum aksjer, andeler og egenkapitalbevis	336,7	366,5

Spesifikasjon over investeringer i aksjer, andeler og egenkapitalbevis pr. 31.12.2019

Aksjer, andeler og egenkapitalbevis til virkelig verdi

Selskapets navn	Antall aksjer	Eierandel i %	Markedsverdi
Helgeland Sparebank Egenkapitalbevis	9 900	0,0 %	0,8
Sandnes Sparebank Egenkapitalbevis	22 688	0,1 %	1,5
Sparebank 1 BV Egenkapitalbevis	6 247	0,0 %	0,2
Sparebanken Sør Egenkapitalbevis	36 133	0,2 %	4,0
Sparebanken Øst Egenkapitalbevis	30 000	0,1 %	1,6
Sparebank 1 Østlandet Egenkapitalbevis	26 923	0,0 %	2,5
Norne Aksje Inst.	19 936		2,0
Sum aksjer, andeler og egenkapitalbevis til virkelig verdi			12,7

Noter til regnskapet

NOTE 30

Aksjer strategisk plasseringer

(forts.)

Selskapets navnt	Antall aksjer	Eierandel i %	Markedsverdi
Balder Betaling AS	857 670	4,7 %	20,1
Brage Finans AS	7 302 473	6,4 %	83,7
Eksportfinans ASA	943	0,4 %	14,3
Frende Holding AS	56 321	0,8 %	19,7
Norne Securities AS	1 790 741	9,7 %	3,4
VN Norge AS			8,7
Øvrige investeringer			4,8
Sum aksjer strategisk plasseringer			154,6

Pengemarkedsfond

Pengemarkedsfond 0 % vektet	102,0
Obligasjonsfond 100 % vektet	67,5
Sum pengemarkedsfond	169,4
Sum aksjer, andeler og egenkapitalbevis	336,7

NOTE 31

Datterselskaper

	Forretningskontor	Eierandel og andel stemmeberettiget kapital	Adresse
Fana Sparebank Boligkreditt AS	Nesttun	100 %	Pb. 10 Nesttun
Fana Sparebank Eiendom AS	Nesttun	100 %	Pb. 10 Nesttun

Verdi konsoliderte datterselskaper

(i mill. kr)	Aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende	Kostpris/bokf.verdi	Resultat e/skatt	Andel egenkap. i MNOK 31.12.19
Fana Sparebank Boligkreditt AS	330	150 000	2 200	354,3	26,0	679,2
Fana Sparebank Eiendom AS	6	5 758	1 000	5,8	-1,4	5,2
Sum eierinteresser i datterselskaper				360,0	24,5	684,4

NOTE 32

Immaterielle eiendeler og varige driftsmidler

(I MILL. KR)

	Morbank				Konsern			
	Immaterielle eiendeler	Maskiner, inventar og transportmidler	Bygninger, tekniske installasjoner og tomter	Sum varige driftsmidler	Immaterielle eiendeler	Maskiner, inventar og transportmidler	Bygninger, tekniske installasjoner og tomter	Sum varige driftsmidler
Anskaffelseskost 01.01.2018	38,4	14,0	91,6	105,6	41,7	20,4	91,5	111,9
Tilgang i året	3,1	3,1	1,1	4,2	3,4	3,9	1,1	5,1
Avgang i året til anskaffelses kost	22,2	2,7	0,0	2,7	22,3	2,7	0,0	2,7
Anskaffelseskost pr. 31.12.2018	19,3	14,4	92,7	107,1	22,8	21,7	92,7	114,3
Akk. av- og nedskrivninger 01.01.2018	31,3	6,7	25,9	32,6	33,6	12,6	25,8	38,4
Avgang avskrivning utrangerte eiendeler	22,2	2,7	0,0	2,7	22,3	2,7	0,0	2,7
Årets ordinære avskrivning	3,3	2,7	3,1	5,8	3,8	3,0	3,1	6,1
Akk. av- og nedskrivninger 31.12.2018	12,4	6,7	29,0	35,7	15,1	13,0	28,9	41,9
Bokført verdi pr. 31.12.2018	6,9	7,7	63,7	71,4	7,7	8,7	63,8	72,5
Anskaffelseskost 01.01.2019	19,3	14,4	92,7	107,1	22,8	21,7	92,7	114,3
Tilgang i året	4,4	1,5	3,6	5,2	4,4	1,7	3,6	5,3
Avgang i året til ansk. kost.	0,5	1,3	1,2	2,5	0,5	1,3	1,2	2,5
Anskaffelseskost pr. 31.12.2019	23,3	14,6	95,1	109,8	26,8	22,1	95,1	117,2
Akk. av- og nedskrivninger 01.01.2019	12,4	6,7	29,0	35,7	15,1	13,0	29,0	42,0
Avgang avskrivning utrangerte eiendeler	0,5	1,3	1,2	2,5	0,5	1,3	1,2	2,5
Årets ordinære avskrivning	3,6	3,1	3,1	6,1	4,0	3,5	3,1	6,6
Akk. av- og nedskrivninger 31.12.2019	15,5	8,5	30,9	39,3	18,6	15,2	30,9	46,0
Bokført verdi pr. 31.12.2019	7,8	6,2	64,3	70,4	8,2	6,9	64,3	71,1
Regnskapsmessige lineære avskrivning	3–5 år	3–5 år	10–50 år		3–5 år	3–5 år	10–50 år	

Noter til regnskapet

NOTE 32

(forts.)

Ordinære avskrivninger inneholder 0,2 millioner kroner i avskrivning på påkostning leide lokaler. Avskrivning på påkostning leide lokaler blir bokført sammen med leiekostnader under andre driftskostnader, mens påkostningen er balanseført. Avgang i året knyttes til utrangering av driftsmidler. Avskrivninger leierettigheter inngår i posten avskrivninger i resultatet (note 33).

	Morbank	Konsern
	Sum avskrivninger	Sum avskrivninger
Avskrivning immaterielle eiendeler	3,6	4,0
Avskrivning varige driftsmidler	6,1	6,6
Avskrivning leierettigheter (note 33)	2,5	2,5
Sum avskrivning	12,2	13,1
Herav avskrivninger påkostede leide lokaler – ført andre driftskostn. (note 22)	0,2	0,2
Ordinære avskrivninger	12,0	12,8

NOTE 33

Leieavtaler

(I MILL. KR)

Morbank har alle leieavtaler.**Bruksretteiendeler**

Morbankens leide eiendeler er eiendom. Morbankens bruksretteiendeler er kategorisert og presentert i tabellen under:

Leierettigheter	Bygninger
Anskaffelseskost 01.01.2019	43,7
Overføringer og reklassifiseringer	-10,6
Anskaffelseskost 31.12.2019	33,1
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01.2019	0,0
Avskrivninger	2,5
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12.2019	2,5
Balanseført verdi av leierettigheter 31.12.2019	30,6
Regnskapsmessig lineær avskrivning 12 år.	
Leieforpliktelser	
Endringer i leieforpliktelser	
Ved førstegangsanvendelse 01.01.2019	43,7
Nye/endrede leieforpliktelser innregnet i perioden	-10,6
Samlede utgående kontantstrøm	-3,0
Rentekostnad tilknyttet leieforpliktelser	0,8
Totale leieforpliktelser 31.12.2019	30,9
Kontantstrømmer fra leieavtaler	
Kostnadsførte leiekostnader	1,5
Balanseført leieavtaler	3,0
Sum kontantstrøm fra leieavtaler	4,5
Udiskonterte leieforpliktelser og forfall av betalinger	
Mindre enn 1 år	2,6
1–2 år	2,7
2–5 år	8,5
5–10 år	15,7
10–15 år	5,8
Totale udiskonterte leieforpliktelser 31.12.2019	35,3
Leiekostnader innregnet i resultatet	
Avskrivning leierettigheter	2,5
Rentekostnad leieforpliktelse	0,8
Kostnadsførte leiekostnader	1,5
Totale leiekostnader inkludert i resultatet	4,9

NOTE 33

(forts.)

Anvendte praktiske løsninger

Leieforpliktelsen er på overgangstidspunktet målt til nåverdi av av utestående leiebetaling, neddiskontert med marginal lånerente på 2,5 %. Note 1 regnskapsprinsipper omtaler hvilke prinsipper som er benyttet ved innregning, måling, og presentasjon.

Endringer i året

Morbanken har terminert en av leieavtalene som var med i grunnlaget for leierettighet/leieforpliktelse på implementeringstidspunktet 1.1.2019. På grunn av termineringen er avtalen reklassifisert og behandlet som kortsiktig leieavtale. Beregnet leierettighet og leieforpliktelse er reversert og leiebeløpet er i sin helhet kostnadsført. Nettoeffekten utgjør 0,8 millioner kroner i 2019.

Bunden ikke innregnet husleieavtale

Det er inngått en ny 10 års husleieavtale med oppstart 1. februar 2020. Denne avtale er ikke innregnet som en del av leieforpliktelsen 31.12.2019. Avtalen er med i forfallsanalysen over sum udiskonterte leieforpliktelser pr. 31.12.2019.

Opsjoner knyttet til leieavtale

Morbanken har pr. 31.12.2019 en leieavtale av bygning, med gjennværende leieavtale på 12 år. Avtalen inneholder en rettighet til forlengelse med 5+5 år som kan utøves i løpet av avtalens siste periode.

Husleieavtale med oppstart 1. februar 2020 er en leieavtale på 10 år med opsjon på forlengelse på 5+5 år. Avtalen gir også en rett til å terminere avtalen etter 5 år. Opsjoner er ikke hensyntatt da det er stor usikkerhet om opsjonene vil utøves.

NOTE 34 Gjeld

(I MILL. KR)

	Morbank		Konsern	
	31.12.19	31.12.18	31.12.19	31.12.18
Sertifikater og obligasjoner til amortisert kost	3 670,0	3 681,3	11 333,6	10 585,5
Egenbeholdning sertifikater og obligasjoner	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum sertifikater og obligasjoner til amortisert kost	3 670,0	3 681,3	11 333,6	10 585,5
Obligasjoner til virkelig verdi	599,6	599,6	599,6	599,6
Egenbeholdning obligasjoner til virkelig verdi	0,0	0,0	0,0	0,0
Verdiregulering	-0,8	-4,2	-0,8	-4,2
Sum obligasjoner vurdert til virkelig verdi	598,8	595,4	598,8	595,4
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	4 268,8	4 276,6	11 932,4	11 180,9

Verdiregulering gjeld – endring kredittrisiko og renterisiko	Balanse 31.12.2019	Endring	Balanse 31.12.2018
Rente	-3,7	-3,1	-0,6
Kreditspread	2,9	6,5	-3,6
Virkelig verdi justering	-0,8	3,5	-4,2

Kreditspread er differansen mellom beregnet markedsverdi med kreditspread på balansetidspunktet og beregnet markedsverdi med opprinnelig spread på kjøpstidspunktet.

Endring i verdipapirgjeld

Morbank

Endring gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	Balanse 31.12.19	Emitert	Forfalt/ innløst	Endring egenbeholdning	Øvrige endringer	Balanse 31.12.18
Sertifikater og obligasjoner til amortisert kost	3 670,0	1 250,0	-1 266,0	0,0	4,7	3 681,3
Obligasjoner til virkelig verdi	599,6			0,0	0,0	599,6
Verdiregulering	-0,8			0,0	3,5	-4,2
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	4 268,8	1 250,0	-1 266,0	0,0	8,20	4 276,6

Konsern

Endring gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	Balanse 31.12.19	Emitert	Forfalt/ innløst	Endring egenbeholdning	Øvrige endringer	Balanse 31.12.18
Sertifikater og obligasjoner til amortisert kost	11 333,6	3 550,0	-2 814,0	0,0	12,1	10 585,5
Obligasjoner til virkelig verdi	599,6	0,0	0,0	0,0	0,0	599,6
Verdiregulering	-0,8	0,0	0,0	0,0	3,5	-4,2
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	11 932,4	3 550,0	-2 814,0	0,0	15,6	11 180,9

Noter til regnskapet

NOTE 34

(forts.)

Endring ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	Balanse 31.12.19	Emitert	Forfalt/ innløst	Endring egen-beholdning	Øvrige endringer	Balanse 31.12.18
Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	299,8	0,0	0,0	0,0	0,1	299,7

Avstemming av endringer i forpliktelser som er en del av finansieringsaktiviteter

	Morbank		Konsern	
	Sertifikat / obl.gjeld	Ansvarlig lånekapital	Sertifikat / obl.gjeld	Ansvarlig lånekapital
Balanseført verdi 31.12.2018	4 276,6	299,7	11 180,9	299,7
Kontantstrømmer				
Innbetaling ved utstedelse av gjeld	1 251,8	0,0	3 556,0	0,0
Tilbakebetaling av gjeld	-1 268,6	0,0	-2 820,8	0,0
Endringer som ikke skyldes kontantstrømmer				
Endring påløpte renter, amortisering mm	5,4	0,1	12,9	0,1
Endring virkelig verdi	3,5	0	3,5	0,0
Balanseført verdi 31.12.2019	4 268,8	299,8	11 932,4	299,8

Forfallstidspunkt for gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer (nominelle verdier)

	Morbank		Konsern	
	Sertifikat / obl.gjeld	Ansvarlig lånekapital	Sertifikat / obl.gjeld	Ansvarlig lånekapital
2020	904		1 506	
2021	1 200		2 500	
2022	800		2 550	
2023	1 050		2 750	
2024	300		1 600	
2025			1 000	
2027		100		100
2028		200		200
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer (nominell verdi)	4 254	300	11 906	300

NOTE 35

Påløpte kostnader
og forskuddsbetalte inntekter

(I MILL. KR)

	Morbank		Konsern	
	2019	2018	2019	2018
Påløpte feriepenge og arbeidsgiveravgift	13,8	16,1	15,1	17,3
Påløpte kostnader og offentlige avgifter	5,0	4,4	9,1	8,0
Avsatt formueskatt	3,8	3,1	3,8	3,1
Sum påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter	22,6	23,6	27,9	28,3

NOTE 36

Avsetninger og pensjonsforpliktelser

(I MILL. KR)

	Morbank		Konsern	
	31.12.19	31.12.18	31.12.19	31.12.18
Pensjonsforpliktelse (note 37)	13,9	9,9	14,0	9,9
Tapsavsetning garantier og ubenyttet kreditt	4,6	2,8	4,4	2,8
Sum avsetninger og pensjonsforpliktelser	18,5	12,7	18,5	12,8

NOTE 37

Pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader

(I MILL. KR)

Fana Sparebank er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Bankens pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne loven.

Pensjonsordningen innbefatter en innskuddspensjonsordning hvor årlig innskudd er 7 prosent av lønn inntil 7,1 G og 15 prosent av lønn mellom 7,1 G og 12 G. Totalt er 144 ansatte dekket av innskuddspensjonsordningen.

Banken har også en gjenværende forpliktelse i en kollektiv ytelsesbasert ordning som er knyttet til uføre/delvis uføre. Det er 5 ansatte som er dekket av denne ordningen.

Ved overgang fra ytelsespensjonsordning til ny innskuddspensjonsordning ble det etablert en kompensasjonsordning hvor det ble avsatt et engangsbeløp på 110.000 pr. ansatt som plasseres i verdipapirfond. Kompensasjonen inkludert tilført avkastning, utbetales til den ansatte ved pensjonsalder eller ved fratredelse før pensjonsalder. For ansatte med lønn over 12 G blir

det i tillegg foretatt et månedlig innskudd med 20 prosent av den del av lønn som overstiger 12 G. Det blir avsatt arbeidsgiveravgift og finansskatt for tilskudd og verdiutvikling i kompensasjonsordningen. Netto pensjonsforpliktelse knyttet til kompensasjonsordningen tilsvarer avsatt avgift.

Administrerende banksjef har rett og plikt til å fratrukke med førtidspensjon ved fylte 62 år. Pensjonsforpliktelsen overfor administrerende banksjef er regulert i egen avtale som dekkes over ordinær drift. Årets tilskudd utgjør 2,0 millioner kroner inklusiv avgift.

Konsernet er med i Fellesordningen for avtalefestet pensjon (AFP). Premie betales med 2,5 prosent av samlet lønn mellom 1 og 7,1 G.

Pensjonsberegningen for den kollektive ytelsesbaserte ordningen er foretatt av aktuar. Beregningen er basert på en rekke økonomiske og aktuarielle forutsetninger. Ved beregningen av de fremtidige pensjonsplikter er følgende forutsetninger lagt til grunn:

	2019	2018
Diskonteringsrente	2,20 %	2,50 %
Lønnsregulering	2,00 %	2,50 %
Forventet utvikling i grunnbeløpet til folketrygden G	2,00 %	2,50 %
Årlig regulering av pensjonene	1,20 %	1,20 %
Dødelighetstabell	K2013	K2013

Diskonteringsrenten baserer seg på markedsrenten for obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) da det antas at markedet for disse obligasjonene er tilstrekkelig dypt.

NOTE 37

(forts.)

	2019	2018
1. Pensjonskostnader		
Netto rentekostnad / - inntekt	-0,1	-0,1
Administrasjonskostnader	0,0	0,0
Arbeidsgiveravgift	0,0	0,0
Pensjonskostnad	0,0	-0,1
2. Pensjonsforpliktelser		
Pensjonsforpliktelse 01.01.	7,0	5,8
Årets pensjonsopptjening	0,0	0,0
Rentekostnad	0,2	0,1
Estimatendringer og avvik	0,6	1,0
Pensjonsutbetalinger	0,0	0,0
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12	7,7	7,0
3. Pensjonsmidler		
Pensjonsmidler 01.01	9,4	8,5
Avkastning på midlene	0,2	0,2
Estimatendringer og avvik	0,1	0,8
Innbetalinger av midler	0,0	0,0
Administrasjonskostnader	-0,1	-0,1
Pensjonsutbetalinger	0,0	0,0
Pensjonsmidler 31.12.	9,6	9,4
4. Avstemming netto pensjonsforpliktelse		
Pensjonsforpliktelse 01.01	-2,4	-2,6
Pensjonskostnad	0,0	-0,1
Innbetalt til premiefondet inkl arb.g.avg.	0,0	0,0
Estimatavvik over totalresultatet	0,5	0,3
Pensjonsforpliktelse 31.12	-1,9	-2,4
Bokført pensjonsforpliktelse		
Tjenestepensjon	-1,9	-2,4
Pensjonsforpliktelse administrerende direktør	11,0	8,8
Gavepensjon	1,3	
Arbeidsgiveravgift knyttet til kompensasjonsordning	1,7	1,1
Sum forpliktelse	12,0	7,5
Herav		
Balanseført pensjonsforpliktelse	13,9	9,9
Balanseført pensjonsmidler	1,9	2,4

Noter til regnskapet

NOTE 37

(forts.)

5. Avstemming total pensjonskostnad	2019		2018	
	Morbank	Konsern	Morbank	Konsern
Pensjonskostnad ytelsesbaserte ordninger	0,0	0,0	-0,1	-0,1
Pensjon over drift	2,0	2,0	2,0	2,0
Kompensasjonsordning 12G	0,3	0,4	0,3	0,5
Gavepensjon	1,3	1,3		
Ordinært til innskuddspensjon	5,5	6,1	5,4	6,0
Ordinært til fellesordningen	1,1	1,5	1,2	1,6
Totale pensjonskostnader i resultatregnskapet (note 20)	10,2	11,4	8,9	10,0

Det er ikke forventet innbetaling til den ytelsesbaserte ordningen i 2020.

Historisk utvikling i pensjonsforpliktelsen	31.12.19	31.12.18	31.12.17	31.12.16	31.12.15
Brutto pensjonsforpliktelse ytelsesordning ¹	7,7	7,0	5,8	14,5	169,5
Brutto pensjonsmidler	9,6	-9,4	-8,5	-11,0	-121,6
Netto pensjonsforpliktelser ytelsesordning	-1,9	-2,4	-2,6	3,5	47,9
Brutto pensjonsforpliktelse administrerende direktør	11,0	8,8	6,8	4,9	2,9
Gavepensjon	1,5				
Forpliktelse knyttet til kompensasjonsordning	1,4	1,1	1,3	1,1	0,0
Netto balanseført pensjonsforpliktelse	12,0	7,5	5,4	9,4	50,8

1 Brutto pensjonsforpliktelser inkluderer arbeidsgiveravgift.

Sensitivitet pensjon

En ytelsesbasert pensjonsforpliktelse er spesielt sensitiv overfor endringer i diskonteringsrenten. En reduksjon i diskonteringsrenten vil isolert sett medføre en økning

i pensjonsforpliktelsen. For konsernet vil en endring i diskonteringsrenten på +/- 1 prosent gi uvesentlig endring i kostnad/forpliktelse.

NOTE 38

Transaksjoner med nærstående parter

(I MILL. KR)

Fana Sparebank definerer datterselskapene, tilknyttede selskap og ledende ansatte som nærstående parter. Transaksjoner med ledende ansatte, styret og øvrige tillitsvalgte fremkommer i note 39.

Transaksjoner med nærstående parter foretas i samsvar med vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper. Tabellen nedenfor viser transaksjoner med nærstående parter. Dette omfatter balanseverdier pr. årsslutt og kostnader og inntekter ført gjennom året.

Konserninterne transaksjoner

Balanse	31.12.2019	31.12.2018
Utlån til datterselskap	614,4	610,2
Overførte lån til boligkredittforetaket (akkumulert)	8 847,6	8 034,3
Innskudd fra datterselskap	38,7	56,5
Resultat		
Mottatte rente og kredittprovisjoner fra datterselskaper	16,9	9,1
Rentekostnad innskudd fra datterselskaper	0,8	0,6
Andre gebyrer og provisjoner	23,0	21,3
Utbytte	0,5	1,2
Andre inntekter	3,1	2,9

Fana Sparebank Boligkreditt AS har en årlig rullerende rammekredittavtale hos Fana Sparebank på 400 millioner kroner. Pr. 31.12.19 var det benyttet 6,5 millioner kroner. Tilsvarende tall pr. 31.12.18 var en ramme på 400 millioner kroner og opptrukket 104,6 millioner kroner. Videre har Fana Sparebank Boligkreditt AS inngått en langsiktig ramme på 600 millioner kroner hos Fana Sparebank. Pr. 31.12.19 var det benyttet 600 millioner kroner. Tilsvarende tall pr. 31.12.18 var en ramme på 600 millioner kroner og opptrukket 500 millioner kroner. Rammene skal sikre finansiering til Fana Sparebank Boligkreditt AS ved ervervelse av boliglån og oppgjør ved forfall av OMF-er.

Det er gjort en leveranse og serviceavtale mellom Fana Sparebank og Fana Sparebank Boligkreditt AS. Fana Sparebank mottar en provisjon for arbeidet med forvaltning og oppfølging av utlånsporteføljen. Tilsvarende mottar Fana Sparebank en provisjon for arbeidet med likviditets og balansestyring. Provisjons-satsene er til markedsmessige vilkår og er gjenstand for årlig reforhandling.

Fana Sparebank Boligkreditt AS har i tillegg til tidligere nevnte trekkfasilitet 3 stk. RCF-avtaler (revolving credit facility) mot Fana Sparebank:

- Avtale knyttet til overkollateralisering. Rammen kan benyttes til kjøp av ny sikkerhetsmasse i form av utlån eller andre instrument som kvalifiserer som likviditetsreserve. Rammen pr. 31.12.19 utgjør 1.147,8 millioner kroner og er avhengig av til hver tid utstedt OMF portefølje i selskapet.
- Avtale knyttet til finansiering av opptrekk av til enhver tid ubrukte flexilånsrammer. Rammen pr. 31.12.19 er 707 millioner kroner.
- Avtale som skal sikre OMF-eiere oppgjør for renter og avdrag de neste 12 måneder, dersom boligkredittselskapet ikke er i stand til å gjøre opp for seg. Rammen for avtalen pr. 31.12.19 er 782,9 millioner kroner.

I tillegg har Fana Sparebank Eiendom en trekkfasilitet på 10 millioner kroner. Pr. 31.12.19 var det benyttet 7,9 millioner kroner. Tilsvarende tall pr. 31.12.18 var trekkfasilitet på 8 millioner kroner og benyttet 5,2 millioner kroner. Ved bruk betales en pris på markeds-messige vilkår.

Godtgjørsler og lån til ledende ansatte og tillitsvalgte

(I HELE 1000)

2019	Lønn	Honorar	Bonus ¹	Natural- ytelser	Lån/ kausjon ²	Pensjons- kostnad ³
Bankens ledelse						
Lisbet Karin Nærø – Administrerende direktør	3 086		110	192	4 850	1 942
Jon Arild Hellebust – Kundedirektør (fratrådt 2019)	1 594		57	57	4 291	313
Oddgeir Timberlid – Økonomidirektør	1 500		57	27	0	181
Kim Lingjærde – Finansdirektør	1 477		56	32	1 399	177
Marianne Wik Sætre – Direktør innovasjon og digitale kanaler	1 889		65	49	4 893	211
Bjarne Amundsen – Direktør kreditt og juridisk	1 454		55		2 510	173
Styret						
Nils Magne Fjereide – styrets leder		214				
Peter Frølich – styrets nestleder		125				
Kjerstin Fyllingen		145				
Linn Cecilie Moholt		100				
Arnstein Bjørke – varamedlem		75				
Arnt Hugo Knudsen (ans. repr.)	730	125	27	26		50
Hanne Magnussen (ans. repr.)	597	100	23	24		42
Generalforsamling						
		85				

¹ Det er i regnskapet for 2019 utbetalt ½ månedslønn i påskjønnelse til alle ansatte. Kostnaden ble avsatt i regnskapet i 2018.

² Ansatte får rentevilkår med 25 prosent rabatt i forhold til laveste kunderente. Lånene blir fordelsbeskattet. Lånesum for funksjonær-vilkår er avgrenset til 5 millioner, lån utover 5 millioner er til ordinære markedsvilkår. Medlemmer av styret og øvrige kontrollorgan har lån til ordinære markedsvilkår.

³ Banken har innskuddspensjonsordning for ansatte. Administrerende direktør har egen avtale om pensjon.

Øvrige avtaler

Administrerende direktør har rett og plikt til å fratre ved fylte 62 år. Dersom administrerende direktør fratrer sin stilling etter ønske fra styret før fylte 62 år, har hun rett til kompensasjon tilsvarende 12 måneders fastlønn i tillegg til lønn i oppsigelsestiden på 3 måneder.

Det foreligger ellers ingen avtaler om særskilt vederlag ved fratredelse i banken for ledelsen eller valgte representanter.

NOTE 39

(forts.)

2018	Lønn	Honorar	Bonus ¹	Natural- ytelser	Lån/ kausjon ²	Pensjons- kostnad ³
Bankens ledelse						
Lisbet Karin Nærø – Administrerende direktør	2 754			191	4 850	1 816
Jon Arild Hellebust – Kundedirektør	1 486			60	4 205	173
Oddgeir Timberlid – Økonomidirektør	1 443			37	0	174
Kim Lingjærde – Finansdirektør	1 420			46	2 063	169
Marianne Wik Sætre – Direktør innovasjon og digitale kanaler	1 551			176	3 880	193
Bjarne Amundsen – Direktør kreditt og prosess	1 400			42	430	165
Styret						
Nils Magne Fjereide – styrets leder		207				
Peter Frølich – styrets nestleder		125				
Kjerstin Fyllingen		145				
Linn Cecilie Moholt		100				
Arnstein Bjørke – varamedlem		75				
Arnt Hugo Knudsen (ans. repr.)	703	130		26		48
Hanne Magnussen (ans. repr.)	560	100		24		39
Generalforsamling						
		53				

NOTE 40

Forretninger utenfor balansen, pantstillelser, betingede utfall og hendelser etter balansedagen

(I MILL. KR)

Forretninger utenom balansen:	Morbank		Konsern	
	31.12.19	31.12.18	31.12.19	31.12.18
Garantiansvar				
Betalingsgarantier	50,8	49,1	50,8	49,1
Kontraktsgarantier	92,1	93,0	92,1	93,0
Annet garantiansvar	17,8	18,5	17,8	18,5
Sum garantier for kunder	160,8	160,6	160,8	160,6
Forpliktelseser				
Udisponerte ordinære rammekreditter	1 363,5	1 174,9	1 675,0	1 598,2
Låneutlysning	306,6	265,3	306,6	265,3
Pantstillelser				
Pantsatte verdipapir – bokført verdi	490,5	464,4	490,5	464,4
Låneadgang i Norges Bank	468,3	445,1	468,3	445,1

Pantsatte verdipapir er i sin helhet deponert for å ha låneadgang i Norges Bank. Retningslinjene til Norges Bank tilsier at man må være fullt ut sikret for å ha trekkrettigheter og låne adgang. Fana Sparebank har pr. 31.12.2019 ingen lån i Norges Bank.

Trekkfasiliteter

Banken har i tillegg til ordinær balanseført funding fra markedet, trekkfasiliteter hos DNB. Trekkfasilitetene er en del av bankens likviditetsstrategi.

	Ramme 31.12.19	Benyttet 31.12.19
DNB (kontokreditt som fornyes hvert år)	200,0	0,0

Betingelsene er at vi betaler en løpende provisjon av rammen. Ved bruk betales en pris knyttet til markedsrente + en margin.

Betingede utfall

Fana Sparebank er ikke involvert i rettsaker eller tvister som kan påvirke bankens resultat i vesentlig grad.

Hendelser etter balansedagen

Det foreligger ingen spesielle hendelser etter balansedagen med betydning for regnskapet for 2019.

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Thormøhlens gate 53 D, NO-5006 Bergen
Postboks 6163, NO-5892 Bergen

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 24 00 24 00
www.ey.no
Medlemmer av Den norske revisorforening

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til generalforsamlingen i Fana Sparebank

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Fana Sparebank som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2019, resultatregnskap, oppstilling over totalresultat, oppstilling av endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets og konsernets finansielle stilling per 31. desember 2019, og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i selskapets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for den øvrige informasjonen. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke den øvrige informasjonen, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde;
- ▶ innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om konsernregnskapet. Vi er ansvarlige for å fastsette strategien for, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen, og vi har et udelte ansvar for konklusjonen på revisjonen av konsernregnskapet.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen og redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Bergen, 26. mars 2020
ERNST & YOUNG AS

Revisjonsberetningen er signert elektronisk

Karl Erik Svanevik
statsautorisert revisor

PENNEO

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur".
De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Karl Erik Svanevik

Statsautorisert revisor

Serienummer: 9578-5998-4-839866

IP: 80.213.xxx.xxx

2020-03-26 12:33:11Z

Penneo Dokumentnøkkel: OPOG2-EBIGZ-V1SUL-QZIF8-N1ZXG-O3D55

Dokumentet er signert digitalt, med **Penneo.com**. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?

Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av **Penneo e-signature service <penneo@penneo.com>**. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - **<https://penneo.com/validate>**

Erklæring fra styret og administrerende direktør iht verdipapirhandelloven § 5-5

Vi erklærer etter beste overbevisning at årsregnskapet 2019 er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av foretakets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.

Vi erklærer også at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til foretaket og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer foretaket står overfor.

Nesttun, 26. mars 2020

I styret for Fana Sparebank

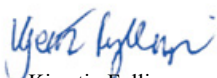
Nils Magne Fjereide
styrets leder

Peter Frølich
styrets nestleder

Linn Cecilie Moholt
styremedlem

Kjerstin Fyllingen
styremedlem

Arnt Hugo Knudsen
representant for ansatte

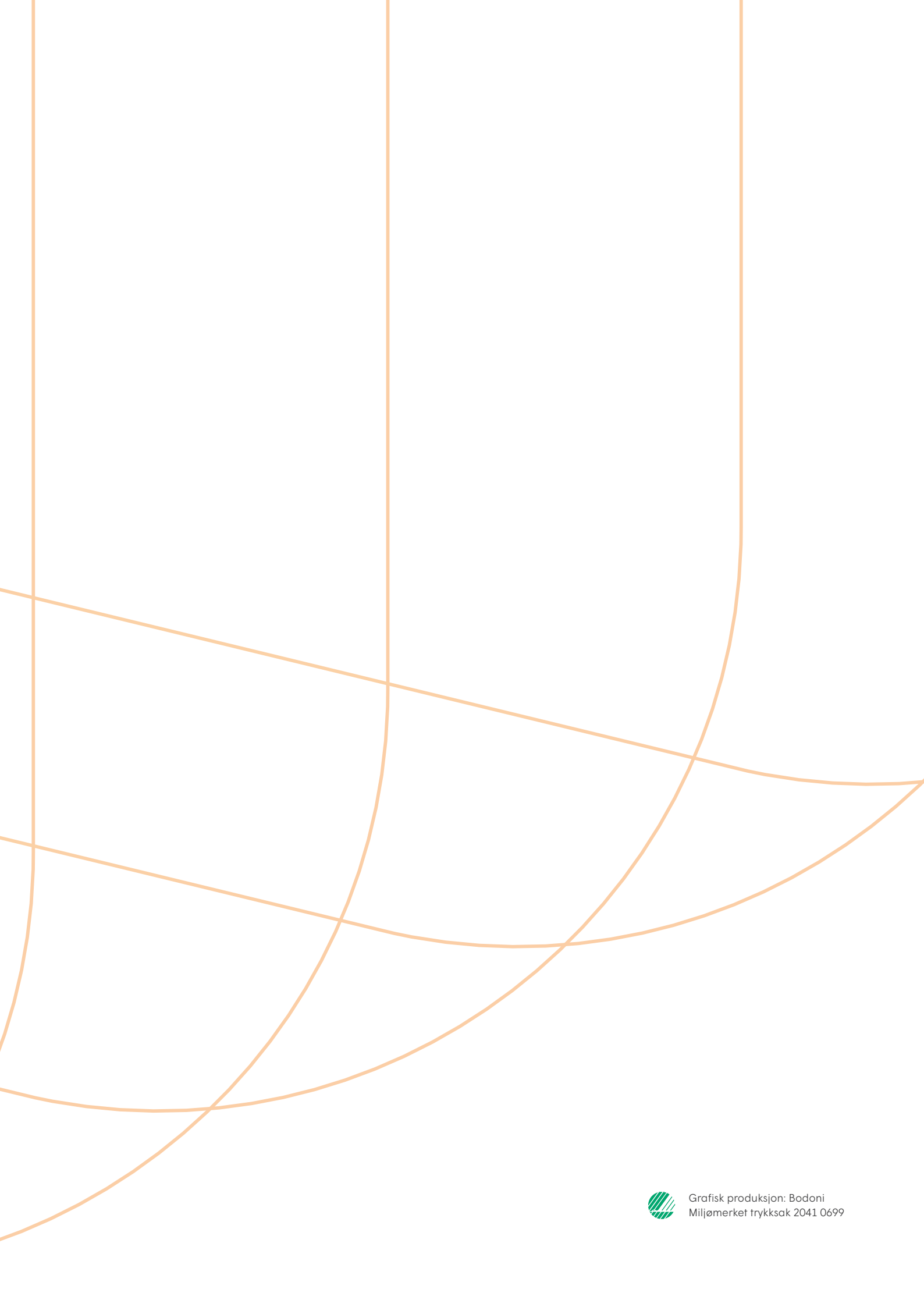

Hanne Magnussen
representant for ansatte

Lisbet K. Nærø
administrerende direktør

fanasparebank.no

Østre Nesttunvei 1
5221 Nesttun
915 03411
post@fanasparebank.no

Org.nr 937 896 859

